

**BEHİÇ AK'IN ÖYKÜ VE ROMANLARINDA
EBEVEYN-ÇOCUK İLİŞKİSİ**

MÜJDAT ÖZYILDIRIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: DOÇ. DR. ELİF EMİNE BALTA

DÜZCE, 2024

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM
ENSTİTÜSÜ

Müjdat Özyıldırım tarafından hazırlanan tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından
Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana
Bilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Elif
Emine BALTA
Düzce Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Elif
Emine BALTA
Düzce Üniversitesi

Prof. Dr. Fevzi
KARADEMİR

Düzce Üniversitesi

Prof. Dr. Esma DUMANLI
KADIZADE

Mersin Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 19.04.2024

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

19.04.2024

Müjdat ÖZYILDIRIM

ÖN SÖZ

Ebeveyn-çocuk ilişkisinin önemi son yıllarda anlaşılmaya başlanmış ve bu konu, çeşitli bilim dallarının araştırma konusu olmuştur. Araştırmalar sonucunda ebeveynleriyle sağlıklı ilişkileri olan çocukların öz güvenli, çözüm odaklı, sosyal, duyarlı ve yaratıcı bireyler oldukları ortaya çıkmıştır. Ebeveynleriyle sağlıklı ilişkiler kuramayan çocuklarınsa bu niteliklerin çoğundan mahrum oldukları görülmüştür.

Öğrencilerimin ellerinde sıklıkla gördüğüm Behiç Ak'ın renkli kitapları ve öğrencilerimin tebessüm dolu yorumları, yazarı tanıma isteğimde etkili oldu. Yazarı, ebeveyn-çocuk ilişkisi bağlamında inceleme önerisi sunan saygıdeğer hocam Doç. Dr. Elif Emine Balta; bana keyifle çalışabileceğim, yeni doğan oğlum ve öğrencilerimle ilişkilerimi bambaşka boyutlara taşıyabileceğim bir fırsat sundu.

Yüksek lisans eğitimim boyunca sabır ve özveriyle yanımda olan, bana olan inancını her zaman hissettiren çok değerli tez danışmanım Doç. Dr. Elif Emine Balta'ya teşekkürü borç bilirim.

Ders döneminde ve tez aşamasında kendisinden çok şey öğrendiğim saygıdeğer hocam Prof. Dr. Fevzi Karademir'e, tez jürimde bulunmayı kabul ederek çalışmama çok değerli katkılarda bulunan Prof. Dr. Esmâ Dumanlı Kadızade'ye, ders döneminde edebiyatı ruhumuza tekrar işleyen Doç. Dr. Yahya Aydın'a ve Arş. Gör. Ogün Peçenek'e teşekkür ederim.

Birlikte başladığımız tüm yolculuklarda olduğu gibi desteği ve inancıyla bana güç veren can dostum Halil Akgül'e, değerli meslektaşım ve ağabeyim Akif Gültekin'e, anlayışından dolayı okul müdürüm Sn. Mustafa Hacısalıhoğlu'na, sabırlarından dolayı kıymetli eşime ve yaşam sevincim oğlum Ömer'e, desteklerini ve dualarını hiçbir zaman esirgemeyen aileme minnettarım.

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR.....	ix
ÖZET.....	x
ABSTRACT.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. PROBLEM.....	3
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	3
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	4
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLARI.....	6
1.5. TANIMLAR.....	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. ÇOCUK KAVRAMI.....	7
2.2. EBEVEYN VE AİLE KAVRAMI.....	8
2.3. EBEVEYN TUTUMLARI.....	9
2.4. EBEVEYN-ÇOCUK İLİŞKİSİ.....	17
2.4.1. Anne-Çocuk İlişkisi.....	19
2.4.2. Baba-Çocuk İlişkisi.....	20
2.4.3. Anne-Baba İlişkisi.....	22
2.5. BEHİÇAK'IN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ.....	23
2.6. BEHİÇ AK'IN KİTAP ÖZETLERİ.....	26
2.7. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	50
3. YÖNTEM.....	57

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	57
3.2. ARAŞTIRMANIN İNCELEME NESNELERİ.....	57
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE VERİLERİN TOPLANMASI....	58
3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	59
4. BULGULAR.....	61
4.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME AİT BULGULAR.....	61
4.2. İKİNCİ ALT PROBLEME AİT BULGULAR.....	72
4.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME AİT BULGULAR.....	90
5. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	105
5.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	105
5.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	107
5.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	110
5.4. ÖNERİLER.....	113
6. KAYNAKLAR.....	114
ÖZ GEÇMİŞ.....	124

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1: Araştırmanın İnceleme Nesneleri.....	58
Tablo 2: Behiç Ak'ın Öykü ve Romanlarında Ebeveyn Tutumları.....	62

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 1: Behiç Ak'ın Öykü ve Romanlarında Ebeveyn Tutumları.....63

KISALTMALAR

- BA:** Bebek Annem
BP: Berberdeki Papağan
BK: Buzdolabındaki Köpek
BŞYÇ: Bulutlara Şiir Yazan Çocuk
ÇG: Çatıdaki Gezegen
EGKT: Eve Giden Küçük Tren
Gal. TM: Galata'nın Tembel Martısı
GTM: Geçmişe Tırmanan Merdiven
HAKT: Havada Asılı Kalan Top
HİK: Havva İle Kaplumbağa
HYAK: Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi
KKM: Kedilerin Kaybolma Mevsimi
PKO: Pat Karikatür Okulu
PGDK: Postayla Gelen Deniz Kabuğu
TDBGN: Tavşan Dışlı Bir Gözlemcinin Notları
TDK: Türk Dil Kurumu
VSC: Vapurları Seven Çocuk
YÇHK: Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği

ÖZET

BEHİÇ AK'IN ÖYKÜ VE ROMANLARINDA EBEVEYN-ÇOCUK İLİŞKİSİ

Müjdat ÖZYILDIRIM

Düzce Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Elif Emine BALTA

Nisan 2024, 123 sayfa

Ebeveyn-çocuk ilişkisi; çocukların bilişsel, ruhsal ve sosyal gelişimini doğrudan etkilediği için çocuklar açısından son derece önemlidir. Çocukların kişiliklerini sağlıklı bir biçimde oluşturabilmeleri ve kendi kendilerine yeten bireyler olabilmeleri için ebeveynleriyle aralarında olumlu ilişkilerin bulunması gerekir. Ebeveynleriyle olumlu ilişkiler geliştiremeyen çocuklar; öz güveni olmayan, dıştan denetimli ve sosyal uyumu zayıf bireyler olarak yetişirler. Behiç Ak, son dönemin sevilen ve çok okunan yazarlarından biridir. Yazar, öykü ve romanlarında ebeveyn-çocuk ilişkilerini renkli ve ilgi çekici bir biçimde işlemiştir. Bu araştırmanın amacı, Behiç Ak'ın öykü ve romanlarındaki ebeveyn-çocuk ilişkilerini incelemektir. Bunun için Behiç Ak'ın on sekiz kitabı doküman analizi yöntemiyle taranmış; öykü ve romanlardaki başlıca ebeveyn tutumları, ebeveyn-çocuk ilişkisi ve son olarak da ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların gelişimine etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda Behiç Ak'ın öykü ve romanlarında ebeveynlerin çocuklarını sıklıkla demokratik tutumla yetiştirdikleri, eserlerde ebeveyn-çocuk ilişkisinin özenle işlendiği, olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların gelişimine ve kişiliğine katkı sağladığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn tutumları, Anne-çocuk, Baba-çocuk, Ebeveyn-çocuk ilişkisi, Behiç Ak.

ABSTRACT
**PARENT-CHILD RELATIONSHIP IN BEHİÇ AK'S STORIES
AND NOVELS**

Müjdat ÖZYILDIRIM

Düzce University
Graduate School of Education, Department of Turkish and Social Sciences
Master Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Elif Emine BALTA

April 2024, 123 pages

Parent-child relationship is extremely important for children as it directly affects their cognitive, psychological and social development. In order to form their personalities in a healthy way and become self-sufficient individuals, they should have positive relationships with their parents. Children who cannot develop positive relationships with their parents grow up as individuals who lack self-confidence, are externally controlled and have poor social adaptation. Behiç Ak is one of the most popular and widely read authors of the recent period. In his stories and novels, the author has handled parent-child relationships in a various and interesting way. The aim of this study is to analyse parent-child relationships in Behiç Ak's stories and novels. For this purpose, Behiç Ak's eighteen books were scanned by document analysis method; the main parental attitudes, parent-child relationship and finally the effect of parent-child relationship on children's development were analysed. As a result of the research, it was observed that in Behiç Ak's stories and novels, parents often raise their children with a democratic attitude, parent-child relationship is carefully handled in the works, and positive parent-child relationship contributes to the development and personality of children.

Keywords: Parental attitudes, Mother-child, Father-child, Parent-child relationship, Behiç Ak.

1. GİRİŞ

Ebeveynlerle çocuklar arasındaki ilişki, çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanması dışında daha derin anlamlar taşır. Ebeveynlerle çocuklar, ilk ilişkilerini göz temasıyla başlatır ve yürekleri aracılığıyla birbirleriyle güçlü bağlar kurarlar. Kurulan bu duygusal bağlar ve olumlu ilişkiler, çocukların sağlıklı bir gelişim süreci geçirmeleri açısından son derece önemlidir. Çocuklarıyla gerekli duygusal bağlara ve sağlıklı ilişkilere sahip ebeveynler; onların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerine önemli katkılarda bulunurlar (Jeynes, 2012; McHale vd., 2019).

Çocukların bilişsel gelişimleri ve sosyal uyumları, ebeveynleriyle aralarındaki ilişkiye bağlı olarak şekillenir. Çocukların ebeveynleriyle yaşadığı sosyal ve bilişsel deneyimlerin niteliği de çocukların sahip olduğu olanaklara, motivasyona ve kendisine rehberlik eden ebeveynlerin tutumlarına göre değişiklik gösterebilir (Lanjekar ve ark., 2022; Yavuzer, 2021: 21). Çocukların kendi kendine yetebilen bireyler olması, problem çözme becerilerini kazanabilmesi ya da çözemediği problemler için ebeveynlerinden yardım istemesi; olumlu ebeveyn tutumlarına sahip anne-babalar için çok önemlidir (Çetinkaya, 2016: 19). Olumlu ebeveyn tutumlarını benimseyen aileler, çocukların sosyal uyumlarını önemser; onların zihinsel ve davranışsal gelişimini destekler (Padilla-Walker vd., 2016; Ho ve ark., 2022).

Ebeveynler ve çocuklar arasındaki sağlıklı ilişkilerin çocukların yaşam kalitelerini ve sosyal uyumlarını artırdığı, çocuklarda görülen depresyon riskini ve duygusal sarsıntıları azalttığı; yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur (Popov ve Ilesanmi, 2015: 260; Liao ve ark., 2021). Ayrıca ebeveynleriyle olumlu ilişkilere sahip çocukların stres ve zorluklarla başa çıkma olasılığı daha yüksektir (Zvara ve ark., 2018; Saygılı, 2007). Gelişimini bu olumlu ilişkiler eşliğinde sürdüren çocuklar, arkadaşları arasında ön plana çıkar ve bulundukları sosyal ortamlarda daha popüler hale gelirler (McHale ve ark., 2019).

Ebeveynlerin inanç ve tutumları, toplumsal yargılardan kaynaklanan farklılıklar gösterebilir (Hortaçsu, 2003: 201). Ebeveyn-çocuk ilişkisinin en önemli yordayıcısı olan ebeveyn tutumlarının kökenleri de toplumsal yaşama ve kültüre dayanır. Toplum, kendine güveni olmayan ve başkalarının ne dediğine göre yaşayan bir toplumsa var olan ortamda sağlıklı bir ebeveyn-çocuk ilişkisinden söz edilemez (Cüceloğlu, 2020a: 81).

Edebi eserlerin kahramanları birer sosyal varlık oldukları için sosyolojinin, karakterlerin ruh dünyaları ve birbiriyle olan ilişkileri ise hem psikolojinin hem de sosyolojinin inceleme alanına girer (Çelik, 2012). Yazarların eserlerini oluşturma sürecinde psikolojik alt yapıları sanatlarına yansır (Çetintaş, 2010: 227; Altunbay, 2023). Edebiyat da yazarların ruh hali ve karakterlerin tahlili için psikolojiden yararlanır. Bu yönüyle edebiyatı ve psikolojiyi birbirinden ayrı olarak düşünmemek gerekir. Edebiyat ve psikoloji, insana odaklandığı için ikisi de insanı anlamaya çalışır (Altunbay, 2023; Can, 2018: 8).

Bir toplum, kültüründe yer alan edebi eserleri etkilediği gibi bu eserlerden etkilenir ve bu eserlerle şekillenir. Edebi eserin sahibi; eserini çağın kültürü, kendi düşünce sistemi ve değer yargılarıyla oluşturur (Çelik, 2012; Aktaran: Yaşar, 2023). Çünkü yazarlar; üyesi oldukları kültürü ve bu kültürel kodları, eserlerini oluştururken zorunlu olarak kullanırlar (Çağan, 2006: 17). Bu yönüyle edebiyat, sosyolojiden bağımsız olarak düşünülemez; sosyoloji de edebiyat da toplumu yansıtır ancak edebiyat, toplumdaki gerçekliği kurgu ve estetikle sunar.

Edebiyat eserlerinin toplumu bilinçlendirmek, düşündürmek, eğitmek gibi işlevleri vardır; bu işlevlerin yanında edebi eserler, toplumu anlamak ve anlatmak açısından önemli bir işleve sahiptir (Alver, 2006). Toplumdaki değişimler de edebi eserler üzerinden görülebilir (İnan, 2022). Öyleyse edebi eserlerde yer alan karakterlerin tutum ve davranışlarını, birbiriyle olan ilişkilerini, toplum sağlığı açısından incelemek önemlidir.

Ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların gelişimi üzerindeki etkilerini gösteren çalışmalara ek olarak hikâye ve romanlarda ebeveyn-çocuk ilişkisinin incelenmesi

de bu konunun derinlemesine anlaşılmasına katkı sunabilir. Edebiyatta ebeveyn-çocuk ilişkilerini incelemek; bu ilişki sonucunda çocukların kişisel gelişimlerini, bakış açılarını ve davranışlarını anlamak adına önemlidir (Thiel, 2013; Alston, 2008; Almond, 2011). Ayrıca bu ilişkileri incelemek, edebi eserlerdeki ebeveynlerin ve çocuk karakterlerin davranışlarının daha iyi anlaşılmasını sağlayarak çocuk edebiyatı yazarlarına yeni bakış açıları sunabilir. Bu bakış açısıyla çocuklara ve yetişkinlere yönelik daha nitelikli eserler yazılabilir.

1.1. PROBLEM

Araştırmalar; ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesinin bilişsel gelişim, duygusal zekâ, sosyal beceriler ve davranış dâhil olmak üzere çocuk gelişiminin çeşitli yönlerini etkilediğini göstermiştir (Ho ve ark., 2022; Antonucci ve ark., 2004). Öte yandan olumlu ebeveyn-çocuk ilişkileri, çocukların gelişiminde daha iyi sonuçlarla ilişkilendirilmiştir (Gambin ve ark., 2020). Ebeveyn-çocuk ilişkisinin öğrenme motivasyonu, öğretmen-öğrenci ilişkisi üzerinde de olumlu etkiye sahip olduğu bulunmuş ve bu ilişkilerin akademik sonuçlar üzerindeki olumlu etkisi vurgulanmıştır (Ren & Liu, 2022; Jeynes, 2012).

Behiç Ak, Türk çocuk edebiyatının önemli isimlerinden biridir. Bu çalışmada Behiç Ak'ın öykü ve romanlarındaki ebeveyn-çocuk ilişkisi, yazarın bu konuyu eserlerinde ele alış biçimi incelenmiştir. Çalışmada öncelikle Behiç Ak'ın eserlerindeki ebeveyn ve çocuk karakterler belirlenmiş, ardından bu karakterler arasındaki ilişkinin niteliği irdelenmiştir. Bu bağlamda bu araştırmanın problem cümlesi "Behiç Ak'ın öykü ve romanlarında ebeveyn-çocuk ilişkisi nasıl tasvir edilebilir?" olarak ele alınmıştır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, Behiç Ak'ın eserlerinde tasvir edilen ebeveyn-çocuk ilişkilerini analiz etmektir. Bu çalışmada Behiç Ak'ın seçilmiş öykü ve romanlarının incelenmesi yoluyla ebeveynler ve çocuklar arasında işleyen dinamiklerin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Bu amaçla Behiç Ak'ın öykü ve romanlarındaki ebeveyn-çocuk ilişkilerine bakarak ebeveyn tutumlarını, ebeveyn-çocuk ilişkilerini,

bu tutum ve ilişkilerin çocukların gelişimine etkilerini incelemek amaçlanmaktadır. Aile içindeki ilişkilerin ve tutumların tasvirlerine odaklanan bu araştırmanın Behiç Ak üzerine yapılan çalışmalara katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

Behiç Ak'ın öykü ve romanlarındaki,

1. Ebeveyn tutumları nelerdir, nasıl tasvir edilebilir?
2. Ebeveyn-çocuk ilişkileri nasıl tasvir edilebilir?
 - a. Anne çocuk ilişkisi nasıldır?
 - b. Baba-çocuk ilişkisi nasıldır?
 - c. Anne-baba ilişkisi nasıldır?
3. Ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların gelişimine etkileri nelerdir?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Ebeveyn-çocuk ilişkisi, çocuk gelişiminin önemli bir boyutunu oluşturmuş ve bu konu çeşitli alanlarda kapsamlı biçimde incelenmiştir (Liu & Kuo, 2007). Yapılan araştırmalar, çocukların aile dışındaki sosyal ilişkilerinin şekillenmesinde ebeveynlerin belirleyici rol oynadıklarını göstermektedir. Ayrıca ebeveynlerin çocukların öz düzenleme becerileri ve okul başarıları üzerinde de önemli etkilerinin olduğu anlaşılmaktadır (Grolnick & Ryan, 1989). Buna ek olarak ebeveynlerin çocuklarla yaptıkları ortak aktivitelerin de çocukların dil gelişimi ve okuduğunu anlama başarıları açısından kritik önem taşıdığı tespit edilmiştir (Breit-Smith vd., 2016). Genel olarak bu çalışmalar; ebeveyn tutum ve davranışlarının çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri üzerinde derin bir etki meydana getirdiğine işaret etmektedir (Yörükoğlu, 2016; Liu & Kuo, 2007). Dolayısıyla ebeveyn-çocuk ilişkisinin dinamiklerinin kavranması, olumlu etkileşimlerin desteklenmesi; ebeveynler, yazarlar, eğitimciler ve politikacılar adına yol gösterici olabilir.

Çocukla ebeveynleri arasındaki ilişki, çocuğun yaşamı boyunca başkalarıyla kuracağı ilişkilerin niteliğini belirler (Kulaksızoğlu, 2005). Ebeveynleriyle sağlıklı ilişkileri olan çocukların sosyal uyumları ve öz güvenleri yüksek olur. Bu öz güveni ve sosyal

becerileri yüksek çocuklar da gelecek nesillerin daha sağlıklı, daha güzel bir dünyada yaşamalarına olanak sağlar.

Edebiyat, bireylerin farklı yaşantıları görerek kendi yaşamlarıyla karşılaştırmalar yapmasını ve bu yaşantılarla ilişki kurmasını sağlar (Dilidüzgün, 2006). Çocuklarla edebiyatı bir araya getiren ve çocuk yetiştirme sürecinde ebeveynlere yol gösteren kaynaklar, kitaplardır (Karadağ, 2023; Namazcı, 2020; Karadeniz, 2019). Bu yönüyle çocuk kitapları, çocuklara olması gerekeni anlatma işlevine sahiptir (Dilidüzgün, 2006). Çocuklar, kitaplar sayesinde kendilerini edebi karakterlerle özdeşleştirebilir; metinlerin katkısı ve davranış kalıplarıyla da olumlu ya da olumsuz davranışları öğrenebilirler (Erdoğan, 2018).

Çocuk kitapları hem çocuklara hem de yetişkinlere insanlarla olan ilişkileri üzerine yeniden düşünme fırsatı verir. Bu kitaplar; ebeveynlere tutum ve davranışlarını gözden geçirme, empati kurma olanağı sağlarken çocuklarda da olumlu ebeveynlik davranışlarının benimsenmesini kolaylaştırabilir. Ebeveyn davranışlarının çocuklara rol model olduğu düşünüldüğünde Behiç Ak'ın öykü ve romanlarındaki ebeveyn-çocuk ilişkileri; geleceğimiz olan çocuklara, onları yetiştiren ebeveynlere ve eğitimcilere yol gösterebilir. Ayrıca sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkisi, mutlu bir çocukluk anlamına gelir. Bu mutlulukla büyüyen çocukların da duygusal derinlikleri ve pozitif enerjileriyle gelecek kuşaklara olumlu katkılar sunması beklenir.

Behiç Ak'ın yazdığı kitaplar dünyada birçok dile çevrilmiş, uluslararası ödüllere layık görülmüştür. Mimar, karikatürist ve senarist olan yazarın sanatın çok farklı dallarında eserleri bulunmaktadır. Bu nedenle Behiç Ak'ın eserleri birçok araştırmaya konu olmuş; eserlerin içeriği, çocuk edebiyatına uygunluğu, karakterler ve erdemler, söz varlıkları, hikâyelerdeki toplumsal gerçeklik gibi konular; çeşitli araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Ancak bu eserleri ebeveyn-çocuk ilişkileri bağlamında inceleyen bağımsız bir çalışmaya rastlanmamıştır (Arıkan ve İnce Samur 2020; Karadeniz 2019; Aydoğdu ve Alkan 2020; Kirazlı 2018; Özdemir 2019; Samur ve Arıkan 2018; Kıymaz ve Altay 2021; Sarıçetin 2022).

Bu çalışma, Behiç Ak'ın eserlerinde tasvir edilen ebeveyn-çocuk ilişkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, yazarın ebeveyn-çocuk ilişkilerini ve bu

ilişkilerin niteliğini belirleyen ebeveyn tutumlarını aydınlatmak için ilgili eserlerin analizini içerir. Ebeveyn tutumları, ebeveyn-çocuk ilişkisi, ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların gelişimlerine etkisi; bu çalışmada incelenmiş ve Behiç Ak'ın öykü ve romanlarındaki ebeveyn-çocuk ilişkileri tasvir edilmeye çalışılmıştır.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLARI

Bu çalışma, Behiç Ak'ın Gülümseten Öyküler dizisindeki 10 öyküsü ve 11 romanı ile sınırlıdır. Araştırmaya dâhil edilen 18 eser, ebeveyn-çocuk ilişkisi bağlamında incelenmiştir.

1.5. TANIMLAR

Çocuk: Bebeklik ile ergenlik yaşları arasında bulunan, gelişimini sürdüren birey (TDK, 2023).

Ebeveyn: Anne ve baba (TDK, 2023).

Ebeveynlik: Hem annelerin hem de babaların üstlendiği, çocuk yetiştirmeye yönelik sorumlulukları ve deneyimleri içeren önemli bir süreç (Aktaş, 2013).

Ebeveyn-Çocuk İlişkisi: Ebeveynlerle çocuklar arasındaki iletişim biçimlerini, çatışma ve yakınlık düzeylerini kapsayan etkileşimler bütünüdür (Johnson vd., 2005).

Ebeveyn Tutumları: Çocuk yetiştirme sürecinde, ebeveynlerin sergilediği davranışlar, iletişim yöntemleri ve çocuklara yönelim biçimlerinin tümüne verilen addır (Baumrind, 1966).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. ÇOCUK KAVRAMI

Tarih boyunca filozoflar, devlet adamları, din adamları, eğitimciler ve bilim insanları, çocukluk hakkında çeşitli tanımlar yapmıştır. Masumiyetten gelişimsel karmaşıklığa kadar değişen bu tanımlar, çocukları yetişkinlerden farklı olarak gören ortak bir tema etrafında birleşir (Sağlam & Aral, 2016). Erdiller Yatmaz ve diğerleri (2019) tarafından vurgulandığı gibi çocukluk; yetişkinlikten tamamen farklı, kendine has özelliklere sahip bir süreç olarak ele alınmalıdır. Çocuk; sürekli gelişme halinde olan, henüz tam olarak olgunlaşmamış, küçük bir yurttıştır (Yörükoğlu, 2007a: 13). Diğer bir tanımda çocuk; kendi gelişimsel özellikleri olan, kendi algı ve ilgilerine göre merak eden, keşfeden, öğrenen bir varlık olarak tanımlanır (Yılmaz Dursun, 2023). Bu merak ve keşif yolculuğunda çocuklar, ebeveynlerinin rehberliğine ihtiyaç duyarlar.

Çocukluk dönemi genellikle yetişkinler tarafından özlemle hatırlanan, çocuğun özünü oluşturan, dinamik ve farklı bir evre olarak tanımlanır (Onur, 2005; Karadoğan, 2019). Gelişimsel açıdan bakıldığında çocuk, "insanın özü" olarak görülür ve her çocuğun hem iyi hem de kötü eylemler gerçekleştirme kapasitesine sahip olduğu kabul edilir (Erdiller Yatmaz vd., 2019). Bu kapasitenin yönünü, çocukların ebeveynleriyle kurduğu ilişkiler belirler.

Çocukluk kavramı, uzun yıllar yetişkinlerle kıyaslanarak ve çocukların eksik yanları öne çıkarılarak ele alınmış; bu da çocukların seslerinin toplumsal alanda geç duyulmasına yol açmıştır (Erbil, 2016). Ancak son dönemde çocukluğa dair bakış açısında olumlu bir dönüşüm yaşanmıştır. Çocukluğun sosyal bilimler alanında giderek artan öneminin çocukların bireysel farklılıklarına ve özgün niteliklerine daha fazla odaklanan bir bilinçlenmeyi yansıttığı ifade edilmektedir (Işık, 2019). Bu yaklaşım, çocukların sosyal aktörler olarak konumlandırılması ve çocukluğun kendine has yapısının ortaya çıkarılması adına atılan önemli bir adım niteliğindedir (Eraslan, 2019).

Çocuklar, daima milletlerin geleceğinin birer teminatı olarak görülmüştür. Tarihsel süreçte çocukluk dönemi, neslin devamını sağlama işlevi görmüş; bu nedenle de hemen her topluluk açısından çocuk, vazgeçilmez bir öneme sahip olmuştur. Buna ek olarak kültürel değerlerin sonraki kuşaklara iletilmesi konusunda çocuklara merkezi bir rol atfeden toplumlarda, çocuk kavramı daha da kritik bir anlam kazanmıştır (Akkan, 2020).

2.2. EBEVEYN VE AİLE KAVRAMI

Aile, "evlilik ve kan bağına dayanan; karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik" olarak tanımlanır (TDK, 2023). Birlikte aynı evde yaşayan, gelirlerini paylaşan, birbirlerine kan bağı ve psikolojik bağlarla bağlanan kişiler; aileyi oluşturur (Gladding, 2017). İnsanın yetişmesi, topluma hazırlanması ve diğer ilişkilerin düzenlenmesi gibi işlevleri de yine aile yerine getirir (Ozankaya, 1999). Aile; toplumun en küçük birimi ve yapı taşlarından biridir, üyeleri arasındaki ilişki ve etkileşimler bakımından bir sosyal gruptur, aynı zamanda üyelerinin ihtiyaçlarını karşılayan bir birliktir (Çakıcı, 2006; Özgüven, 2001). Türk toplumunda aile; evlilikle başlayan ve akrabalık bağlarıyla genişleyen, ortak yaşam alanı ve rolleri bulunan, toplumun değerlerini ve kültürünü kuşaktan kuşağa aktaran yapıdır (Özgüven, 2001).

Aile, çocuk gelişimini etkileyen en önemli kurumdur (Porumbu ve Veronica, 2013). İyi bir aile olabilmek için eşlerin sağlıklı ve uyumlu birlikteliği gerekmektedir; bu uyum, doğru aile birliklerinin oluşması için önemlidir (Şakar, 2023). Kurulan doğru aile birlikleri, çocukların yetiştirilme sürecinde önemli görevler üstlenir. Bu yönüyle bakıldığında toplumların görevlerini yerine getirebilmesi ve sağlıklı nesiller inşa edebilmeleri için aile kurumunun işlevlerinin farkında olmak gerekir (Deave ve Johnson, 2008).

Ebeveynlik süreci hem annelerin hem de babaların üstlendiği önemli bir deneyimdir (Aktaş, 2013). Ebeveynler, çocuk için birer rol model konumundadır. Çocuğun sosyalleşme süreci, çoğu kültürde ebeveynleriyle çocukların aile çevresinde kurdukları etkileşimlerle başlar (Porumbu ve Veronica, 2013; Grusec, 2011). Çocuklar, ebeveynlerini gözlemleyerek pek çok davranış kalıbını öğrenir ve bu

şekilde sosyalleşme sürecini tamamlarlar. Ailenin oluşturduğu ilkeler sonucunda, bireyin toplumsal kuralları benimsemesi ve toplumsal rolleri yerine getirerek toplumla uyumlu bir birey olması sağlanır (Uykan, 2019).

Ebeveynlerin sergiledikleri tutum ve davranışlar, çocuğun kişilik gelişimi üzerinde etkili olur (Tang ve ark., 2023). Ebeveynlerin sözlerinin ve davranışlarının birbiriyle tutarlı olması gerekir; davranışlarıyla çocuğa başarılı bir model örneği sunabilen ebeveyn, bu etkileşimiyle çocukta benlik saygısının oluşumuna katkı sağlar (Vandeleur ve ark., 2007; Yavuzer vd., 1995: 119). Geliştiren ebeveynler, doğru davranışları uygulayarak örnek olur; çocuğun da iyi ve doğru olanı yapmasını beklerler (Cüceloğlu, 2020b: 79). Doğru davranış, ebeveynler tarafından belirlenmiş; belirli sınırlar içindeki davranışlardır. Anne-babalar, doğru davranışları ve çocuklarını destekleyerek onların sağlıklı bir biçimde gelişmesine katkı sunarlar (Schmidt ve ark., 2021; Könezoglu, 2006).

Sonuç olarak çocuğun gelişimi açısından ebeveyn ve aile kavramları son derece önemlidir. Çocuğun ilgi ve ihtiyaçları, aile çatısı altında ebeveynleri tarafından karşılanır. Bu ilgi ve ihtiyaçların sevgiyle karşılanması, çocuğa gerekli desteğin verilmesi, hata yaparak öğrenmelerini sağlayabilecekleri ortamın oluşturulması; ebeveynlerin görev ve sorumlulukları arasında olmalıdır.

2.3. EBEVEYN TUTUMLARI

Ebeveyn tutumları; çocukların yetişme aşamasında anne ve babanın uyguladığı davranışlar, iletişim yöntemleri ve çocuklara yaklaşım şekilleri olarak ifade edilebilir (Baumrind, 1966). Temelde ebeveyn tutumlarından etkilenen ebeveyn-çocuk ilişkisi, çocuğun gelişiminde belirleyici rol oynar (Johnson, Kent ve Leather, 2004; Günalp, 2007). Çocuk, ebeveynlerini gözlemleyerek ilk eğitimini aile içinde alır; bu eğitimin niteliğini de ebeveynlerin tutum ve davranışları belirler (Yavuzer, 1995). Ebeveynlerin kendilerine yönelik öz yeterlilik algıları, stresle başa çıkabilme kabiliyetleri de çocuklarına yönelik tutumlarını etkiler (Crnic ve Ross, 2017).

Çocuğun kişilik oluşumunu etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Yavuzer (2000)'e göre bu faktörler; ebeveyn beklentileri, toplumsal-kültürel değerler, aile

yaşantısının niteliği ve sosyo-ekonomik koşullardır. Anne-babaların bireysel farklılıkları, tutumları, insan ilişkileri gibi özellikler de yine çocuğun kimlik inşa etme sürecinde belirleyici olan faktörler arasındadır (Özada ve Duyan, 2018: 51).

Kültürel kalıpların etkisinde şekillenen ebeveyn tutumlarında, çocuğun bireyselliğine önem verilmez. Bu tarz ailelerde çocuk, ailenin öznesi değil; nesnesi konumundadır (Cüceloğlu, 2020b). Kültürel kalıpların etkisinden kurtulamayan ebeveynler, çocuklarına kötülük yaptıklarının farkında değildir çünkü kültürel kalıplarda “çocuğun derdinden anlamak” gibi bir öncelik yoktur (Orlov, 1996; Cüceloğlu, 2020b: 75). Bu ebeveynler; çocukla bir sorun yaşadıklarında ailelerinden gördükleri geleneksel, hatalı çözüm yöntemlerini uygularlar (Yavuzer vd., 1995: 112). Çocukluk dönemlerinde olumlu tutumla yetişmedikleri için doğru bir bakış açısı kazanamazlar. Toplumdaki ve teknolojidaki hızlı ilerlemelerle birlikte, aile ve çocuk yetiştirme konusundaki bakış açısı da değişmektedir. Ailelerin çocuk yetiştirme konusunda geleneksel yaklaşımlardan uzaklaşması gerektiği konusunda görüş birliği vardır (Tezel-Şahin & Kalburan, 2009).

Ebeveynlerin çocuklarına “istenen davranışları” kazandırmak için uyguladığı tutum ve davranışlar aynı zamanda ebeveynlerin disiplin anlayışını da oluşturur, bu tutum ve davranışlar da aileden aileye farklılıklar gösterebilir (Yılmaz, 2007: 44, 45). Sevgi ile gerçekleşmeyen disiplin anlayışı, çocukta bir karşılık bulamaz; çocuk, kendi görev ve sorumluluklarını ancak sevgi ile öğrenip içselleştirebilir (Yavuzer, 1995; Yörükoğlu, 2007). Ebeveynlerin çocuğun kişiliğine yönelik inançları, çocukta beklentilerini ve çocuğa yönelik tutumlarını etkiler; bazı davranışları göstermeye gücü yetmeyen çocuklara, ebeveynleri daha anlayışlı davranabilir (Hortaçsu, 2003b: 82).

Çocuklar, dünyaya benlik kavramına sahip olarak gelmezler; bu kavramı önce ebeveynlerinden ve ailelerinden sonra yakın çevrelerinden öğrenirler (Yavuzer, 2007: 40). Çocukların ebeveynleriyle olan ilişkileri, kendilerini ve benliklerini algılamaları için büyük etkiye sahiptir (Cori, 2015: 130). Ebeveynlerin çocuklara yönelik tutumları, bu tutumlarla davranışların sevgi boyutu; çocukların güçlü bir psikolojiye sahip olmalarına ve sağlıklı bir kişilik geliştirmelerine yardımcı olur (Çetinkaya, 2007). Bu kapsamlı görüşler, ebeveynliğin çok yönlü doğasına ışık tutmakta;

çocukların sağlıklı gelişimi için uyum, iletişim ve destekleyici bir ortamın önemini vurgulamaktadır.

Yavuzer (2007), ebeveyn tutumlarını genel olarak şu şekilde sınıflandırmıştır:

- Demokratik (Destekleyici) Tutum
- Otoriter (Baskıcı) Tutum
- Aşırı Koruyucu Tutum
- Dengesiz (Kararsız) Tutum
- İzin Verici Tutum
 - Aşırı Hoşgörülü Tutum
 - İhmalkâr Tutum
- **Demokratik (Destekleyici) Tutum**

Çocuklar için belirlenen sınırların nihai bir amacı vardır; bu sınırlar, çocukların onları denemeleri ve test etmeleri için vardır (Nitzch ve Schelling, 2004: 55). Demokratik tutum; anne ve babaların çocukların makul isteklerini belirli sınırlar içinde karşıladıkları, onlara hoşgörüyle yaklaştıkları, destekleyici anne-baba tutumu olarak değerlendirilir (Nelsen, Lott ve Glenn, 2003; Yavuzer vd., 1995: 123). Demokratik ebeveynler, çocuklarıyla ilgilidirler. Bu ilgi, ebeveynlerin çocuklara belirli sınırlar çizerek onların dünyayı güvenle keşfetmelerine yardımcı olur (Köçer ve Çınar, 2021: 411).

Çocuklara verilen destek, çocuğun gelişimine yardımcı olmalı; çocuğun kendi davranışlarının sorumluluğunu almasına olanak sağlamalıdır (Solter, 2020; Carrol, 2005: 129). Demokratik ebeveynler sosyal olarak aktif, sorumlu ve bilişsel olarak yeterli çocuklar yetiştirirken otoriter ve izin verici ebeveynlerin çocukları genellikle daha olumsuz özellikler gösterirler (Demiriz ve Öğretir, 2007). Destekleyici tutumla yetişen çocuklar, kendini ifade etme ve bağımsız hareketler yapabilme konusunda diğer ebeveynlik stilleriyle yetişen çocuklardan olumlu anlamda farklılık gösterirler (Padilla-Walker vd., 2016).

Demokratik ailelerde çocuklar önemsenir, çocukların görüşleri değer görür ve bağımsızlıkları desteklenir (Özyürek & Tezel Şahin, 2017). Böyle bir ortamda çocuk da kendisini geliştirebilecek güvenli ve sıcak ortamı bulmuş olur. Demokratik

ebeveynler, çocuklarını bir birey olarak görür; onların fikirlerini önemser ve aile içinde alınacak kararlara onları da dâhil ederler. Aile içinde tek taraflı, katı kurallar yerine, çocukların anlayabileceği ve uyabileceği standartlarda kurallar belirlenir (Özgüven, 2001).

Demokratik tutumda anne ve baba; çocuklarına karşı hoşgörölü, anlayışlı ve sevgi doludur. Çocuklarına güven vererek onların gelişimine katkı sağlamak, bu tutumu benimseyen ebeveynler için oldukça önemlidir (Lanjekar ve ark., 2022; Göksüçukur, 2023: 16). Bu tutumda ebeveynler, çocuklarına belirli sınırlar içinde hareket özgürlüğü tanır (Nelsen vd., 2019; Yardım, 2019: 17).

Sonuç olarak demokratik tutum; çocukların bireysel hak ve sorumluluklarına dengeli bir şekilde yaklaşan, onlara saygı ve sevgi dolu bir iletişim ortamı sunan, çocukların sosyal yeterliliğini, öz güvenini ve duygusal dengesini geliştiren bir yaklaşımdır (Baumrind, 2013). Çocuklarla olumlu ilişkilerin kurulması, onların gelişimi açısından son derece önemlidir. Bu ebeveynlik stili, çocuk yetiştirme sürecinde en başarılı ve istendik yöntem olarak kabul edilir; çocukların sağlıklı bir şekilde gelişimini destekler (Yavuzer, 2007).

- **Otoriter (Baskıcı) Tutum**

Otoriter tutum, daha çok geleneksel kültürle yetişen ve bu kültürün yanlış uygulamalarını devam ettiren ebeveynlerin başvurdukları geleneksel bir tutumdur. Otoriter ebeveynler, çocuklarının toplumsal normlara uygun davranış ve tutumlar geliştirmelerini beklerler (Kohn, 2020). Kesin itaat, baskı ve cezalandırma; bu yaklaşımın temel özellikleridir. Kulaksızoğlu (2002), bu tür ebeveynlerin çocukların kendi düşüncelerini ifade etmelerini teşvik etmediklerini, bu durumun çocuklarda öfke ve kızgınlık gibi duyguları ifade edememe problemlerine yol açabileceğini belirtir.

Otoriter ebeveynlik, yüksek düzeyde talepkâr olma ve düşük düzeyde duyarlılık ile karakterize edilen bir ebeveynlik stildir. Ceylan (2017) ve Çebi (2020), bu yaklaşımın çocukların kişilik gelişimine önem vermeyen, çok kuralcı ve katı bir tutum olduğunu belirtir. Bu tür ebeveynlerin oluşturduğu ortamlar; çocukların dürüst,

dikkatli, disiplinli olmalarını teşvik etse de çocukların duygusal ifadelerini ve sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkileyebilir.

Ebeveyne itaatin çok önemli olduğu bu tutumda anne-babanın çocukları kısıtladığı ve cezalandırdığı, kendi koydukları kurallara uyma noktasında direttikleri görülür (Anthony ve ark., 2005; Arslan, 2018). Bu ebeveynler için çocukların isteklerinin pek önemi yoktur. Bu ebeveynler, çocuklarını kendi tasarladıkları biçimde yetiştirmek isterler; onların hiçbir yanlışını gözden kaçırmaz, kendi istedikleri davranışları gerçekleşinceye kadar bu yanlışların üzerinde ısrarla ve önemle dururlar (Yılmaz, 2007: 45).

Sağlıksız bir ebeveyn-çocuk ilişkisinde çocuklar, “dıştan denetimli” kişilik yapısına sahip olurlar; kendi düşünceleri ve istekleriyle kabul görmeyen çocuklar, kendilerine güvenemez (Cüceloğlu, 2020a: 81). Bu da onların kolayca başkalarının etkisi altında kalması anlamına gelir. Otoriter ebeveyn yaklaşımıyla büyüyen çocukların kişiliği, sağlıklı olarak yapılanamaz ve bu çocuklar, çeşitli psikolojik zorluklar yaşayabilirler. Risk alamama, denetim altında hissetme, çaresizlik ve engellenmişlik gibi duygusal sorunlar; bu ebeveynlik stiline çocuklar üzerindeki olumsuz sonuçları arasında yer alabilir (Arslan, 2018). Otoriter ebeveynlikle ilgili uygulamalar, çocukların ruhunda derin yaralar açabilir; bu yaralar, çocuğun dıştan denetimli olmasına, öz güven kaybına ve sosyal uyumsuzluğa yol açabilir (Popov ve Ilesanmi, 2015: 255; Yörükoğlu, 2016).

- **Aşırı Koruyucu Tutum**

Anne ve babanın çocuğu dışarıdan gelebilecek her türlü tehdide karşı korumaya çalıştığı, kontrol ettiği tutum olarak tanımlanabilir. Bu tutumda çocukla dış dünya arasına bir duvar örüldüğü için çocuk, yeni deneyimler yaşama fırsatı bulamaz (Yavuzer vd., 1995: 122). Aşırı koruyucu ebeveynlikte, çocuklar aşırı ilgi ve kontrol altında tutulur. Bu tutum genellikle ilk çocuğunu kaybetmiş, çocuk sahibi olmakta zorluk çeken veya aile içi sorunları olan ebeveynlerde görülür (Çağdaş, 2003).

Çocukları çok dar bir alanda sınırlayan, onlara her koşulda yardıma koşan, onların her şeylerini kontrol etmek isteyen anne-babalar; çocukların gelişimine ve olgunlaşmalarına engel olurlar (Nitzch ve Schelling, 2004: 25,26). Bu ebeveynler,

çocuklarını aşırı koruyucu ve kontrolcü bir tutumla yetiştirme eğilimindedirler. Ebeveynler, çocuklara karşı aşırı titiz ve endişeli davranışlar sergilerler. Bu tutumun çocuklarda öz güven eksikliğine, bağımlı bir kişilik gelişimine ve isyankâr tavırlara yol açabileceği belirtilmektedir (Fletcher ve ark., 2004; Eldeleklioğlu, 1996; Kulaksızoğlu, 2002).

Aşırı koruyucu tutum altında büyüyen çocuklarda yardımlaşma, paylaşma ve iş birliği gibi sosyal duygular gelişmeyebilir. Aşırı ilgi ve koruma; çocukların kendini düşünen bencil bireyler olarak yetişmesine, sevilmeyen ve istenmeyen kişilikler geliştirmelerine neden olabilir (Yavuzer vd., 1995). Sosyal ilişkilerde kabul görme sorunları ve saldırgan davranışlar, bu durumun sonuçları arasındadır (Larsen, 2020; Bakırcıoğlu, 2002). Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu, çocuğun psiko-sosyal olgunluğunu olumsuz etkileyebilir; çocukta kendi işlerini yapma, kendi kararlarını alma ve kendini savunma gibi özelliklerin yok olmasına neden olabilir (Özyürek & Tezel Şahin, 2017).

Aşırı koruyucu tutumla büyüyen çocuklar genellikle kendine güveni olmayan, duygusal, alıngan bireyler olarak yetişirler; dış dünyada aynı ilgi ve korumayı bulamadıklarında uyumsuz davranışlar sergileyebilirler (Özgüven, 2001). Koruyucu ailelerde yetişen çocuklar genellikle korkak, güvensiz, inatçı olabilirler. Fiziksel aktivitelerde başarısız olabilir ve sosyal ilişkilerinde sürekli aileden destek bekleyebilirler (Ceylan, 2017). Çocuklara güvenerek ve onlara belirli özgürlük alanları tanıyarak gelişimlerine destek olmak, ebeveynlerin birinci önceliği olmalıdır (Saygılı ve Çankırılı, 2006: 109).

- **Kararsız (Dengesiz) Tutum**

Çocukların bilişsel ve sosyal becerileri kazanmasında, ebeveynlerin tutum ve davranışları önemli rol oynar. Çocuğun istenmeyen davranışları öğrenmesinin en önemli nedenlerinden biri, çocuğun eğitiminden ve gelişiminden sorumlu olan ebeveynlerin tutumlarında kararsız, tutarsız davranışlar sergilemeleridir (Valkenburg ve ark., 2013; Yılmaz, 2007: 61-62). Aynı davranışlara farklı tepkiler veren ebeveynler, çocukların kararsız davranışlar sergilemesine neden olurlar; davranışları açısından çatışma yaşayan çocuk, ortak ve dengeli bir değerler sistemi oluşturamaz (Tang ve ark., 2023; Yavuzer, 2005: 27, 28). Dengesiz tutum içinde olan ebeveynler

bazen çocuğa baskı kurarken bazen de çocuğu rahat bırakır; bundan dolayı çocuk, çoğu zaman nerede nasıl davranacağını bilemez (Uykan, 2019).

Çocuklar doğruyu ve yanlış, ilk öğretmenleri olan anne ve babalarından öğrenirler. Ebeveynlerin kararsız tutumları, çocuklarda dengeli ve düzenli bir kişilik gelişimini engeller. Bu nedenle ebeveynlerin çocukları yetiştirirken ortak ve doğru bir tavır etrafında, fikir birliği içinde olmaları son derece önemlidir. Ebeveynlerin tutum ve davranışlarının olumsuz olması, tutarsız olması kadar çocukları etkilemez; tutarsız davranışlar, çocuklarda daha olumsuz izler bırakır (Yılmaz, 2007: 61, 62).

- **İzin Verici Tutum**

İzin verici ebeveynlik, aile içinde çocuğa aşırı özgürlüğün tanındığı ve ebeveynlerin disiplin konusunda gevşek bir tutum sergiledikleri yaklaşımdır. Çağdaş (2003); bu tutumun çocuklarda sosyal becerilerin gelişmemesine, bencillik ve sosyal olarak kabul görememe sorunlarına yol açabileceğini belirtir. Ayrıca çocuğun tüm isteklerini yerine getirmek; çocukların aşırı hoşgörüyü alışmasına, sosyal ve bilişsel olarak daha yetersiz olmalarına neden olabilir (Yavuzer, 2003).

İzin verici ebeveyn tutumuna sahip ailelerde yetişen çocuklarda genellikle yardımlaşma, paylaşma ve iş birliği gibi sosyal duygular gelişmez. Bu çocukların özenetinden yoksun, asi ve itaatsiz mizaçlara sahip oldukları görülür. Ebeveynlerin destekleyici olmasına karşın beklentilerin düşük olduğu bu yaklaşım altında çocuklar, güvensiz hissedebilir ve otoriteyle ilgili sorunlar yaşayabilirler (Lally ve Valentine-French, 2019; Lang, 2020). Ebeveynlerin her şeye izin vermelerinden dolayı kural ve sınır kavramına alışmakta zorlanırlar.

İzin verici ebeveynlik yaklaşımı, çocuklara çok fazla özgürlük sağlar ve onları dıştan belirlenen standartlara uymaya teşvik etmez (Baumrind, 1966). Modern eğitim modellerinin uygulanması adı altında ebeveynler, bu tutumu benimseyebilirken bu durum çocukların benmerkezciliğinde artışa ve başarı motivasyonunda azalmaya yol açabilir (Yavuzer, 2005). Bu tutumla büyüyen çocuklar, sosyal uyum ve kişisel sorumluluk alma anlamında zorluklarla karşılaşabilir; bu da onların genel yaşam başarıları üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir (Döker, 2020).

İzin verici ebeveynlik, aşırı hoşgörölü ve ihmalkâr tutum olmak üzere ikiye ayrılır:

○ *Aşırı Hoşgörölü Tutum*

Aşırı hoşgörölü yaklaşımda çocuğa aşırı sevgi verildiği için çocuğun şımarıklığına göz yumulur, bu ailelerde disiplin neredeyse yoktur (Yılmaz, 2007: 45, 46). Sürekli alıcı konumunda olan çocuğun bitip tükenmek bilmeyen istekleri, ebeveynlerde büyük bir gerilim ve yıpranmaya yol açabilir (Nitzch ve Schelling, 2004: 23). Bu yıpranma sonrasında istekleri yerine getirilmeyen çocuklar, saldırgan davranışlar gösterebilir.

Doyumsuz ve benmerkezci olan bu çocuklar, arkadaşları tarafından kabul görmeyebilirler; pek sık olmasa da başkalarına saygı duymayı öğrenebilir fakat yine kendi davranışlarını kontrol etmekte güçlük yaşarlar (Yavuzer, 2005: 27). Bu durumu önlemek için ailelerin çocuklarla birlikte kurallar oluşturması ve aile bireylerinin hep birlikte bu kurallara uyması gerekir (Uykan, 2019: 20). Aksi takdirde çocuklar, yaşam boyu bazı toplumsal kurallara uymakta güçlük çekebilirler.

○ *İhmalkâr Tutum*

İhmalkâr ebeveynlik; çocuğun duygusal, sosyal ihtiyaçlarına yeterince cevap verilmemesi ve çocukların ebeveynler tarafından yeterince desteklenmemesi durumudur. Bu ebeveyn tutumunu benimseyen ebeveynler için çocuk ön planda değildir, bu yaklaşımda ebeveyn kendi hayatını daha fazla önemser, ailenin çocuğa ayıracak zamanı yoktur (Nitzch ve Schelling, 2004: 28). Özgüven (2001); bu ebeveynlerin çocuklarının yaşantılarıyla yeterince ilgilenmediklerini, onları kontrol etmeksizin serbest bıraktıklarını ve çocukların kendi başlarına karar almak zorunda kaldıklarını ifade eder. Bu durum, çocuklarda ihmal hissi yaratır ve duygusal istismara yol açabilir.

Yavuzer (2003), ihmalin çocuklarda olumsuz davranışlara neden olabileceğini vurgular. İhmal edilen çocuklar; duygusal tepkilerle hareket eder, zamanlarını verimsiz şekilde harcayabilir, kötü arkadaş seçimleri yapabilir, okula ve çevrelerine karşı ilgisiz kalabilirler. Milbrand ve Valentine-French (2019) ile Lang (2020), ihmalin çocukların gelişiminde ciddi sonuçlar doğurduğunu belirtir. Bu çocuklar genellikle öz denetimden yoksun olma, düşük öz saygıya sahip olma ve yaşıtlarından

daha az yetkin olma eğilimindedirler. İhmalkâr ebeveyn tutumuyla yetişen çocuklar; yaşamın ilerleyen dönemlerinde sosyal, akademik ve duygusal zorluklarla karşılaşma riski taşır.

2.4. EBEVEYN-ÇOCUK İLİŞKİSİ

Psikoloji alanında yapılan çalışmalar; çocuğun doğumdan itibaren ebeveynlerine ihtiyaç duyduğunu, sevgi ve güven ihtiyacını ebeveynlerinden beklediğini ortaya koyar (Rohner, 2004; Yavuzer, 1995). Ebeveynlerle çocuklar arasındaki ilişki, bir insanın hayatında kurabileceği en özel ilişki olarak kabul edilir (Popov ve Ilesanmi, 2015: 253). Ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki, insan doğası ve kan bağı sebebiyle diğer ilişkilerden daha özeldir (Troll ve Fingerman, 1996). Ebeveynlerin çocukla bu özel bağı oluşturabilmeleri için çocuğu istemeleri ve onun varlığını kabul etmeleri gerekir (Yörükoğlu, 2016). Bu sevgi ve güven ortamının oluşması, ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkinin kalitesini artırır.

Ailenin çocuğun kişisel ve sosyal gelişimi üzerindeki etkisine, çeşitli araştırmacılar dikkat çekmektedir. Van Bakel & Hall (2018)'e göre aile, çocuğun sosyal uyum sürecinin şekillenmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Çağdaş (2003) da benzer şekilde ailedeki etkileşimlerin çocuğa güven duygusu kazandırarak çocuğun kişilik gelişimini olumlu yönde desteklediğini ifade etmektedir. Seven (2008)'in çalışmasında da çocuğun gelişim evrelerinde, ailenin yapısının ve özelliklerinin diğer sosyal gruplara kıyasla çok daha etkili olduğu vurgulanmaktadır.

Ebeveynlerin çocuğun gelişim dönemlerini ve bu dönemlerin özelliklerini bilmesi, çocukla daha olumlu ilişkiler kurmalarına olanak sağlar (Yavuzer, 2005: 21). Bu olumlu ilişkiler, aile sisteminin devamlılığı ve sağlığı için önemlidir. Özgüven (2001), sağlıklı ailelerin niteliklerini duygusal paylaşım ve anlayıştan bireysel farklılıkların kabulüne, iş birliğinden sorunların çatışma olmadan çözümüne kadar geniş bir yelpazede tanımlar. Bu özellikler aile içi iletişimden sosyal değerlerin benimsenmesine, manevi değerlere bağlılıktan sorun çözme becerilerine kadar ailenin sağlam temeller üzerine kurulduğunu gösterir.

Anne-babanın varlığı, çocuk için en uygun gelişim ortamını sunar (Tezel-Şahin ve Özyürek, 2008). Çocuk, ilk sosyal deneyimlerini ebeveynleriyle kurduğu ilişkiler sayesinde gerçekleştirir; bu ilişkiler neticesinde kendine göre bir değerler sistemi oluşturur (Salali ve ark., 2019). Bu değerler sistemiyle toplumsal ilişkilerini de düzenler. Çocuğun toplumsal beklentilere uygun bir şekilde gelişim göstermesinde ailenin belirleyici rolü olduğu, çeşitli çalışmalarda vurgulanmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2010). Bu görüş, Yavuzer (2003) ve Işık ile Güven (2007) tarafından da paylaşılmakta; aile içi iletişim ve ebeveynler arası uyumun çocuğun bilişsel, sosyal, kişisel gelişimi üzerindeki etkisine dikkat çekilmektedir.

Aile dinamiği içinde yer alan etkileşimlerin tüm üyeleri etkilediği bilinmektedir. Özgüven (2001), özellikle anne-baba arası iletişim ve ilişkilerin çocuk açısından son derece önemli olduğunu belirtir. Ebeveyn-çocuk ilişkisinin en önemli yönlerinden biri iletişimdir, iletişim; dinleme becerisi, karşılıklı anlayış ve saygı kavramlarını içerir (Popov ve Ilesanmi, 2015: 256). Ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları iletişim, çocukların da diğer bireylerle kuracakları ilişkinin kalitesinde belirleyici role sahiptir. Ayrıca ebeveynlerin sergiledikleri tutum ve davranışlar, çocukların sosyal beceri edinimi ve sorun çözme kapasitelerinde belirleyici olmaktadır (Porumbu ve Veronica, 2013; Akyol, 2003; Çağdaş, 2003).

Ebeveynler ile çocuklar arasında yazılı olmayan kurallar ve beklentiler bulunmaktadır; bu beklentiler, ilişkinin şekillenmesinde etkilidir (Sharma ve Sarna, 2018). Sağlıklı bir etkileşimde bu kurallar açık ve tutarlıdır, çocuklar her zaman ebeveynlerin dayattığı kuralları olduğu gibi kabul etmezler (Cüceloğlu, 2020a). Keyfi uygulamalar altında büyüyen çocuk, zamanla kendisini savunmaya başlar ve ebeveynleriyle tartışabilir (Nitzch ve Schelling, 2004).

Ailenin en temel görevlerinden biri, çocuklarını topluma uygun bir birey olarak yetiştirmektir. Gökçe (1996) ve Bayraktutan (2005); aile içinde çocuğa sunulan öğrenme ortamının çocuğun yeteneklerini, alışkanlıklarını ve tutumlarını geliştirdiğini; bunun da onların yetişkinliklerinde oynayacakları sosyal roller için hazırlık niteliği taşıdığını belirtirler. Bu yönüyle ebeveynleriyle sağlıklı ilişkiler kurabilen çocukların bilişsel ve sosyal becerileri gelişir, sosyal-duygusal yeterlilikleri artar. Bu yeterlilikle kişiler arası iletişimin gelişmesi, farklı görüşlere saygı

duyulması, farklı fikirlerin dinlenilmesi ve bu fikirlere saygı duyulması eğilimi kolaylaşacaktır. Sosyal-duygusal yeterliliği olan çocukların akademik başarıları yüksektir, bu çocuklar psikolojik olarak sağlıklıdırlar. Tersine, sosyal-duygusal yeterliliği az olan çocuklarda akademik başarı düşüktür; kaygı ve depresyon riski yüksektir (Tang ve ark., 2023).

Olumsuz aile ortamlarının çocukta uyum ve davranış sorunlarına neden olabileceği bilinmektedir (Şentürk, 2006; Türkarlan, 2007). Çocukların davranışlarını yönetemediği, olayların karmaşık bir hal aldığı dönemlerde ebeveynlerin sakin kalması, çocukları dinlemesi ve çocuklara güven vermesi gerekir (Cüceloğlu, 2020b: 87). Buna karşın olumlu etkileşimler, çocuğun grup içinde dengeli bir birey olarak gelişmesini ve sosyal onay almasını sağlar (Yavuzer, 2001). Sosyal onay alan birey, davranışlarında ve ilişkilerinde daha sağlıklı bir değerler sistemi oluşturur. Böyle bir ortamı bulan çocuk, öğrenmek ve gelişmek için uygun şartlara erişmiş olur (Zvara ve ark., 2018; Yörükoğlu, 2016). Sonuç olarak ebeveynlerin çocuk üzerindeki etkileri yaşam boyu devam eder ve sağlıklı bir iletişim, çocuğun sosyalleşmesinin temellerini atar (Gökcan, 2007; Akyol, 2003).

2.4.1. Anne-Çocuk İlişkisi

Anne, çocukluktan yetişkinliğe kadar tüm yaşam sürecinde çocuğun yetişmesinde ve gelişiminde en önemli mimardır (Şirin, 2015). Anne, aile içinde çocuğun temel bakımından eğitimine destek olmaya kadar pek çok sorumluluğu üstlenen ebeveynidir (Güngörmüş vd., 1995). Anne, yeri geldiğinde çocuğa rol model olarak hayal kırıklığı, öfke, kaybetme korkusu ve daha birçok zorlukla nasıl mücadele edileceğini gösterir (Cori, 2015: 43). Bu zorluklarda çocuk, daima annesi ile iletişim kurmaya çalışır. Bu iletişimle çocuk, ilk yaşam deneyimlerini annenin desteğiyle inşa eder ve bu destekle duygularını da kontrol etmeyi öğrenir.

Çocuklukta annenin sağladığı uyarılar ve etkileşimler, çocuğun ilk öğrenme deneyimlerini biçimlendirir. Annenin rehberliğinde çocuk, dünyayı keşfetmeye başlar (Çiftçi, 1991). Anne; çocuğun güvenliği, öğrenme kapasitesi ve genel gelişimi için vazgeçilmez bir temel oluşturur. Anne-çocuk arasındaki nitelikli etkileşimler, çocuğun dil gelişimi ve akademik başarısı üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir

(Breit-Smith vd., 2016). Annenin sevecen yaklaşımı, çocuğun dil becerilerinin güçlenmesine de katkı sunar (Özsoy, 1986).

Anneler çocuklarının benlik duygularının oluşumuna büyük özen gösterirler (Winnicott, 2013). Anne ile çocuğun yüreği birbiriyle etkileşim halindedir; bu etkileşim, çocuğun benlik duygusunun gelişiminde çok önemli bir yere sahiptir (Cori, 2015: 86). Çocuğun ruhsal ve zihinsel gelişimi, anneden gördüğü sevgi ve ilgiye bağlıdır. Anne-çocuk ilişkisinin niteliği, çocuğun duygusal olgunlaşmasına katkı sunar (Yörükoğlu, 2007).

Anne-çocuk ilişkisini etkileyen çeşitli faktörler vardır. Annenin kendi hayatından aldığı hazzın çocukla olan ilişkisine yansıdığı da bilinmektedir. Mesleğinde tatmin olan, eşiyle uyumlu bir annenin çocuklarıyla da sağlıklı ilişkiler geliştirebildiği görülmüştür (Yavuzer, 2005). Bu bilgiler ışığında, ebeveynlerin içlerindeki insanı keşfedip çocuklarıyla ebeveyn-çocuk ilişkisinin ötesinde, insancıl bir ilişki kurması gerekir (Cüceloğlu, 2020b: 93).

2.4.2. Baba-Çocuk İlişkisi

Ebeveyn-çocuk ilişkisi çalışmalarında uzun yıllar boyunca baba figürü adeta yok sayılmıştır, çocuğun aile içindeki gelişimi incelenirken baba figürüne pek yer verilmemiştir (Cabrera ve ark., 2000; Güngörmüş vd., 1995: 241). Babanın toplumsal ve ailevi rolleri, tarihsel süreç içinde evrilmiş ve çocuk yetiştirme pratikleri üzerinde önemli değişimlere sebep olmuştur (Segrin ve Flora 2005; Lamb, 2000). Geleneksel olarak baskın ve otoriter bir figür olarak algılanan baba imajı; zaman içerisinde ahlaki rehberlik, finansal destek sağlayıcılığı ve cinsiyet rol modelliği gibi çok yönlü rolleri içerecek şekilde dönüşmüştür (Lamb, 2000; Güngörmüş vd., 1995: 242). Toplum tarafından babanın çocuk üzerindeki etkisi yeterince anlaşılamayabilir; babanın varlığı çocuğun duyuşsal, bedensel ve bilişsel gelişimi için son derece gerekli ve önemli bir yere sahiptir (Ericson, 2004. 14).

Geleneksel kültürde babalara yüklenen sorumluluklarla gerçekte üstlenilen roller farklılaşabilmektedir. Kültürel kalıp yargılar; babayı geçimin sağlayıcısı, korkulan ya da sayılan figür olarak konumlandırırken çocukların bakımı ve eğitimi gibi alanlarda babanın sorumluluk almasını gereksiz görür (Cüceloğlu, 2020b). Oysa çocuk

yetiştirmek, anne ve babanın ortak sorumluluğudur. Babaların da çocukların hayatında aktif rol üstlenmesi hem çocuklar hem de anneler açısından son derece önemlidir.

Baba, çocukların özdeşim kurduğı; duygu, düşünce ve davranışlarını model aldığı birey olarak tanımlanabilir (Yavuzer, 2007: 22). Çocuğun büyümesiyle birlikte baba, çocuk için çok önemli bir konuma sahip olur özellikle erkek çocuklar için baba, özdeşim modeli ve gücün sembolü olarak görülür (Çetinkaya, 2016: 30). Baba, çocuk için sadece bir özdeşim modeli değildir; babanın çocuklarına aktaracağı onlarca bilgi ve tecrübe vardır. Babalar yaşadıkları hayatı, kültür ve değerleri çocuklarına öğretirler (Saygılı ve Çankırılı, 2006: 100, 101).

Çocukların beslenmesi, temizliğı, duygusal gereksinimlerini karşılama gibi temel bakım pratiklerinin yanı sıra çocukların bağımsızlığı ve çevresini keşfetme gibi konularda babalar; çocuğun gelişimine katkı sağlar (Amato, 1994; Akyol, 2003). Çocuk, baba ile iyi bir ilişkiye sahipse deneyime ve değişime açık, problem çözebilen bir birey haline gelir (Altenburger ve Schoppe-Sullivan, 2020). Çocuk, baba ile kuracağı etkileşimlerle yeni deneyimler yaşama fırsatı bulur. Bu deneyimler de çocuğun zihinsel gelişimini hızlandırır (Cüceloğlu, 2020b: 115).

Baba ile çocuk arasındaki sağlıklı ilişkilerin, birlikte geçirilen zamanların, çocukların bilişsel gelişimine katkı sağladığı ve akademik başarılarını artırdığı yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur (Neppel ve ark., 2020; Vilaseca ve ark., 2020). Babaların çocukları ile sağlıklı ilişkiler geliştirmelerinde oyun oynamak ve fiziksel temas gibi etkileşimler önemli bir yer tutar (Bureau ve ark., 2016). Bu etkileşimler, çocuğun duygusal ve sosyal becerilerinin gelişmesine katkı sağlar (Robinson ve ark., 2021; Gürşimşek ve diğ., 2007). Yapılan araştırmalarda babaların ilgisini ve yakınlığını gören çocukların sosyal ilişkilerinde daha uyumlu oldukları, arkadaşlık ilişkilerini geliştirebildikleri, liderlik özelliklerine sahip oldukları görölmektedir (Daniel, Madigan ve Jenkins, 2015; Saygılı ve Çankırılı, 2006: 67).

Bilinçli bir baba, ebeveynlik sorumluluğunu almalı; çocuğıyla sağlıklı bir ilişki kurma çabası içinde olmalıdır (Cüceloğlu, 2020b: 116). Çocuğıyla sağlıklı ilişkiler içinde olan baba, hem kendisi gelişecek hem de çocuğun bilişsel ve sosyal gelişimine

destek olacaktır. Sonuç olarak babaların çocuk yetiştirme sürecindeki rolleri, annelerin rollerinden farklılaşmaktadır. Bu farklılık; çocukların cinsiyet rollerini anlamalarından ahlaki yargılarının gelişimine, akademik başarılarına ve sosyal ilişkilerine kadar uzanan geniş bir yelpazede kendini gösterir (Yavuzer, 1999).

2.4.3. Anne-Baba İlişkisi

Anne-baba ilişkisi, ebeveynlerin kendi aralarındaki etkileşim ve uyum sonucunda şekillenen bir süreçtir (Tang ve ark., 2023). Aile, sadece birlikte yaşayan insan topluluğu değildir; ailenin varlığıyla birlikte bireyler de varlığını sürdürür. Eşler arasındaki uyum ve iletişim, ailenin varlığını sağlıklı sürdürebilmesi için son derece önemlidir (Çetinkaya, 2016: 35).

Ebeveyn-çocuk ilişkisi çift yönlü, etkileşimli bir süreç olarak değerlendirilir ve ebeveynlerin çocuklar üzerindeki etkisi, çocuğun yaşının küçük olduğu dönemlerde daha belirgindir (Elliot ve Davis, 2020; Maccoby, 2002). Çocuğun tüm gelişim alanları açısından tam ve sağlıklı bir birey olmasında ailenin etkisi büyüktür. Aile içi ilişkilerin olumlu olması özellikle anne ile kurulan sağlıklı bağlar, çocuğun dünyayı güvenli ve yaşamaya değer bir yer olarak algılamasına katkıda bulunur (Yörükoğlu, 2016).

Çocuklar, anne-baba davranışları üzerinden insan ilişkilerini bütün karmaşık boyutlarıyla gözlemler; insan ilişkilerinden uzlaşma, anlaşma, iş birliği gibi olumlu davranışları kendi hayatlarına uyarlarlar (Salali ve ark., 2019; Myers ve Pianta, 2008; Oktay, 2022). Aynı şekilde olumsuz davranışların gözlemlenmesi de bu davranışların öğrenilmesine neden olabilir. Annesinin şiddet görmesine tanık olan bir çocuk, kadınların hor görülecek varlıklar olduğunu düşünebilir ya da bu olumsuz davranışı bütün erkeklere genelleyerek güvenli bir ilişki oluşturmakta zorlanabilir (Yavuzer, 2007: 39).

Ebeveynlerin varlıkları, çocuklarına olumlu karakter örneği gösterebildikleri müddetçe anlam taşır çünkü çocuk, gelişimi sırasında en önemli özdeşim modeli olarak ebeveynlerini görür (Yavuzer vd., 1995: 119). Olumlu anne-baba ilişkisini gözlemleyen çocuk, sosyal ilişkiler ve davranışlar hakkında bilgi sahibi olur. Bu

ilişkilerle birlikte ailede sosyal tutumlar ve değerler geleneği oluşur (Tang ve ark., 2023).

Fincham (1998)'a göre eşler arasındaki ilişkinin kalitesi, ebeveyn-çocuk ilişkisini doğrudan etkileyen faktörler arasındadır. Eşler arasındaki sevgi ve uyum ne kadar kaliteliyse ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesi de bu ilişki ile doğru orantılıdır. Ebeveynler arasındaki sevgi, saygı ve hoşgörü; aile içinde olumlu bir atmosfer oluşturur. Bu nitelikli ilişkiler, ebeveyn-çocuk etkileşimlerinin de sıcak ve güvenli bir zemin bulmasını sağlar (Tang ve ark., 2023). Çocuğa küçük yaşlardan itibaren değerli olduğunun hissettirilmesi, benlik saygısı ve öz güven gelişimi açısından son derece önemlidir (Koyuncu Şahin, 2021). Erken dönemde şekillenen bu ilişkiler, bilişsel ve duyuşsal yeteneklerin yanında sosyal uyumu da etkiler (Lanjekar ve ark., 2022; Wilson ve Durbin, 2013). İki olgun yetişkinin oluşturduğu nitelikli bir aile ortamında, çocuk kendisini rahatça ifade edebilir ve potansiyelini gerçekleştirebilir (Cüceloğlu, 2020a).

Özetle ebeveynlerin çocuklarını sağlıklı bir şekilde yetiştirebilmeleri için birbirine karşı duyarlı, sabırlı, anlayışlı ve sevgi dolu olmaları gerekmektedir. Sevginin ve anlayışın hâkim olduğu bir ortamda çocuk, güven duygusunu pekiştirir; üzerinde baskı hissetmez. Kendisini kolayca ifade edebilen çocuk; pratik fikirler üretir, çözüm odaklı olur ve çevresiyle daha sağlıklı ilişkiler kurar. Hâl böyle olunca çocuklar; olumlu düşünen, hayal gücü yüksek, sağlıklı ve üretken bireyler olarak toplumdaki yerlerini alırlar (Cüceloğlu, 2020a: 62).

2.5. BEHİÇ AK'IN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

Behiç Ak 1956 yılında Samsun'da dünyaya gelir. İlkokulu Samsun'da okuyan yazar, ortaöğrenimini Kadıköy Haydarpaşa Lisesinde tamamlar. Yıldız Teknik Üniversitesinde mimarlık eğitimi alan Behiç Ak, çizim yeteneğiyle 1982 yılında Cumhuriyet gazetesinde “Kim Kime Dum Duma” adlı köşesinde karikatür çizmeye başlar (Sarıçetin, 2022). Aynı yıl, yazarın ilk çocuk kitabı “Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı” yayımlanır. Kitaplarını yazarken kitaplardaki çizimleri de kendisi yapar; bu çizimler, olay örgüsünü zenginleştirmek adına yazara kolaylık sağlar (Bursa Olay Gazetesi, 2015).

Sanat hayatına önce karikatürlerle başlayan yazarın çizimlerini çok beğenen Genco Erkal, kendisini tiyatro oyunları yazmaya teşvik eder (Yeniakit.com.tr, 2012). Daha sonra Behiç Ak'ın tiyatro eserleri sahnelenmeye başlanır. Oyunlarında genellikle kentleşmeyi ve bireyselleşmeyi anlattığı eserleri şunlardır: Bina, Ayrılık, Hastane, Tek Kişilik Şehir, Fay Hattı - Newton Bilgisayardan Ne Anlar, İmaj Katili (Kaptan, 2006).

Behiç Ak, çok yönlü sanatçı kişiliğinden dolayı sanatın farklı alanlarında çeşitli ödüllerin sahibi olur. “Türk Sinemasında Sansürün Tarihi Siyahperde” adlı belgeselin yönetmenliğini yaparak bu eserin Ankara Film Festivali’nde “En İyi Belgesel” ödülünü kazanmasını sağlamıştır. Dünyanın önde gelen çocuk edebiyatı ödüllerinden olan Astrid Lindgren Anma Ödülü ve Hans Christian Andersen ödülüne aday gösterilmiştir (edebiyathaber.net, 2012; Aktaran: Sarıçetin, 2022).

Behiç Ak'ın çocuk edebiyatı sahasında çok önemli eserleri vardır. Behiç Ak'ın kitapları Japonya, Almanya, Güney Kore’de yayımlandıktan sonra Türkiye’de de yayımlanır; bu anlamda yazar, hikâyelerinin Türk çocuklarıyla buluşmasının çok değerli olduğunu ifade eder (Sever, 2016). Yazar, kitapların çocuklarla büyükler arasında bir köprü görevi görmesi gerektiğini düşünmektedir. Behiç Ak, çocuk kitaplarında ebeveynlerle çocukları ortak bir payda etrafında buluşturmanın önemli olduğunu vurgular (Canbay, 2010).

Behiç Ak, çocuklar için kaleme aldığı eserlerde “yaratıcılık ve birey” kavramları üzerinde durur. Yazara göre kitapları okuyan çocuklar kendilerini özgür bir birey olarak görmeli, kitaplardaki karakterlerle özdeşim kurarak kendini fark edebilmelidir (Karadeniz, 2019). Yazar; eserlerinde kentleşmeyi, insanın yaşadığı sıkıntıların sebebi olarak görür. Eserlerinde hep doğaya, köye, küçük kasabalara kaçış vardır. Bu kaçışta hayvanlar da önemli bir yer tutar. Hayvanlara eserlerinde sıklıkla yer veren yazar, çocukların doğa ve hayvanlara karşı duyarlılığını desteklemeye çalışır. Sosyal medya bağımlılığı ve genel ağın kontrolsüz kullanımı, mahalle kültürü, eşya kavramı ve tüketim eleştirisi; yazarın eserlerinde sıklıkla işlediği konulardandır. Eserlerde yer alan çocuk kahramanlar; sosyal, problem çözebilen, ebeveynleri ve arkadaşlarıyla güçlü iletişimleri olan, yaratıcı ve duyarlı bireylerdir. Çocuk kahramanlar edebi ve psikolojik açıdan güçlü, liderlik özellikleri olan karakterlerdir (Karadeniz, 2019). Behiç Ak, eserlerinde farklı biçim özelliklerine yer verir. Hikâyelerin içinde şiirler,

masallar, öyküler ve söyleşiler yer almaktadır (Karadeniz, 2019). Bu eserlerde farklı biçimlerin denenmesi, eserleri edebi yönden daha farklı bir boyuta taşımıştır.

Behiç Ak'ın eserleri aşağıda sıralanmıştır:

Çocuk Kitapları:

- Dikkat Su (1992)
- Dikkat Dünya (1999)
- Doğum günü Hediyesi (2006)
- Ayşe'nin Bulut Projesi (2007)
- Uyurgezer Fil (2007)
- Karadeniz'deki Yunus (2007)
- Büyükanne Ve Miyop Ejderha (2008)
- Rüzgârın Üzerindeki Şehir (2009)
- Kedi Adası (2009)
- Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı (2009)
- Benim Bir Karışım (2013)
- Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor (2013)
- Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor (2014)
- Bilyeler (2014)
- Ben Ne Zaman Doğdum (2015)
- Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor (2018)
- Gökdelen Giren Bulut (2017)

Gülümseten Öyküler Dizisi:

- Güneşi Bile Tamir Eden Adam (2008)
- Alaaddin' in Geveze Su Boruları (2008)
- Kedilerin Kaybolma Mevsimi (2009)
- Vapurları Seven Çocuk (2009)

- Havva İle Kaplumbağa (2010)
- Pat Karikatür Okulu (2010)
- Galata'nın Tembel Martısı (2011)
- Akvaryumdaki Tiyatro (2011)
- Buzdolabındaki Köpek (2012)
- Geçmişe Tırmanan Merdiven (2012)
- Yaşasın Ç Harf Kardeşliği (2013)
- Postayla Gelen Deniz Kabuğu (2014)
- Eve Giden Küçük Tren (2015)
- Bebek Annem (2016)
- Çatıdaki Gezegen (2016)
- Bulutlara Şiir Yazan Çocuk (2017)
- Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi (2018)
- Tavşan Dışlı Bir Gözlemcinin Notları (2019)
- Altı Kırk Dört Dalgası (2020)
- Havada Asılı Kalan Top (2021)
- Berberdeki Papağan (2022)

Hikâye:

- Uyku Şehir (2008)

Roman:

- Yıldızların Tembelliği (2000)

2.6. BEHİÇ AK'IN KİTAP ÖZETLERİ

1. Buzdolabındaki Köpek

Cem ve ailesi, yalnızca denizden ulaşılabilen bir köyde yaşar. Cem'in babası Dalgın Bey, tembel ve dalgın biridir; denize balık avlamaya gider. Fakat tüm günü yüzerek

ya da çakıl taşlarının üzerinde düşünerek bitirir. Eşi Ayten Hanım da bu durumu bildiği için çoğu zaman balıkları kendisi avlar ve akşam yemeğini hazırlar.

Köyün gerisindeki "Kayıplar Ormanı"na girenin bir daha geri gelmeyeceğine inanılır. Cem'in dedesine köylü "Sırdede" der ama hangi sırrı sakladığını kimse bilmez. Köyün en yaşlısı, Cem'in dedesi Sırdede'dir. Herkesin onun bir sırrı olduğunu düşünmesi, ona bu ismin verilmesine neden olur. Ondan sonra en yaşlı kişi ise Serçe Kadın'dır. O da üzerindeki tohumlar yüzünden etrafı hep serçeler tarafından sarıldığı için bu isimle anılmaktadır.

Gezgin ruhlu hala Sevgi Hanım, bir yolculuk dönüşünde Cem'e bir köpek yavrusu getirir. Bu köpeğe Afacan ismi takılır. Sibiryaya kurdu olan sevimli yavru büyüdükçe Akdeniz'in sıcağından etkilenir. Afacan iyice büyüyünce cinsinin Sibiryaya kurdu olduğu anlaşılır. Havalarda ısındıkça durgunlaşan köpek, sürekli serin yerler arar. Ama bulduğu her yerden eve dönmek zorunda kalır. En sonunda da evdeki buzdolabına girer. Önce serin kuytulara saklanır, günün birinde de ortadan kaybolur.

Cem, Afacan'ın denize girip orada boğulmuş olabileceğini düşünür. Cem ve babası, Afacan'ı denizde aramaya karar verirler. Cem, Afacan'ı aramak için tüm gününü denizde geçiren babasından yardım ister. Babasını denizde sulara dalarken izleyen Cem; babasına hayranlık duymakla birlikte onun gibi tüm ömrünü bu köyde ve denizde geçirmekten, dünyayı gezememekten endişe duyar.

Cem ve Zeynep, Afacan'ın yerini Sırdede'nin bilebileceğini düşünürler. Sırdede'ye bunu sorduklarında yanılmadıklarını anlarlar. Ama Sırdede bu yeri söylememekte kararlıdır. Neyse ki Serçe Kadın, Cem'e Afacan'ın ormanda olduğunu söyler. Böylece Cem, Afacan'ı ormanda aramaya karar verir.

Afacan'ın kaybolması, Sırdede'nin sırrının ortaya çıkmasına sebep olur. Sırdede ve ondan eski köylüler, savaştan sonra yer değişikliği sebebiyle bu köye gelir. Köye alışmak için de geçmişlerini unutmaya karar verirler. Sırdede, Afacan'ın da orada olduğunu söyleyerek köylülerin ormana gitmelerine izin verir. Bütün köylüler merak ve heyecanla ormana girerler. Hem Afacan'ı bulurlar hem de ailelerinin geçmişini öğrenirler.

Herkes ormandayken Sevgi Hanım seyahatten döner. Köyde kimseyi göremeyince korku ve endişeye kapılır. Daha sonra Zeynep sayesinde olanları öğrenir. Zeynep,

Afacan için genel ağdan Rus bir aile bulur. Cem ve ailesi, Afacan'ı yeni ailesine teslim etmek için Sevgi Hanım'ın öncülüğünde seyahate çıkmaya karar verir. Sevgi Hanım, Sırdede, Cem ve Zeynep, Afacan'ı yeni ailesine teslim etmek için Rusya'ya giderler. Birkaç gün Rus bir ailenin misafiri olurlar ve Afacan'ın ait olduğu yerdeki mutluluğuna şahit olurlar.

2. Galata'nın Tembel Martısı

Fizik öğretmeni Rafet Bey ve veteriner Sevgi Hanım, iyi anlaşılan eşlerdir. Rafet Bey, hareketin yasalarını bilen ama hareket etmeyi sevmeyen biridir. Tüm gün odasında kitap okumaktan zevk alır. Sevgi Hanım ise veterinerdir. Yaralı hayvanları ve Hülya'nın bulup getirdiği hayvanları tedavi eder. Emre adında bir oğulları ve Hülya adında bir kızları vardır. Emre adeta teknoloji bağımlısı olan ve babasının fizik bilgisinden de yararlanarak icatlar yapan bir çocuktur. Hülya ise abisinin aksine teknolojiden uzak, hayvanlara yakınlık duyan bir çocuktur. Bütün hayvanlarla özellikle de kuşlarla arası çok iyidir. Dört tane güvercini vardır ve gerektiğinde çeşitli yerlere güvercinleriyle mektuplar yollar. Birbirinden çok farklı bireylerden oluşan bu aile, Galata Kulesi'nin karşısında bir evde oturur.

Rafet Bey, bir gün sevinçle çocuklarına eski bir arabada yaşayan çiçekçi Oktay Bey'in Konya'ya gidip akrabalarıyla yaşayacağını söyler. Ama Hülya, babasının aksine bu habere neredeyse hiç sevinmez. Çünkü Oktay Bey gidersen Oktay Bey'le yaşayan tembel martının yapayalnız kalacağını bilir. Rafet Bey ayrıca Galata Kulesi'nin onarılacağını ve bu onarım sırasında güvenlik için kulenin etrafına koruyucu tül gerileceğini de söyler. Durumdan zaten haberdar olan Hülya, bu haberden de hiç hoşlanmaz. Çünkü bu tül, Galata Kulesi'ne yuva yapan ebabil kuşlarının yuvada kalan yavrularını beslemesine engel olacaktır. Böylece aç kalan yavru ebabil kuşları, bir iki gün içinde ölecektir. Bu duruma engel olmak için ise tülün kaldırılması gerekir. Hülya ve babası, tülün kaldırılmasını sağlamak için onarım çalışmasında görevli mimarla görüşürler. Ama ilk işinin heyecanı içinde olan mimar, bu durumu pek ciddiye almaz. Bunun üzerine Rafet Bey, belediyeye gider ama saatlerce pek çok kişiyle görüşmesine rağmen tülün kaldırılmasını sağlayamaz. O, belediyede çözüm ararken Emre ve Hülya da genel ağ yoluyla çözüm ararlar. Emre, binlerce kişiyi bu durumdan haberdar eder ancak bu da tülün kaldırılması için yeterli olmaz.

Ertesi gün açlığa ve susuzluğa dayanamayan ilk yavru ebabil kuşu, kuleden düşerek ölür. O sırada üzüntüyle ölen kuşa bakan Hülya, başka bir kuşun da düştüğüne şahit olur. Ama bu kez düşen kuş henüz ölmediği için kuşu hemen annesinin veteriner kliniğine götürür. Ölü kuşu da yolda karşılaştığı mimarın avucuna koyar. Böylece mimar, ne kadar büyük bir hata yaptığını anlayarak harekete geçer ama bu kez de yetkililer, mimarı dikkate almaz. Hülya, güvercinlerini çağırır ve ölü kuşu belediyedeki bir yetkilinin görmesini sağlar. Ölü kuşu gören yetkili, durumun ciddiyetini anlar ve tülün kaldırılmasını sağlar. Böylece yavru ebabil kuşları kurtulur.

Hülya sevinçle normal hayatına dönünce Oktay Bey'in gidişi ve kim olduğu belli olmayan garip adamlarla ilgilenmeye başlar. Oktay Bey hakkında haddinden fazla şey bilen bu adam, Hülya'yı çok meraklandırır. Sonunda Hülya, bu adamın Oktay Bey'in ta kendisi olduğunu anlayınca ona, neden kılık değiştirdiğini sorar. Böylece Oktay Bey'in küçük bir martıyı beslediğini ve bu yüzden martı ailesinin ona düşman olduğunu öğrenir. Oktay Bey'in aslında hiçbir yere gitmediğini, sadece kendisini nerede görse saldıran martılardan kurtulmak için sürekli kılık değiştirdiğini anlar. Bu yüzden de Oktay Bey'e yardım etmek ister.

Hülya, Oktay Bey'in martılardan kurtulması için artık uçmayı bile unutan tembel martının diğer martıların arasına karışması gerektiğini düşünür. Düşüncesini Oktay Bey'le ve abisi Emre'yle paylaşır. Emre, bu sorunu çözebileceğinden emin olarak bir araç tasarlar. Uçak şeklindeki aracın alt kısmında iki tane kısaç bulunur. Emre, uzaktan kumanda ile yönettiği aracıyla tembel martıyı yakalar ve aracı biraz yükseltip martıyı bırakır. Her gün yeniden yakaladığı martıyı, sürekli biraz daha yukarıdan bırakmaya başlar. Sonunda tembel martı, eskisi gibi uçar ve diğer martıların arasına karışır. Tembel martı, diğer martıların arasına girince Oktay Bey de martılardan kurtularak eski mutlu yaşantısına geri döner.

3. Geçmişe Tırmanan Merdiven

Boğaziçi'nin kıyısındaki bir köyde eski bir köşk bulunmaktadır. Uzun zamandır kullanılmayan köşkün bahçesi, çocukların uğrak mekânıdır. Bir gün köşkün önünde bir kamyon durur. Kamyondan çıkan işçiler, köşkü baştan aşağı onarıp bahçesini temizlerler. Bir de köşkün denize bakan tarafına merdiven ve asansör yaparlar.

Köşkün bu değişimi karşısında mahalleli epey meraklanır. Bir süre sonra da köşkün yeni sahibinin Yazar Seyfettin Sarıgöl olduğu anlaşılır. Mahalleli, Seyfettin Sarıgöl hakkında epey konuşur; kim olduğuna dair fikir yürütür.

İlkokul öğretmeni Dilek Hanım, yazarla görüştüktan sonra öğrencilerine babalarıyla ilgili bir kompozisyon ödevi verir. En iyi kompozisyonu yazan öğrencinin yazarla tanışacağını ve ödöl alacağını da söyler. Ertesi gün tüm çocuklar, babalarıyla ilgili yazılarını getirirler. Ama Doğaç'ın kâğıdı bomboştur. Çünkü Doğaç, küçükken babasını kaybetmiştir. Yarışmayı Doğaç'ın yakın arkadaşı Sultan kazanır.

Doğaç'ın annesi Sezin Hanım evlere temizliğe giderek geçimlerini sağlamaktadır. Sezin Hanım, haftada iki gün de yazarın evine temizliğe gider; köşke giren ilk mahalleli olur. Herkes Sezin Hanım'dan yazarla ilgili bir şeyler öğrenmeye çalışır fakat Sezin Hanım, kimseye yazar hakkında bilgi vermez. Sultan, Doğaç'a annesi vesilesiyle yazarla tanışabileceğini söyler; bu ifade Doğaç'ı kızdırır. Doğaç, yazacağı öykü sayesinde yazarın kendisiyle tanışmak isteyeceğini düşünmektedir.

Boğaziçi'ndeki bu semtte denizdeki bir şilep yan yatmıştır. Bir gün Doğaç, bu şilebe çıkar ve burada bulduğu bir daktiloyla bir masal yazmaya başlar. Sonunda Doğaç, "Padişah'ın Kulakçıbaşı" adlı masalını tamamlar ve Sultan'a okur. Doğaç, masalında her işini başkasına yaptıran bir kralın bir süre sonra bu durumdan sıkılıp normal bir insan gibi yaşamaya başladığını anlatır.

Doğaç, masalı yazarın posta kutusuna bırakır. Ertesi gün masalının posta kutusundan alınmış olduğunu görür. Bir süre yazardan cevap bekler, sonunda da dayanamayıp yazarın köşküne tırmanmaya karar verir. Doğaç, merdivenlere tırmanırken bir hatıra defteri bulur ve bu defterin yazar Seyfettin Sarıgöl'ün çocukluğuna ait olduğunu öğrenir. Yazarın babası, geçmişte bu köşkte bahçıvan olarak çalışmıştır. Annesi de bu köşkte çalışan Doğaç, tıpkı Seyfettin Sarıgöl gibi ünlü bir yazar olabileceğini düşünür ve "Geçmişe Tırmanan Merdiven" adlı hikâyesini yazmaya karar verir. Doğaç, bu hikâye sayesinde yazarla tanışır ve köşkte bir oda sahibi olur. Yazma çalışmalarına yazarın köşkünde devam eder. Aradan yıllar geçer ve Sultan fizik öğretmeni olurken Doğaç da kitaplarıyla tanınan ünlü bir yazar olur.

4. Havva ile Kaplumbağa

Küçük Elif, anne ve babasıyla Akdeniz'in küçük bir sahil şehrinde yaşamaktadır. Elif, suskun bir çocuktur; ne zaman konuşacağı belli olmaz ama konuştuğunda da herkesi şaşırtır. Duygularını dışarıya yansıtamaz. Annesi Ayşegül Hanım ve babası Erdem Bey, bir üniversitede göçmen kuşlarla ilgili bir projede çalışmaktadırlar. Anne ve baba, tüm zamanlarını birlikte geçirir; hava güzel olduğunda kuşları incelemeye Elif'i de götürürler. Kuşların göçleri ve diğer konularla ilgili Elif'in sorduğu sorulara Ayşegül Hanım ve Erdem Bey, sabırla cevap verir.

Anne ve babası çalışan Elife, Havva adında bir kadın bakmaktadır. Havva, hayvanlarla ve doğayla arası çok iyi olan ve Elif'in hayranlık duyduğu bir kadındır. Elif'in anne ve babası, deniz kaplumbağalarını incelemek için taşınmak zorundadırlar. Bu duruma hem sevinen hem de Havva'dan ayrılacak olmaktan dolayı üzülen Elif'i, annesi ve babası teselli etmeye çalışır.

Adana'ya yerleşen Elif, buradaki çocuk parkını ve yaşadıkları siteyi sevmez. O; Havva'nın doğayla ve çiçeklerle oynamasını, toprağa tohum ekmeyi, Havva'nın etrafındaki hayvanlarla ilgilenmeyi istemektedir. Anne ve babası, bu durumu Elife unutturmak için onunla bol bol zaman geçirir ve çalışmalarını onunla birlikte yürütürler.

Elif'in anne ve babasıyla Umut Ağabey, birlikte çalışmaktadırlar. Deniz kaplumbağalarını gözlemlemek için sahilde çadır kuran Umut Ağabey, bir çiple yıllardır takip ettiği ve kendi adını verdiği kaplumbağanın bu gece kumsala yumurtalarını bırakacağını söyler. Kaplumbağa gelir ve yumurtalarını bırakır, daha sonra sırtlanların ve martıların bu yumurtalara zarar verdikleri görülür.

Çalışmanın başarılı olabilmesi için en az bir kaplumbağanın yaşıyor olması gerekmektedir, o yaşayan kaplumbağayı da Elif sahiplenmiştir. Elif, kaplumbağaya Havva adını vermiştir. Umut Ağabey ve Elif'in ebeveynleri, kaplumbağayı denize bırakmak için onu bir türlü ikna edemezler. Son çare olarak Havva'yı çağırıp Elif'in Havva ile kavuşmasını sağlarlar. Böylelikle Havva adını verdikleri kaplumbağa da sırtından işaretlenerek denize bırakılır.

5. Kedilerin Kaybolma Mevsimi

Sevgi, karşılaştığı tüm kötü olaylardan kendisini sorumlu tutan bir kızdır. Bir gün kedisi Titrek'in yatağında olmadığını görür ve yine kendisini suçlayarak kedisini aramaya başlar. Sevgi, Annesi Melahat Hanım'la birlikte her yerde Titrek' i arar. Ama bir türlü bulamaz. Bir gün Sevgi yine parkta Titrek'i ararken mahallede patavatsızlığıyla bilinen Nazan Hanım'la karşılaşır. Nazan Hanım'la konuşunca onun kedisi Arsız'ın da kaybolduğunu öğrenir. Onlar Arsız hakkında konuşurken “Buuuz! Buuuz!” diye bağırarak Nurten Hanım'ı görürler. Nurten Hanım, herkese karşı mesafeli bir insandır ama kedisinin yokluğu onu bile biraz değiştirir. Böylece o da Sevgi ve Nazan Hanım'la konuşarak kedisi Buz'un kaybolduğunu onlarla paylaşır. Daha sonra hep birlikte bir çay bahçesine gidip kaybolan kedilerinin ne kadar da kendilerine benzediğinden bahsederler. Onlar kedileri hakkında konuşurken Koşucu İbo'nun kedisi Kırlangıç'ı aradığını fark ederler. Koşucu İbo da kedisinin tıpkı kendisi gibi çok hareketli ve çevik olduğundan bahseder. Daha sonra ise Suat Bey gelir. O da kedisi Miskin'in kaybolduğunu söyler. Onun kedisi de tıpkı kendisi gibidir.

Birbirinden çok farklı beş kişinin tek bir ortak noktası vardır. O da her birinin kendilerine benzeyen kedilerinin kaybolmasıdır. Böylece bu beş kişi, sıkça görüşmeye başlar. Bir yandan da hem kendi kedilerini hem de birbirlerinin kedilerini ararlar. En sonunda da bir dernek kurarlar. Derneğin adı “Kayıp Kediler Derneği” olur. Dernek kurulunca kedisi kaybolan birçok kişi derneğe başvurur. Bu başvurularda Sevgi'nin dikkatini bir şey çeker. Başvuru formlarında neredeyse tüm kedilerin kayıp tarihi aynıdır: 18 Haziran. Yani Titrek'in kaybolduğu gün.

Sevgi ve mahalleliler karakolda Komiser Sabit Bey'le görüşür. Sabit Bey bu zamana kadar pek çok hırsız yakaladıklarını ama hiç kedi hırsızını yakalamadıklarını söyler. Ardından da kedilerden bahsetmenin onu hüzünlendirdiğini belirterek kaybolan kedisi Sümsük'ün fotoğrafını çocuklara gösterir. Daha sonra ise kedi hırsızını diyebileceği tek kişinin Aysel Hanım olduğunu söyler. Ama Aysel Hanım, iyi bir kedi hırsızını sayılır. Çünkü o sokak kedilerini evine alır, onları besler ve sağlıklı olmaları için elinden geleni yapar. Böylece hayvansever birini yakından tanımış olurlar.

Derneğin kurulmasından aylar sonra çok garip bir şey olur. Televizyonda “Bizim Mahalle” adlı bir dizi başlar. Diziyi izleyen Nurten Hanım, dizide kendi hayatının

anlatıldığını görerek çok sinirlenir çünkü hayat hikâyesinin birileri tarafından çalındığını düşünür. Nurten Hanım'dan sonra dizide Suat Bey'in hayatı yer alır. Daha sonraki günlerde ise dizi, Koşucu İbo'nun hikâyesi ve Nazan Hanım'ın hikâyesiyle devam eder. Daha sonra mahalledeki diğer insanlar kendi hayatlarını ekranlarda görürler.

Bir gün gazetenin birinde dizinin yönetmeniyle yapılan bir söyleşi yer alır. Söyleşiyi okuyan Sevgi, yönetmenin filmcilerle 18 Haziran'da tanıştığını fark eder. Sevgi, bu ilginç bilgiyi arkadaşlarıyla paylaşır ama bu bilgi, kimsenin ilgisini çekmez. Bir süre sonra ise derneğe gelen bir kedi sayesinde hem dizinin gizemi çözülür hem de herkes kaybolan kedisine kavuşur. Mahalleye gelen bir yönetmenle tanışan Titrek, onunla arkadaş olur. Mahalledeki herkesin evine girerek o kişilerin karakterlerine göre davrandığından bahseden kedi, bu kişilerin hayatlarını tek tek senaryo olarak yönetmene verir. Yani aslında herkesin kedisi Titrek'tir. Sadece girdiği evlere göre ismi değişmektedir. İlk başlarda el üstünde tutulan kedi, senaryoları bitince yönetmen tarafından kapı önüne konur. Mahalleye geri dönen kedi, tüm gerçekleri mahalleliye anlatır; bundan sonra da kendi romanını yazacağını söyleyerek işe koyulur.

6. Pat Karikatür Okulu

Aydın yeni sınıfına geldiğinde, gördüklerine ve duyduklarına çok şaşırır. Çünkü bu okulda hiçbir şeyin adı "gerçek" değil. Herkesin, her yerin, koridorların, sınıfların bir takma adı olduğunu öğrenir. Sınıfa girdiği andan itibaren tuhafliklar başlar. Çocukların her biri kendilerine ait bir özelliğe göre takma bir adla isimlendirilmiş; hiç normal davranamayan Tuhaf, burnu kocaman Patates, atasözlerini bile tersyüz eden Ters, çevresindeki her şeyi kendine çeken Karadelik, sürekli saati soran Saat Kaç ve diğer öğrenciler...

Aydın uzun süre bu durumu kabullenemez. Herkese farklı bir isim verilmesini doğru bulmaz. Bu yüzden ona Doğrucu Davut adını verirler. Aydın'ın sıra arkadaşı Patates'tir, Patates'in asıl adı Yılmaz'dır. Patates bu duruma alıştığını, ona lakabıyla seslenmesinin normal olduğunu söylese de Aydın bunu söylemekte çok zorlanır.

Edebiyat Öğretmeni Bay Kafiye, Patates'in yazdıklarını ve karikatürlerini çok beğenir. Patates çok yaratıcı ve yazma yeteneği olan bir çocuktur. İlk zamanlarda geldiği ortamı sorgulayan Aydın, sınıfına ve arkadaşı Patates'e hayran olur. Zaman

geçtikçe Patates'i yakından tanıyan Aydın, onun hikâyelerinin kurgu olduğunu anlayacaktır.

Patates'e İsviçre'deki babasından bir mektup gelir, Patates de oraya gidip burun ameliyatı olmak istediğini söyler. Gösterdiği burun kataloğunu sıra arkadaşı Aydın beğenmez, mevcut burnunun ona yakıştığını söyler. Patates; Aydın'ı ikna etmeye çalıştığında Aydın, aslında her şeyi yanlış anladığını anlar ve çok üzülür. Patates, gerçekten kendiyile barışık bir çocuktur; yaşamak istediklerini “Patates’in Maceraları” adlı karikatür kitabında toplar.

İsviçre'ye giden Patates, yaşı küçük olduğundan dolayı ameliyat olamaz fakat ameliyat olduktan sonra burnunun nasıl olacağıyla ilgili fotoğrafı arkadaşlarına gösterir. Bu çok küçük ve güzel bir burundur. Bu fotoğrafı gören arkadaşları, Patates'e önce “Pata” sonra “Pat” demeye başlarlar. Diğer takma isim takılan kişilerin lakaplarından da birkaç harf çıkarılır.

Edebiyat Öğretmeni Bay Ka, Pat'a bir karikatür kulübü kurmayı ve bu kulübün başkanı olmasını teklif eder. Çocukların ortak kararıyla kulübün adı “Pat Karikatür Okulu” olarak belirlenir. Yıllar geçip öğrenciler mezun olur, yerine yeni öğrenciler gelir ve kulüp çalışmalarına devam eder. Ama kimse “Pat Karikatür Okulunun” adının nereden geldiğini bilemez.

7. Vapurları Seven Çocuk

Fırat; annesi Aysel Hanım, küçük kardeşi Emre ve kedileri Tebeşir'le yaşayan haşarı bir çocuktur. Fırat, babasını küçük yaşta kaybetmiştir. Fırat'ın annesi masal anlatıcısı olduğu için her mesele hakkında değişik hikâyeleri vardır. Hikâyelerini bire on katarak anlatır Aysel Hanım. Fırat, tatillerde Boğaz vapuruyla karşıya geçip balon satar. Kardeşi Emre de boğazın karşısındaki evlerinden abisini izler. Azalan balonları gördükçe abisinin nerede olduğunu, kaç tane balon sattığını tahmin eder.

Fıratların yaşadığı Hamsi Apartmanı'nın karşısında çok eski bir yalı vardır. Yalının sahibesi Meliha Hanım, koca yalıda tek başına yaşar. Aile yadigârı evini çok sever. Bu evde komşularını misafir etmekten de mutluluk duyar.

Fırat, vapurları çok sever. Bu yüzden çeşit çeşit vapur maketleri yapar. Yaptığı maketleri semtin meydanında sergiler. Mahallelinin çay içip vakit geçirdiği bu

meydanın ortasında, koca bir ınar ağacı bulunur. ınar ağacının üstünde ise Hayati Bey yaşar. Garip bir adam olan Hayati Bey'in araba sileceğinden çekeceğ e kadar birçok eşyası vardır. Hayati Bey, bu eşyalarla meydandan gelip geçen insanlara yardım eder.

Fırat, mahallesini çok sever. Kimi zaman Meliha Hanım'la kimi zamansa Hayati Bey'le vakit geçirir. Bazen de boğazın serin sularında yüzerek insanların denize attığı şeyleri keşfeder. Bir gün yine böyle serin sularda yüzerken büyük bir dosya bulur. Dosyanın içinde minik Boğaz vapurunun planlarını görünce de sevinçten havalara uçar.

Meliha Hanım rahatsızlanır ve yalıdan taşınır. Meliha Hanım gittikten sonra yalı çok bakımsız kalır. Bazı mahalle sakinleri de çöplerini yalının bahçesine atmaya başlar. Gün geçtikçe yalı, çok kötü bir duruma düşer ve bir gece yalıda yangın çıkar. Böylece zaten çok kötü durumda olan yalı, iyice harabeye döner. Bazı insanlar, yalının yıkılmasını ister. Fırat ise bu korkunç fikre üzüler ek karşı çıkar. Semtte hem yalı hem de vapurlar hakkındaki şikâyetler çeşitlenerek artar. Bu durum Fırat'ın üzüntüsünü arttırırken mahallenin ciddi bir biçimde değişmesine de sebep olur. Kıyıdaki mütevazı dükkânların yerini gösterişli lokantalar alır. Koca çınarın bulunduğu meydan, arabalardan geçilemez hale gelir. Hayati Bey, mahalleyi terk etmek zorunda kalır. Minik vapur, iskeleden ayrılır ve iskele bir lokantaya dönüşür.

Fırat bir gün yolda Hayati Bey ile karşılaşır; Hayati Bey, tersanede kaynakçı olarak iş e başlamıştır. Fırat, Hayati Bey ile birlikte tersaneye gider ve minik Boğaz vapurunun parçalarını buradan toplamaya başlar. Evin salonunda parçaları birleştirir ve minik Boğaz vapurunu yapar. Fırat, vapuru salondan nasıl çıkaracağını hesap etmemiştir. Annesi ve kardeşi, Fırat'ı da alarak tatile gitmek isterler. Fırat, evde kalıp vapuru bir şekilde dışarıya çıkarmaya karar verir. Fırat, minik Boğaz vapurunun parçalarını numaralandırır; vapuru söküp sahilde yeniden yapar.

Aysel Hanım, tatil dönüşünde mahalle sakinlerinin Meliha Hanım'ı sahilde beklediklerini görür. Meliha Hanım iyileşmiş, yalısı tamir ettirilmiş, Fırat'ın yaptığı ve kullandığı minik Boğaz vapurundan mahalle sakinlerine el sallamaktadır. Meliha Hanım'ın mahalleye gelmesiyle mahalle, eski neşesine yeniden kavuşur.

8. Altı Kırk Dört Dalgası

Doğan'ın matematik profesörü olan babası Mecnun Bey, bir matematik problemi üzerinde çalışmaktadır. Mahalleli ve oğlu Doğan, bu problemin çözümünün günlük hayatta ne işe yarayacağını Mecnun Bey'e sorar. Mecnun Bey de her seferinde matematiğin hayatın kendisi olduğunu sabırla anlatır. Doğan'ın annesi Nigar Hanım ise bir kütüphanede çalışmaktadır. En büyük hayali, bir Gezici Kütüphaneyle kitaba ulaşamayan çocuklara kitap götürmektir. Doğan ise hayal dünyası güçlü olan bir çocuktur. Onun hayali bir köpeği vardır, bu köpeği anne ve babasına sorduğunda istediği cevapları alamaz. Onu hayatta tek anlayan ve kabul eden insan, arkadaşı Şehrazat'tır. Şehrazat, defterine her günün çizimini yapan renkli bir çocuktur.

Mecnun Bey, matematik problemi çözmek için sessiz bir ortama ihtiyaç duyar fakat mahallelerindeki horoz zamansız ötmektedir. Bu duruma sinirlenen Mecnun Bey ve eşi Nigar Hanım, horozun olduğu evin kapısını çalar; bu evde küçük ve şirin bir kız vardır. Kızın annesinin olmadığını ve küçük yaşta çalışmak zorunda kaldığını öğrenen Mecnun Bey, pişman olur ve mahcup bir şekilde geri döner. Mecnun Bey, annesiz büyüyen ve çalışmak zorunda olan çocukları düşününce yaptığı şeyin şımarıklık olduğunu düşünür. Bu olaydan sonra kendi kabuğuna çekilen Mecnun Bey'i birazcık mutlu etmek isteyen oğlu Doğan, gazete dağıtıcılığı yapan Şehrazat'tan evlerine gazete getirmesini ister. Mecnun Bey, kiraz ağacının dallarına tırmanarak gazete dağıtan Şehrazat'ın kendisini rahatsız eden horozun sahibi ve aynı zamanda oğlu Doğan'ın yakın arkadaşı olduğunu öğrenir.

Nigar Hanım'ın Gezici Kütüphane projesi kabul edilir. Mecnun Bey, Gezici Kütüphane ile Şehrazat'ın köylerine gitmeyi teklif eder. Böylece hem Şehrazat annesinin mezarını görmüş olur hem de artık sabahları ötmeyi bırakan horoz Muzaffer, yeniden ötmeye başlar; diye düşünür. Yolculuk başladığında Şehrazat'ın annesinin ölmediği, sadece babasıyla ayrı oldukları ortaya çıkar. Bu da Gezici Kütüphane halkını oldukça mutlu eder. Köye vardıklarında Şehrazatların evinin komşuları Koca Memet tarafından çitle çevrildiğini görürler. Bu duruma çok sinirlenen Mecnun Bey, Koca Memet'i kibarca uyarır ve akşama kadar çitin kaldırılması gerektiğini söyler. Şehrazat'ın annesi de köyden taşınmış ve kızına bir mektup bırakmıştır. Gezici Kütüphane halkı sahile inerek altı kırk dört dalgasını izler.

Bu dalgayla hepsi ıslanır ve dalganın içinden iri bir köpek çıkar. Doğan, ona “Hayali” adını takar.

Mecnun Bey’in çiti kaldırması için Koca Memet’e verdiği süre dolmuştur. Kavga etmekten çekinen Mecnun Bey, karşısında gördüğü Koca Memet’e önce sert çıkar; sonrasında yumuşayarak ona şiir okur. Bu şiirler, altı kırk dört dalgasıyla birlikte gelip Mecnun Bey’in yüzüne yapışan şiirlerdir. Koca Memet’in eşi Pakize Hanım, yaşananlardan dolayı Koca Memet’in üzgün olduğunu söyler. Pakize Hanım, Melek Hanımların evini düzenli olarak temizlediğini, çiçeklerini suladığını söyler.

Gezici Kütüphane üyeleri; Koca Memet’in çiti kaldırdığını, Horoz Muzaffer’in komşunun kümesine girip orada yaşadığını, Şehrazat’ın annesinin Elmalıcılı’ya taşındığını öğrenir. Şehrazat ve Gezici Kütüphane ekibi, Elmalıcılı’ya gidip Melek Hanım’ı ziyaret ederler.

9. Bebek Annem

Ziya’nın anne ve babası özgür ruhlu, hayal güçleri yüksek, sürekli seyahat etmek isteyen, enerji dolu insanlardır. Ebeveynlerin kişilik yapıları, oğulları Ziya’ya da sirayet etmiştir. Ziya okulda ve derslerinde başarılı, yaratıcı bir öğrencidir. Kendisini öğretmenlerine ve arkadaşlarına sıra dışı, gizemli biri olarak kabul ettirmiştir. Ziya’nın annesi Dilara Hanım, sabırlı ve hoşgörülü bir annedir. Dilara Hanım’ın sosyal ilişkileri de çok güçlüdür. Dilara Hanım, Ziya’nın arkadaşlarıyla ilişkilerine ve sosyal çevrelerine önem verir. Ziya, en yakın arkadaşı Şule’ye yardım ederken annesi dev bir kazak örerek ona yardım eder. Ziya’nın sıra arkadaşı Şule’nin annesi hastadır ve hayaller görmektedir. Onu iyileştirmek için Ziya ve ailesi ellerinden geleni yapar, sonunda da Şule’nin annesi sağlığına kavuşur.

Ziya’nın babası ise ilkeleri olan sıra dışı bir adamdır. Kimse ne iş yaptığını tam olarak çözemez. Tıpkı eşi gibi o da oğlunun sosyal çevresine değer verir. Ziya, ebeveynlerinden rahatlıkla yardım isteyebilmekte ve belirli konularda onlara danışabilmektedir. Ziya’nın ailesi kısa bir süre sonra tekrar taşınır. Ziya, arkadaşlarına veda edecek fırsatı bile bulamaz ancak her şehirde olduğu gibi farklılıklarından dolayı arkadaşlarının kalbinde ve zihninde iz bırakmayı başarabilir.

10. Berberdeki Papağan

Ferhunde Hanım ve Sadi Bey çok sık şehir değiştiren, bunu adet edinen insanlardır. Ferhunde Hanım öğretmen, Sadi Bey ise sigortacıdır. Kazandıkları para İstanbul'da yaşamaya yetmeyince tekrardan şehir değiştirmeye karar verirler. Uzun araştırmalar sonucunda “Durgun” adlı kasabaya taşınmaya karar verirler. Bu taşınma sürecinde oğulları Haluk'u ikna etmek oldukça zor olmuştur. Yeni kasabalarına alışmaya çalışan aile, kasabadaki sakinlikten dolayı genel ağ bağımlısı olmuş; taşındıkları şehirdeki arkadaşlarıyla genel ağ ortamında görüşmeye başlamıştır. Berber İsmail Bey ile tanıştıktan sonra ailede herkesin hayatı değişir. Berberdeki papağanı taklit ederek onun ağzından hikâyeler anlatan İsmail Bey, kasabadaki durgunluğu canlılığa çeviren bir esnaftır. Hem kadın hem erkek saç kesen berberi, aile üyeleri bahaneyle sürekli ziyaret eder; haftada bir saçlarını kestirirler. İsmail Bey bir hikâye anlatıcısıdır ve anlattığı hikâyeleri yarım bıraktığı için müşterileri onu çok sık ziyaret etmektedir. Kasabanın kuzeyini kesen bina, şehre rüzgârların girişini engelleyen bina olarak tanıtılmaktadır. Burası bir hapishanedir. Hapishanenin tek mahkûmu tiyatro yazarlığı yapan Turhan Bey'dir. Bu hapishanede tiyatro oyunları da oynanmaktadır. Bu oyunları izlemeye giden aile, sahnede Berber İsmail Bey ve kasabalıları görür. Oyunlar gerçek hayattan, Berber İsmail Bey'in hikâyelerinden yola çıkılarak yazılmaktadır. Aile, bu durumu çok ilginç ve eğlenceli bulur. Kendileri de ailecek bir oyun sergilerler ve bu oyun çok beğenilir.

Haluk'un okuldaki sıra arkadaşı Meneviş'tir. Menevişle Haluk, kasabanın sıkıcılığından kurtulmak için çizgi film atölyesine kayıt olurlar. Kasabadaki papağanları düşünerek bir çizgi film hazırlamaya başlarlar. Aile, hapishane binasındaki son yargılama oyununu izledikten sonra, kasaba hakkındaki gerçekleri öğrenir. Hapishane binası aslında meslek lisesidir ve kültür merkezine çevrilmiştir. Turhan Bey aslında hırsız değildir. Gördükleri ve doğru bildikleri çoğu şey, bir oyundan ibarettir. Haluk ve Meneviş'in arkadaşlarıyla hazırladığı çizgi film, sonunda bitmiştir. Hapishane binasında sergilenen film, izleyenlerden büyük alkış alır; Turhan Bey sahneye gelerek çocukları tek tek tebrik eder.

11. Bulutlara Şiir Yazan Çocuk

Sevgican oldukça yaratıcı bir çocuktur. Sevgican'ın annesi Rezzan Hanım öğretmenidir, çocuklara yaratıcılıkla ilgili projeler vermektedir. Sevgican'ın sınıfında Batu, Leyla, Jamel ve Erol adında arkadaşları vardır; bu arkadaşlarının hepsi de birbirinden tuhaf tiplerdir. Sevgican'ın babası Akın Bey fotoğrafçıdır, cep telefonlarının fotoğraf çekmesi ile beraber işleri azalmıştır, çocukları dükkânına toplayıp onlara uydurduğu masalları anlatmaktadır.

Mahallede Nurettin Bey adında bir postacı vardır; mektup kültürünün azalması ile beraber Nurettin Bey horoz, öteberi, çeşitli eşyalar taşımaktadır. Çantasında çok az mektup vardır, Sevgi'nin aklına bir proje fikri gelir. Bu projeye göre mektup arkadaşları bulunup Nurettin Bey'in tekrardan mektup taşınması sağlanacaktır. Sevgican tam projesini açıklayacakken bu projenin benzerini Batu daha önce söz alarak açıklar. Rezzan Hanım bu projeyi çok beğenir. Sevgi sinirlenir ve kimseye mektup yazmayacağını söyler, sonra da annesi kızınca “Sınıftakilere yazmayacağım,” diyerek geri adım atmış olur. Sevgican ilk mektubunu bir şiir olarak bulutlara yazar ve genel ağda bir sayfa kurup şiiri orada yayımlar. İkinci şiiri de Arapbülbülleri adında olur, bu şiirler çok beğenilir. Erol ve Jamel, şiirlerin kendilerine yazıldığını düşünür.

Sevgican, bir gece rüyasında genel ağ ortamında aldığı beğenileri görür. Genel ağdaki Sevgi, ona sitem eder; onu yalnız bıraktığını, güncel şiirler göndermediğini, arkadaşlık isteklerini kabul etmediğini söyler. Sevgican burada diğer arkadaşlarının genel ağ profillerinin çok farklı olduğunu, burada sahte bir dünyanın kurulduğunu görür. Sevgican uyandığı zaman genel ağ ortamı artık ona eskisi kadar çekici gelmez.

Sevgican, ayakkabılarını yaşanmışlıkları hatırlattığı gerekçesiyle boyamaz; Jamel de Suriye'deki savaştan kaçarken ayakkabıları paramparça olmuş bir çocuktur. Bu sebepten dolayı Sevgican'a yakınlık duyduğunu söyler. Sevgican okul çıkışında Jamel ile birlikte yürürken Jamel, bir anda boya sandığı çıkarır ve müşterilerinin ayakkabılarını boyamaya başlar. Jamel aynı zamanda kokulu akşam gazeteleri de satmaktadır, gazeteleri almaya giderken boya sandığı ile Sevgican'ı baş başa bırakır. Sevgican ayakkabı boyarken hatalar yaparak üstünü başını boyar, ağzı gözü berbat olur. Gerçek hayatın güzelliğini ve zorluğunu keşfeder.

Rüyasında sanal âlemden soğuyan ve Jamel ile birlikte gerçek hayatın güzelliğini keşfeden Sevgican, şiirlerini Batu'nun projesindeki gibi kâğıt uçaklara yazıp gökyüzüne atmaya karar verir. Bu şiirlerden biri, bir televizyon sunucusunun başına düşer ve Sevgican ünlü olur. Gazeteciler onla röportaj yapar. Bir şiiri uzun zaman gökyüzünden yere düşmez, günler sonra bu şiir Sevgican'ın odasına düşer. Sevgican, bu şiirin kendisine yazılmış olduğunu düşünür zaten kendisine yazmıştır. Bu ayrıntıyı fark eden Sevgican, arkadaşlarının onu yanlış anlamalarının doğal olduğunu anlar.

12. Çatıdaki Gezegen

Serdar evin tek çocuğudur. Anne ve babası, onun sokağa çıkmasındansa genel ağda dolaşmasını tercih ederler. Serdar sadece ailesi ile sokağa çıkabilmektedir, okula ise anne ve babası ile gidip gelmektedir. Sokak, Serdar'ın anne ve babası için korkutucu bir yerdir. Serdar'ı tek mutlu eden şey, komşuları Hidayet Bey'in arada onlara gelmesi ve Serdar'ın arkadaşı Barut'la Facebook'tan konuşmasıdır. Barut ile Serdar'ın ortak noktaları ise ebeveynlerinin onları sokağa bırakmamalarıdır. Sürekli genel ağdan iletişim kurmak da Serdar'ı mutsuz eder.

Serdar, anne ve babasının onunla konuşmaya istekli olmadıklarını düşündüğü için kendisini yalnız hissetmektedir. Bu yalnızlığından dolayı yaratıcılığı çok gelişmiştir, hayal dünyası zengindir. Gitar, İngilizce ve yüzme kurslarına gitmektedir. Bu kurslara ve okula ebeveynleri tarafından bırakıldığı için kendisini “paket” olarak nitelendirmektedir. Bu durumdan dolayı Serdar, kendisini annesinin ve babasının atmaya kıyamadıkları ama kurtulmaya çalıştıkları için çatıya kaldırdıkları eşyalar gibi değersiz hisseder.

Bir pazar günü sıkıntıdan patlayan Serdar'ın imdadına alt komşuları Ceren yetişir. Ceren, Serdar'ı çatıya davet eder; çatıda kitaplar, bozuk bilgisayarlar, eski kasetler... Kısacası renkli bir dünya vardır. Serdar ve Ceren, çatının terasa açılan kapısından dışarı çıkar. Serdar; çatıdan şiir okuyan şairi, İstanbul manzarasını ve denizi görünce Ceren'e sarılır. Serdar için yeni bir dünyanın kapıları açılmıştır. Serdar, sahilin evlerine bu kadar yakın olmasına şaşırmıştır. Ceren de benzer koşullarda yaşadığı için o da denizin bu kadar yakın olduğunu terasa çıktığı zaman öğrendiğini söyler.

Çatı katındaki mutfak, buzdolabını ve tabakları gören Serdar şaşırır. Ceren; burada daha önce insanların bir yaşam alanı kurduklarını ve yaşadıklarını, seyir defterine

yazılar yazdıklarını söyler. Serdar ve Ceren'in merakları, Kaptan Zeki Dalgacı'nın seyir defterindeki hikâyelerini okuyunca daha da artar.

Serdar çatıda bir top bulur, İstanbul'un işgal yıllarında dışarıya çıkamayan halkın çatıdan çatıya bu topu atarak haberleştiğini öğrenir. Ceren topu bir çatıya fırlatır, top birkaç çatı gezdikten sonra tekrar Ceren ve Serdar'ın bulunduğu çatıya gelir. Topta çatılardaki çocukların buluşma tarihleri yazılıdır. Ebeveynleri tarafından sokağa çıkmalarına izin verilmeyen çocuklar da teknolojiye sıkıldıkları için aralarında böyle bir iletişim ağı kurmuşlardır.

Serdar bir gün çatıya tek başına çıkar. Çatılardan çatılara atlayarak merdivenle sokağa inmeye karar verir, sokağa indiğinde ilk başta tedirgindir. Önce çatıda öksüz ihtiyarlarla tanışır, sonra Cezmi ve arkadaşlarıyla futbol oynar. Serdar, sokağın o kadar da korkutucu bir yer olmadığını anlar. Daha sonra da evine geri döner. Serdar, sokadaki deneyiminden sonra çatının daha güzel bir yer olduğuna karar verir, arkadaşı Ceren'le birlikte bütün sevdiklerini ve apartmandaki kişileri çatıya toplamak ister. Serdar ve Ceren, Güneş tutulmasını fırsat bilerek bütün apartmanı çatıya çıkarıp birlikte Güneş tutulmasını izler; çocuklarla aileler hep birlikte çatıdaki gezegeni fark ederler.

13. Eve Giden Küçük Tren

Maden ocakları yıllar önce kapatılmış bir köyün halkı, üretmekten aldığı keyfi unutulmuş çok olmuştur. Herkes evine çekilmiş, umudunu ve neşesini yitirmiştir sanki. Günün birinde eşyasını bir eşeğin sırtına yüklemiş Münevver Hanım çıkagelir. Onun hayalleri, köyün en hayalci çocuğu İlyas'ın hayallerinin bile ötesindedir.

Münevver Hanım, yıllar sonra ölen dedesinin hayalini gerçekleştirmek için köyüne gelir. Köye gelince sokakların ne kadar tenhalaştığını fark eder. Göl kenarındaki evine yaklaştığında ise balık tutan bir çocukla karşılaşır. Balık tutmakta olan çocuğun adı İlyas'tır. Çok meraklı ve geveze bir çocuk olan İlyas, eşeğiyle yanından geçen bir yabancıya kayıtsız kalmaz. Böylece İlyas ve Münevver Hanım tanışırlar.

İlyas, Münevver Hanım'ın artık burada yaşayacağını ve köydeki rayların sonunda bulunan eviyle kasaba arasında gidip gelecek bir tren yapacağını öğrenir. İlyas ve Meltem yakın arkadaşlardır, Meltem dışında kimse İlyas'ın hikâyelerine değer vermemektedir. İlyas hayallerinin peşinden giden bir yetişkinle karşılaştığı için çok şaşırır. Münevver Hanım da İlyas'tan, yıllar önce her anı şenlikli olan köyün nasıl bu

kadar sessizleştğini öğrenir. Ertesi sabah İlyas, soluğu dedesinin evini tamir ettirerek buraya yerleşen Münevver Hanım'ın kapısında alır. İlyas, köydekilerin isimlerinin ve mesleklerinin yazılı olduğu listeyi Münevver Hanım'a verir. Münevver Hanım listeyi inceleyince, eski bir maden köyünde oldukları için sevinir. Çünkü hayalini gerçekleştirebilmek için köydeki insanların ona yardım edebileceğini düşünür. İlk olarak Mühendis Burak Bey'le görüşür ama bu görüşme Münevver Hanım'ı pek memnun etmez. Daha sonra pek çok kişiyle görüşmesine rağmen değişen pek bir şey olmaz.

Tüm olumsuzluklara rağmen pes etmeyen Münevver Hanım, işin başa düştüğünü anlar. Böylece yabani otlardan görünmez hale gelen rayları temizleyerek işe başlar. Münevver Hanım'ın gayretini gören Tuncer Bey, raylar ortaya çıkınca madende çalıştıkları güzel günleri hatırlar ve Münevver Hanım'a yardım etmeye karar verir. Eski günlerin özlemiyle çalışan Tuncer Bey, rayları kısa zamanda kullanılabilecek duruma getirir.

Raylar hazır olunca sıra vagon yapımına gelir. Tuncer Bey, bu iş için en uygun kişinin komşusu Muzaffer Bey olduğunu düşünür. Bu yüzden de uzun zamandır küs olmalarına rağmen komşusuyla görüşür ve onu vagon yapımı için ikna eder. Böylece hem küsler barışmış olur hem de Münevver Hanım, hayaline bir adım daha yaklaşır. Muzaffer Bey'in arkasından Mevlüt Bey ve Mühendis Burak Bey de tren yapımına dâhil olur. Muzaffer Bey ve Mevlüt Bey vagonun yapımını üstlenirken Mühendis Burak Bey de lokomotifin yapımı için kolları sıvar. Tren elektrikle çalışacağı için elektrikçi Rıza Bey de elektrik işlerini halleder. Rıza Bey'in tren hattında çalışmaya başlamasıyla Meltem, babasına hayranlık duyar ve babasıyla aralarındaki bağ da güçlenir. Babasını sadece biblo yaparken gören Meltem, geçmişte elektrikçi olan babasıyla gurur duyar. Münevver Hanım'ın hayali sayesinde tüm köy eski günlerdeki gibi birlik olur.

Köylüler nihayet el birliğiyle biten trenin açılışını yaparlar. Tren adeta köylülerin ortak evleri gibi olur. Herkes yolculuk yaparken yanında bulunmasını istediği eşyalarını getirip trene yerleştirir. Kitap dolu bir kitaplık, süs eşyaları, televizyon, buzdolabı hatta kuzine gibi şeyler; bu eşyalar arasındadır. Böylece bütün köylülerin mutluluk dolu tren yolculukları başlar. Köylüler, trenlerini o kadar severler ki kasabada işleri olmasa bile sıkça trene binip trende vakit geçirirler.

14. Havada Asılı Kalan Top

Serkan; denize dalmayı, denizin derinliklerini keşfetmeyi seven bir çocuktur. Matematik derslerini ve matematik problemlerini çözmeyi çok sever. Serkan'ın annesi Melahat Hanım, kaymakamlıkta çalışmaktadır; genellikle dağınık bir görüntüsü vardır. Serkan'ın babası Selami Bey'in de aynı şekilde dağınık ve düzensiz bir görüntüsü vardır. Selami Bey, sakalının bir tarafını keserken diğer tarafını kesmez; çorabının biri başka diğeri başka renktedir. Genellikle kasabadaki herkes, bu şekilde dağınık ve tuhaf yaşar. Kasabaya yeni gelen Kaymakam, bu tuhaflik ve dağınıklığı görür; eleştiri oklarını kasaba halkının üzerine çevirir. Onlar için bazı şeylerin birer kötü alışkanlık olduğunu ve bu alışkanlığın normalleştiğini, bu durumu değiştirmeleri gerektiğini söyler.

Kaymakam Bey'in kızı Ayla Sabır, komşuları gezerek kendisini tanıtır ve insanlarla tanışır. Ayla Sabır çok düzenli bir çocuktur. Ayla Sabır'ın Serkanlara gelip onlarla tanışması, bir gerçeği ortaya çıkarır: Selami Bey ve Melahat Hanım çocukluklarında tiyatrodan tanışmışlardır, Serkan bunu ilk defa duyar. Serkan ve arkadaşları, bu gerçeğin peşine düşüp kasabada daha önce yaşananları araştırmaya koyulurlar. Çocuklar, bu gerçeği ortaya çıkarmak için kelimeleri tersten okuyabilen ve çok zeki olan arkadaşları Zekiye'den yardım isterler.

Çocuklar araştırmaları sonucunda insanların daha önceden düzenli bir kasabada yaşadıklarını, kasabada bir fabrikanın bulunduğunu, kasabada futbol maçları yapıldığını ve Heykel Festivali düzenlendiğini öğrenirler. Bahsi geçen bu güzellikler, havada asılı kalan bir topla değişmiştir. Melahat Hanım ve Selami Bey'in çocukluklarında, “Bal” lakabıyla bilinen arkadaşları topa vurmuş ve top tam havadayken bir deprem olmuştur. Bu depremle her şeyin yeri değişmiş, kasaba yerle bir olmuş, insanlar yaşamlarını yitirmiş, herkesin düzeni değişmiştir. Serkan ve arkadaşları bu olayı derinlemesine araştırdıklarında kasabada bir Heykel Festivali'nin yapıldığını, bu heykellerin de depremde sular altında kaldığını öğrenirler. Bu heykellerin bulunduğu park, depremde sular altında kalmıştır. Serkan bu parka dalış yaparak buradaki heykellerin fotoğraflarını çeker. Çocuklar, fotoğraflara bakınca bu heykellerin aslında kendi anne ve babalarının heykelleri olduğunu anlarlar.

23 Nisan Çocuk Bayramı geldiği zaman, kasabadaki bütün çocuklar önemli makamlarda on dakikalığına bulunacaklardır. Normalde kaymakam koltuğuna

oturacak kişi Senem'dir fakat Senem hasta olduğu için yerine Zekiye'nin konuşma yapmasına karar verilir. Zekiye konuşma yapacağı sırada kelimeleri tersten okumaya başlar ve başta Kaymakam olmak üzere herkes onu alkışlar. Kaymakam daha sonra Zekiye'yi yanına çağırır, Serkan da destek olmak için arkadaşıyla gider. Kaymakam, Zekiye'nin konuşmasını anladığını ve konuşmadaki şifreyi çözdüğünü söyler. Ona teşekkür eder.

Serkan da 23 Nisan'da okul müdürü olur. O da konuşmasını yapar ve ailesi çok mutlu olur. Daha sonra Kaymakam, kasaba halkını çağırarak alışkanlıklarından kurtulmaları gerektiğini anlatır. Bunun için 23 Nisan'da çocukların yetişkin, kendilerinin de çocuk olmaları gerektiğini söyler ve kasabada hazırlıklar başlar. Büyükler de kısa şortlar giyerek 23 Nisan Çocuk Bayramı bitiminde bir maç düzenlerler, bu maçta Kaymakam Bey de vardır. Çocuklar bu maçta Kaymakam Bey'in geçmişte deprem anında topa vuran "Bal" lakaplı çocuk olduğunu öğrenir. Bal ve ailesi " şom ağızlı" olarak anılmak istemedikleri için depremden sonra kasabadan ayrılmışlardır. Kaymakam kasabaya geri dönmüştür, bu defa deprem olmaz ve Kaymakam'ın şutu gol olur.

15. Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi

Nazlı kedi çok bencildir, sahiplerinin kendisine köle olduğunu düşünür. Dünya, Nazlı Kedi'nin etrafında döner. Evdeki herkes Nazlı Kedi'yi mutlu etmek için yaşar, herkes onun emrindedir.

Bir gün pencereyi açık bulan kedi, ağaçtaki kanaryanın üstüne atlar ve kanarya ile beraber ikisi de yere düşer. Yaralanan kedi ve kanarya, tedavileri bittikten sonra arkadaş olmak zorundadır. Nazlı Kedi, kanaryaya Suzinak adını vermiştir. Mimar Önder Bey, Nazlı Kedi'ye çok iyi bakmaktadır; oğlu Oktay ise kedinin her şeyi yanlış anladığını, bu yüzden başına birçok belanın geldiğini söyler. Oktay, kediye biraz sert davranırsa da Nazlı Kedi, her şeyi yanlış anladığı için bu sertlikleri sevgi gösterisi olarak algılar.

Mimar Önder Bey, hayvanat bahçesinin çizim projesini almıştır; bunun için bulundukları şehirden taşınmaları gerekir. Taşınma kararını demokratik yolla alırlar. Üç kişilik aile, oğulları Oktay'ın belirleyici oyuyla küçük bir şehre gitmeye karar verirler. Yaşadıkları metropolden ayrılmak onlara zor gelse de gittikleri küçük

şehirde insanların çok sıcakkanlı olması, evlerin çok büyük olması, komşuluk ilişkilerinin çok iyi olmasından dolayı bu şehre çabucak uyum sağlarlar.

Oktay gittiği okulda yeni arkadaşlar edinir, evlerindeki soba yakma işi Oktay'ın görevidir. Oktayların taşındığı evde daha önce Ozan adında bir çocuk yaşamıştır; bu çocuk, Oktay'ın okuldaki sıra arkadaşı Cavidan'ın daha önceden sıra arkadaşıdır. Cavidan, Oktay'ın adını karıştırarak sürekli olarak ondan Ozan diye söz eder. Bu durum, Oktay'ı sinirlendirir. Cavidan ve arkadaşları, Ozan'ın daha önce yaşadığı evi bildikleri için Oktay ile beraber eve giderek evdeki gizli bölmeleri ve maket evleri Oktay'a gösteriler.

Önder Bey, projenin yapılacağı ovayı gezer; yağmur yağdığı zaman ovayı su basma ihtimalini düşünür ve tedirgin olur. Bu durumu görevlilerle paylaşır fakat görevliler, burada bir sel baskınının olmasının mümkün olmadığını söylerler. Önder Bey yine de bu ihtimali düşünerek eve mutsuz şekilde döner. Hayvanat bahçesinin açılış tarihi yaklaşır ve hayvanat bahçesi büyük bir coşkuyla açılır. İlk başlarda bir problem yoktur fakat daha sonra aniden bastıran sağanak, bir hafta kadar devam eder; bu sağanak sonucunda hayvanat bahçesini su basar ve hayvanlar boğulma tehlikesi ile karşı karşıya kalır. Hayvanat bahçesi müdürünün kararıyla kafeslerin kapıları açılır ve hayvanlar, hayvanat bahçesinden yüzerek çıkar.

Sel baskınından yüzerek kurtulan hayvanların şehir merkezine sığındığı anlaşılır, insanlar tedirgin olsa da sonradan hayvanlar birer birer yakalanır. Sadece bir ayı ve bir hipopotam kayıptır. Bunlardan küçük ayı, Mimar Önder Beylerin evinin avlusunda bulunur. Oktay ve annesi, ayının hayvanat bahçesine teslim edilmesini istemez; onlar, ayının doğal ortamında yaşaması taraftarıdır. Bir süre sonra Oktay, arkadaşlarına bu sırrını açıklamak zorunda kalır. Oktay bu sırrı açıklayınca hipopotamın da arkadaşının evinde olduğunu öğrenir. Oktay ve arkadaşı, bu hayvanları doğal ortamlarına bırakmaya kararlıdır ancak bu işi gizli şekilde yapmaları gerekmektedir.

Kavun Festivali'ne katılacak olan çocuklar, küçük ayının yakalanmaması için kendilerini de ayı kılığına sokar ve daha önceden yaptıkları maket mahalleyi ayı kostümleriyle taşırlar. Çocuklar, aralarında fark edilmeyen gerçek ayıyı ormana götürüp bırakmayı başarırlar.

16. Postayla Gelen Deniz Kabuğu

Sude, Pantomimci Rıfıkı Bey ile Avukat Sevda Hanım'ın biricik kızlarıdır. Babası ve annesi çok yoğun çalıştıkları için genellikle yalnız kalan Sude, okul dışındaki vakitlerini sahilde yürüyerek ve deniz kabuğu toplayarak geçirir. Babasının ve avukat annesinin yoğun iş yaşamları, Sude'nin ailesiyle paylaştığı saatleri iyice azaltmıştır. Arkadaşının önerisiyle bir tablet bilgisayar edinen Sude, kısa bir süre içinde sanal dünyanın parçası olup çıkar. Sıkılmadan oyalandığı ve kolayca ona ulaşmalarını sağladığı için onun tablet ilgisini önce olumlu bulan ailesi, zamanla Sude'nin aşırı tutkusundan endişelenmeye başlar. Sude, artık evden çıkmaz olur çünkü sürekli tabletiyle genel ağda gezinir ve oyun oynar. İlk zamanlarda bu durum, pek sorun teşkil etmez ama bir süre sonra Sude her şeyi tabletinin ekranına bakarak yapar. Hatta öğretmenin de izniyle dersleri bile tabletine kaydederek izler. Okula veya başka bir yere giderken hep tabletindeki yol bulucuyu kullanır. Sonunda bir gün Sevda Hanım Sude'yle televizyon izlerken Sude'nin televizyonu da tablet ekranından izlediğini fark eder. Sevda Hanım, Sude'nin ekran bağımlılığının çok ciddi bir seviyeye ulaştığını görerek bir şeyler yapmaya karar verir ve Sude'yle bu konuyu konuşur.

Rıfıkı Bey ve Sevda Hanım, artık Sude'yle daha fazla ilgilenmeleri gerektiğine karar vererek birlikte dışarı çıkarlar. Sokaktaki herkesin ellerindeki tablet ya da telefon ekranlarına kilitlendiğini görünce çok şaşırırlar. Sude ise tabletinin yol bulucusuna bakarak ilerlediği için etrafında olan bitenin farkına bile varmaz. Nihayet tiyatroya ulaşırlar. Sude, tiyatrodaki bile tabletini bırakmayarak tüm gösteriyi kaydederek. Bu durum Sevda Hanım'ın iyice endişelenmesine ve harekete geçmesine yol açar.

Sevda Hanım her geçen gün Sude'yle daha çok ilgilenir. Bu sayede bir gün, kızının iş yapmaktan nasıl kaçtığını ve ne kadar sakarlaştığını fark eder hâlbuki tablet almadan önce Sude, kendi yemeğini de yapabilen bir kızdır. Bu, bardağı taşıran son damla olur ve Sevda Hanım, Sude'nin tabletini elinden almayı düşünür. Baba Rıfıkı Bey, bu süreci Sude'yi yaralamadan atlatmak gerektiğini belirtir.

Sevda Hanım, Sude'nin en çok vakit geçirdiği oyunun “Gogoluklu” olduğunu öğrenir ve Sude'ye bu oyun hakkında sorular sorar. Ardından da kızı için bu oyuna katılması gerektiğine karar vererek genel ağda nasıl bir karaktere bürüneceğini düşünür. Sonunda oluşturacağı karakterin kızının dikkatini çekmesi için Tarator adında,

kıvrık saçlı, Kanadalı bir çocuk olmasına karar verir. Sevda Hanım oyunda kızı ile iletişim kurduğunda onun gerçekte yaşamak istediği olayları sanal âlemde gerçekleştirmeye çalıştığını ve bunun için de rahatça yalanlar söyleyebildiğini görür.

Sevda Hanım, oyundaki bir diğer baskın karakter ahtapot ile tanışarak kızını sanal bağımlılıktan kurtarması için Ahtapot'tan yardım ister. Oyunda ilerleyebilmek için Ahtapot'tan gelen direktifleri uygulayan Sude ve ailesi, doğada birlikte zaman geçirerek yeniden birlikte olmanın tadını çıkarır. Yaşadığı çevreye ve doğaya dönen Sude, artık oynadığı oyundan ve tableten eskisi kadar zevk almaz. Kızlarını bu bağımlılıktan kurtaran anne ve baba da artık onunla daha fazla zaman geçirmeye çalışırlar.

17. Tavşan Dişli Bir Gözlemcinin Notları

Serdar, kendini beceriksiz birisi olarak tanımlamaktadır. Onun ödev yapmak, ders çalışmak gibi istekleri yoktur. Onun tek yeteneği, çevresini gözlemlemektir. Baharın gelişini, yengeçlerin yuvalarını, karıncaları... Kısacası doğadaki her şeyi gözlemler. Serdar'ın annesi, işinden dolayı sürekli seyahat etmektedir. Bu seyahatler sırasında, Serdar ve babası birlikte yemek yapar. Serdar, her seferinde büyük sakarlıklar yapmasına rağmen babası onu anlayışla karşılar. Seçtiği kelimeleri özenle kullanarak oğlunun kalbini kırmamaya çalışır, onun sakarlıklarını hoş görür. Serdar'ın aksine babası, onun mutlaka bir alanda yetenekli olduğunu düşünür ve bu yeteneği ortaya çıkarmak için çabalar.

Serdar'ın amcası avcıdır, avı bir spor olarak görür. Yeğenin de avcılıkta yetenekli olduğunu düşünür ve birlikte av yapmayı teklif eder. Serdarla amcası önce Avcılar Kulübüne üye olurlar ve bu kulüpte akşam yemeği yerler. Bu yemek sırasında Serdar, avcılığın kendisine göre olmadığını anlar ve ava gitmemek için çeşitli bahaneler üretir.

Serdar'ın okuluna yeni bir öğretmen gelir, bu öğretmen çocukları derste özgür bırakır ve çocukların ödevlerini özgürce yapmalarını ister. Serdar, ödevinde ne yazacağını düşünürken amcası ile ava çıkmaya mecbur kalır. Bu av sırasında yanlarındaki Kahve adındaki köpek de kaybolur, telefonlarının şarjı biter ve dinlenmek zorunda kalırlar. Bir yerde dinlenirler, burada Serdar'ın uykusu gelir ve Serdar rüyalara dalar. Bu rüyada kendisini bir tavşan olarak hayvanlar âleminin içinde bulur ve sahip olduğu

yetenekleri bir tavşan olarak çok sever. Üstün duyu kabiliyetlerinden dolayı insan olmak istemez. Hayvanlar âleminin içindeyken tavşanlarla tilkilerin savaşına katılır ve bu savaştan sonra da uzaya doğru bir yolculuğa çıkar. Uzayda da hayvanlarla birlikte, burada ailesini ve dünyayı özler.

Serdar dünyaya döndüğünde amcası ile birlikte uyudukları yerde uyanır, gözlemcilik yeteneğini kullanarak kaybolan amcasına yolu buldurur. Gördüğü rüyalarından esinlenerek “Tavşan Dişli Bir Gözlemcinin Notları” başlığıyla yaşadıklarını anlatır. Eve döndüklerinde amcası, onun çok yetenekli bir doğa gözlemcisi olduğunu söyler. Serdar’ın yazdığı öyküyü, öğretmenleri ve kız arkadaşı Ayşe çok beğenir. Serdar’ın başkaları tarafından beğenilmesi onu çok mutlu eder ve Serdar, yetenekli olduğuna inanır.

18. Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği

Ali beşinci sınıfa giden, annesi Ayla Hanım ve babası Rıza Bey’le yaşayan bir çocuktur. Ayla Hanım çok fazla konuşmayan, sabırlı bir kadındır. Rıza Bey ise konuşmayı seven, evdeki eşyaları da üzerlerine yazılı kâğıtlar yapıştırarak konuşturan bir adamdır. Rıza Bey, son zamanlarda çok durgunlaşır çünkü evdeyken kulakları çınlar ve doktor doktor gezmesine rağmen bu sorundan kurtulamaz.

Bir gün Ali, dönem ödevi için ailesiyle söyleşi yapmaya başlar. Annesiyle yaptığı söyleşi sayesinde, babasının kulak çınlaması sandığı sesin kaynağı ortaya çıkar. Ayla Hanım, köstebekler bahçelerindeki turpları aşırmasın diye gazoz şişelerini bahçeye koymuş; turpları köstebeklere karşı korumak isterken Rıza Bey’in de kulaklarının çınlamasına sebep olmuştur. Bunu öğrenen Rıza Bey, eski haline döner ve çok sevinçli olduğu için eski dizüstü bilgisayarını oğluna hediye eder. Ali, dizüstü bilgisayara sahip olunca ödevini onunla yapmaya başlar. Ama bu bilgisayar Ali’nin sosyal medyada çokça vakit geçirmesine sebep olur.

Ali, bir ödevi için nüfus kâğıdını bulmaya çalışır ama bir türlü bulamayınca babasıyla birlikte yeni nüfus kâğıdı çıkarmaya gider. Nüfus müdürlüğüne gittikleri zaman, nüfus müdürü Ali’yi tanır. Bu duruma çok şaşırın Rıza Bey, duydukları karşısında daha da şaşırır. Çünkü Ali, sosyal paylaşım sitelerinde ailesiyle ilgili neredeyse her şeyi paylaştığı için nüfus müdürü pek çok şeyden haberdardır. Rıza Bey yeterince sinir olmuşken ortaya başka bir sorun çıkar. Ali’nin aslında “Hoşgörü” olan soyadı

nüfus müdürlüğünde “Hoşgörüş” olarak kayıtlıdır. Rıza Bey, bu durumun hemen düzeltilmesini isteyerek dilekçe yazmaya başlar ama Ali, bu farklılıktan memnun olduğu için babasının dilekçe yazmasını engeller.

Soyadındaki farklılıktan çok mutlu olan Ali, bu farklılığı hemen sosyal medya hesaplarına taşır. Böylece sosyal medyada çok büyük ilgi toplayarak adı ve soyadıyla hitap edilen biri olur. Sınıfındaki Sevinç tarafından da fark edilmek istenen Ali, bunun için sosyal medyada Sevinç’in de katılacağını umduğu bir grup kurar. Grubun adı “Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!”dir.

Tüm bunlar olurken Ali, bir yandan da ödevi için söyleşi yapmaya devam eder. Hem ödevi hem de soyadına eklenen “ç” harfi konusunda amcasının onay ve desteğini almak için amcasını ziyaret eder. Ali’nin amcası Sedat Bey, bir giydiğini bir daha giymeyen, sürekli ev değiştiren, hatta kapı ziline yazılan ismini bile değiştirip duran garip bir adamdır. Zaten Sedat Bey’in mesleği de en az kendisi kadar gariptir. Ali’nin bile mesleğini tam olarak anlayamadığı amcası, bir “ömür törpüleme mühendisi”dir. Sedat Bey, ürünlerin daha kısa ömürlü olması için çalışan bir mühendistir. Hatta eşyaların ne kadar ömrü kaldığını gösteren bir gözlüğü bile vardır. Bu gözlüğüyle Ali’ye bilgisayarının sadece birkaç günlük ömrü kaldığını söyler. Ali buna pek inanmasa da eve dönünce her ihtimale karşı ödevini babasının belleğine yedekler.

Ali, dedesinin evindeyken bilgisayarı bozulur. Ali’nin dedesi, bilgisayarı tamir ettireceğini söyler fakat unutkanlığından dolayı adres sorarken Ali’nin bilgisayarını kaybeder. Ali’nin yedek belleği de bozulur; tüm çalışmaları yok olan Ali, çok üzülür. Baba Rıza Bey, bu uğursuzlukların “ç” harfinden kaynaklandığını söyler.

Aksilikler yüzünden ödevini yapamayan Ali, okula mahcup bir şekilde gider. Sevinç, Ali’yi fazla tıklanmasından dolayı tebrik eder. Bu şekilde fark edilmek Ali’nin hoşuna gitmez. Öğretmeni de Ali’nin Facebook’tan gönderdiği ödevi çok beğenmiştir. Ödevde dedesinin hikâyesi vardır. Ali, bilgisayarda bulunan bu bilgiler ortaya çıktığına göre bilgisayarın çalıştığını ve birilerinin elinde olduğunu düşünür. Sonra sokakta eskici, diye bağırın Ümitsu’nun yanına iner ve Ümitsuyla arkadaş olurlar. Ümitsu, bilgisayarı bulup tamir etmiş ve Ali’nin ödevini eklemeler yaparak öğretmene göndermiştir.

Rıza Bey, bu “ç” harfinden sıkılır ve bu grubun üyelerini yemeğe davet eder. Normal hayatta ilk defa program yapabilen çocuklar, genel ağ dışında bir araya gelemediklerini hatta yan yana olmalarına rağmen birbirlerini fark edemediklerini anlarlar. Mahcup bir şekilde “ç” harfi kardeşliğini “kardeşlik” grubu olarak değiştirirler.

2.7. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Roman ve öykülerde aile ve ebeveyn-çocuk ilişkileri konusunda referans alınan çalışmalar:

Kadıızade ve Aslan (2022) tarafından yapılan “Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Otoriterliğin Çeşitli Görünümleri: Rıfat Ilgaz ve Christine Nöstlinger Örneği” adlı çalışmada otorite konusu, ebeveynlerin toplumsal ve psikolojik altyapılarına bağlı olarak şekillenen ebeveyn tutumlarına bağlı olarak işlenmiştir. Çalışmada Türk çocuk edebiyatı ve Alman çocuk edebiyatından iki yazar, karşılıklı olarak incelenmiştir. İki yazarın da eserlerinde otoriterliği farklı şekillerde eleştirdiği görülmüştür. Rıfat Ilgaz, otoriter tutumları daha çok babalar ve okul müdürleri üzerinden işlerken C. Nöstlinger, otoriteyi anneler üzerinden işlemiştir. Ilgaz’ın sunduğu otoriteye çocuklar mağlup olurken C. Nöstlinger’in otorite anlayışı, çocuklar karşısında mantıkla mağlup edilir.

Yılmaz Dursun (2022) tarafından yapılan "Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Aile Kurumu" başlıklı çalışmada Sevim Ak ve Üzeyir Gündüz'e ait çocuk kitapları incelenmiş, bu eserlerde aile kurumunun nasıl ele alındığı irdelenmiştir. Araştırmada nitel veri analizi yöntemlerinden doküman analizi kullanılmış ve on dört eser üzerinde içerik analizi yapılmıştır. İncelemeler sonucunda söz konusu yazarların kitaplarında en yaygın aile tipinin çekirdek aile olduğu; bu aile modeline destekleyici, güven verici, demokratik ebeveyn tutum ve davranışlarının eşlik ettiği görülmüştür. Sevim Ak'ın eserlerinde parçalanmış aile tipine, Üzeyir Gündüz'ün kitaplarında ise geniş aile tipine daha sık rastlandığı belirlenmiştir. Ayrıca Sevim Ak'ın hikâyelerinde kent yaşamının, Üzeyir Gündüz'ün hikâyelerinde ise kırsal yaşamın ön plana çıktığı saptanmıştır. Yine her iki yazarın kitaplarında da ailenin hem biyolojik hem eğitimsel

işlevlerine vurgu yapıldığı tespit edilmiştir. Dinsel temaların Üzeyir Gündüz’de, eğitim vurgusunun ise Sevim Ak’ta daha belirgin olduğu gözlenmiştir.

Okuyan, Karagül ve Gedikoğlu (2012) tarafından yapılan “Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Aile Kavramı” adlı çalışmada, aile kurumunun ilköğretim çağındaki çocuk kitaplarına yansımaları betimlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla toplam beş yazardan üçer kitap seçilmiş, bu bağlamda aile kavramının incelenmesi amaçlanmıştır. Tarama yöntemlerinden betimsel yöntem kullanılarak yapılan çalışmada; birçok aile tipinin kitaplarda yer aldığı, kitaplarda iç çatışmaların olduğu, farklı ana-baba tutumlarına yer verildiği saptanmıştır.

Karaaslan, Bencik Kartal ve Arslan (2018) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarında yer alan baba figürünün yazılı ve görsel göstergelerle nasıl yansıtıldığını tespit etmek amaçlanmıştır. Betimsel analiz yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, elli kitaptan yalnızca yedisinde baba figürünün resmedildiği sonucuna varılmıştır. Bu kitaplarda baba, çocukla daha çok evin salon ve mutfağında resmedilmiştir. Çocuğun bakımında ikinci planda kalan babanın dış mekânda resmedilmediği görülür. Bu da geleneksel baba anlayışının kitaplarda yer aldığını gösterir.

Aslan ve Harput (2017)’un araştırmasında, Susanna Tamaro’nun “Kitaplardan Korkan Çocuk” adlı çeviri çocuk romanı incelenmiş; bu eserin ailenin çocuk eğitiminde ve çocuklara kitap okuma alışkanlığının kazandırılmasındaki etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada ebeveynlerin çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına kayıtsız kaldıkları, onu anlayamadıkları ve çocuğa baskıyla kitap okutmaya çalıştıkları sonucuna varılmıştır. Bu baskıdan dolayı çocuğun yaşlı bir bekçiyle arkadaş olduğu ve gözleri görmeyen bu bekçi sayesinde kitapları sevmeye başladığı belirtilmiştir.

Yardım, Yücelşen, Okur ve Dhahi (2021)’nin araştırmasında; son dönem çocuk ve gençlik edebiyatı yazarlarından Aslı Der tarafından kaleme alınmış gençlik romanlarında yer alan anne-baba tutumlarının gençlerin kişilik özelliklerine etkisi incelenmiştir. Çalışmanın verileri, doküman incelemesiyle toplanmıştır. Veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İncelenen romanlarda otoriter, kayıtsız ve helikopter anne-baba tutumlarına yer verildiği belirtilmiştir. Betimlenen anne-baba tutumları ile araştırmaya konu edilen sorunların oluşumları ve çözümleri arasındaki

sıkı ilişkinin okura sezdirildiği, ulaşılan sonuçlar arasındadır. Çalışmada söz konusu yazarın kitaplarında farklı ebeveyn tutumlarının yer aldığı, ebeveynlerin çocuklarda şekillenen kişilik özelliklerine göre tutumlarını yeniden gözden geçirerek değiştirebildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Kurt ve Ayaz (2018)'in araştırmasında, Ayla Kutlu'nun "Yıldız Yavrusu" adlı çocuk romanında baba figürünün geleneksel anlayışın dışına çıkarak modern bir cinsiyet rolüne büründüğü söylenebilir. Romanda geleneksel toplumlarda ailenin koruyucusu konumundaki babanın değişen koşullarla ailenin hem maddi hem de manevi yükünü çektiği, kadınla eşit rollere sahip olduğu görülmüştür. Bununla birlikte cinsiyet seçiminde babanın çocuklara yeterli ve olumlu rehberlik yapmaması, çocuk gelişimi açısından problemli bir durum olarak ifade edilmiştir.

Özkul ve Özgün (2019)'ün "Elif" serisini oluşturan kitapların babalık imgesi açısından incelendiği bu çalışmada, ölçüt örnekleme yöntemiyle içerik analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda baba figürünün geleneksel anlayıştan sıyrılarak demokratik özellikler kazandığı, baba ile ilgili resimlere ve diyaloglara daha fazla yer verildiği görülmüştür. Babalığın bu yeni formunun alanyazında baba figürünün taşınması gereken özelliklerle örtüştüğü sonucuna varılmıştır.

Erdal (2017)'in çalışmasında, çocuk kitaplarında baba figürünün incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiş baba modelleri, bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Çalışmada geleneksel baba kavramının çocuğun gelişimine katkı sunmadığı; çocuklarla zaman geçiren, onlarla ilgilenen ve onlara sevgisini gösteren babaların çocuklara çok önemli katkılar sunduğu belirtilmiştir. Babalarıyla olumlu ilişkileri bulunan çocukların bilişsel ve sosyal gelişimlerinin bu durumdan olumlu anlamda etkilendiği, çocukların akademik başarılarını artırdığı vurgulanmıştır.

Erdoğan (2018)'in "Else Günther'in Eserlerinde Ebeveyn-Çocuk İlişkisi" adlı çalışması, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'da çocukların nasıl yetiştirildiklerini anlamak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada Else Günther'in "Sonja" serisinden dört kitabı incelenmiş, buradaki ebeveyn tutumları ve ebeveyn-çocuk ilişkileri incelenmiştir. "Sonja" serisinde ebeveynlerin daha çok izin verici tutumları benimsediği saptanmış, bu eserlerde çocuğa söz hakkı ve ifade özgürlüğü için uygun

ortam hazırlanmıştır. Bununla beraber çocuğun kendi kendisine yetebilmesi ve becerilerinin artması için ebeveynlerin çaba harcadıkları görülmüştür.

Koşkunlu (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Muzaffer İzgü'nün “Annemin Akıl Almaz Maceraları” serisinde “aile” kavramının çocuğun gelişimi açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, on dokuz kitaptan yetmiş sekiz öykü incelenerek sonuca ulaşılmıştır. İki çocuklu çekirdek bir ailenin gerçek yaşamda yer alan Türk aile yapısına uygun olduğu görülür. Anneanne karakteri ve baba karakterinin ailede baskın olduğu, çocukların fikirlerinin sorulduğu ancak kararlara bu fikirlerin dâhil edilmediği görülmüştür. Bu durumun da çocuklar için pasif kişilik yapısına sebep olduğu vurgulanmıştır.

Ulutaş ve Batur (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada “Keloğlan Masallarında Tutum ve Davranışlar: Anne-Çocuk İlişkisi” incelenmiştir. Tahir Alangu'nun masallarında yer alan anne-çocuk ilişkisinin yönü ve niteliği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Nitel araştırma yöntemi ile doküman analizi yapılarak ilgili eserler incelenmiş; annenin çeşitli davranış kalıpları açısından çocuğa olumlu rol model olmadığı, gerekli erdemleri kazandıramadığı görülmüştür. Bunun yanında adalet, eşitlik, uyanıklık konularında annenin Keloğlan'ın olumsuz davranışlarını pekiştirmesinin ebeveynlik adına kötü bir örnek olduğu vurgulanmıştır.

İşyar (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, sosyal içerikli Türk çocuk romanlarında karşılaşılan baba figürleri ve baba figürünün çocuklarıyla ilişkileri incelenmiştir. Taranan iki yüz eserden elli dördünde baba figürüne rastlanmıştır. Babalar, çocuklarının meslek seçimlerinde etkili olmuşlardır. Gençliklerinde gerçekleştiremedikleri hayalleri çocukları üzerinden gerçekleştirmeye çalışmışlardır. Romanlar incelendiğinde babaların genellikle baskıcı tutum takındıkları, ailede otoriteyi temsil ettikleri görülmüştür. Bununla beraber çocuklarıyla sağlıklı ve olumlu ilişkileri olan baba figürlerinin yer aldığı çocuk romanlarının da mevcut olduğu belirtilmiştir.

Akkan (2020) tarafından yapılan “Tanzimat'tan II. Meşrutiyet'e Türk Hikâye ve Romanında Ebeveyn-Çocuk İlişkisi” adlı çalışmada, 1870-1908 yılları arasında yayınlanmış yüz yirmi altı Türk kısa öykü ve romanı üzerinde analiz yapılmıştır. Bu eserlerden yetmiş yedi tanesi konuyla ilgisi nedeniyle çalışmaya dâhil edilmek üzere

seçilmiştir. Çalışmanın bir giriş ve dört ana bölümden oluşan giriş bölümü, okuyuculara belirtilen tarihsel dönemde hüküm süren siyasi ve sosyal yapılar hakkında bağlamsal bir anlayış sağlamayı amaçlamıştır. Ayrıca modernleşmenin bir sonucu olarak bu yapıtlarda meydana gelen dönüşümlere de açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde, incelenen roman ve öykülerden yola çıkılarak ebeveyn-çocuk ilişkileri kavramı irdelenmiştir. Ayrıca bu bölüm, söz konusu tarihsel döneme hâkim olan aile yapıları hakkında değerli bilgiler sağlamıştır. İkinci bölümde araştırma, dönemin roman ve öykülerinden hareketle çocuk eğitiminin tasviri ve eğitim uygulamalarının şekillenmesinde ailenin rolü üzerinde durmuştur. Üçüncü bölüm, dönemin evliliğe bakış açısına odaklanmış ve evlilik kurumunun çocuklar üzerindeki etkisini, ilgili roman ve öykülerin analizlerinden yararlanarak değerlendirmiştir. Dördüncü bölüm, çalışmada incelenen öykü ve romanların kapsamlı bir listesini sunmaya ayrılmıştır. Bu bölümde ayrıca edebi eserlerde gözlemlenen ebeveyn-çocuk ilişkilerinin dinamikleri tanımlanmaya çalışılmıştır. Sonuç bölümünde Akkan, tarihsel dönemdeki yazarların bakış açılarını sunmaya çalışmıştır. Ayrıca roman ve öyküleri, toplumsal değişimi takip eden daha geniş bir bağlamda sunmaya çalışmıştır.

Çınar (2010) tarafından yapılan “Gülten Dayıoğlu'nun Eserlerindeki Ebeveyn Çocuk İlişkisinin İletiler Açısından Değerlendirilmesi” çalışmada, Gülten Dayıoğlu'nun on kitabı incelenmiş ve bu on kitapta ebeveyn-çocuk ilişkisine dair mesajlara odaklanılmıştır. Kitaplar, yazarın web sitesinde "Gençler ve Yetişkinler için Eserlerim" olarak sınıflandırılmış ve mesajları kaydedilerek dört ana başlık altında değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda Dayıoğlu'nun eserlerinde bilimkurgu, fantastik ve gerçek hayattan öğelere yer verdiği görülmüştür. Yazar, gurbetçi vatandaşların karşılaştığı sorunlara değinerek bu konudaki duyarlılığını ortaya koymuştur. "Yeşil Kiraz" ve "Sekizinci Renk" gibi romanlarında Dayıoğlu, ebeveynlerin çocukları kontrol etmek yerine onlara yol göstermeleri gerektiğinin önemini vurgulamıştır. Yazarın seçtiği eserlerin hem gençlere hem de yetişkinlere uygun geniş bir konu yelpazesi sunduğu, bu eserlerin ebeveynlerle genç okurlar için bir rehber niteliğinde olduğu vurgulanmıştır.

Aktaş (2015) tarafından yapılan “Çağdaş Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yapıtlarında Model Olarak Sunulan Çocuk ve Ebeveyn Tipleri” adlı çalışmada, çocuklara ve genç

yetişkinlere yönelik edebi eserlerin onların eğitiminde ve kişisel gelişiminde önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir. Bu kitapların edebi zevk verdiği, okuma alışkanlığını teşvik ettiği ve farklı yaşamlara dair daha geniş bir bakış açısı sunduğu belirtilmiştir. Yakın zamanda yapılan bu çalışmanın amacı, çocuk ve genç yetişkin edebiyatındaki karakterleri ve bunların toplum üzerindeki etkilerini analiz etmektir. Çalışma; bu kitaplardaki meraklı, hayal gücü yüksek ve doğayı seven çocuk kahramanların çocuklar için olumlu rol modeller sunduğunu ortaya koymuştur. Ebeveynlerin ise daha geleneksel ve otoriter olma eğiliminde oldukları görülmüştür. Genel olarak eserlerin çağdaş çocuk ve genç yetişkin edebiyatında, okuyucuların kişilik gelişimine önemli ölçüde katkıda bulunduğu vurgulanmıştır.

Kadızoade ve Hüküm (2015) tarafından yapılan “Kemal Tahir Romanlarında Ebeveynler, Çocuk Kahramanlar ve Eğitim Meselesi” adlı çalışmada; Kemal Tahir romanlarında aile, çocuklar ve eğitim konusu incelenmiştir. Kemal Tahir’in romanlarının doküman analizi yöntemiyle incelenmesi sonucunda Kemal Tahir’in romanlarında bireyin gelişimine ve eğitimine son derece önem verdiği, bu gelişimi romanlarındaki eğitim olgusuyla birlikte ele aldığı görülmüştür. Kemal Tahir’in eğitim olgusunu ebeveyn ve çocuk karakterler üzerinden işleyerek verdiği tespit edilmiştir.

Şafak (2007) tarafından yapılan araştırmada; Füzün’ın öyküleri anne-kız ilişkisi, yoksunluk, yoksulluk, hayat karşısında bocalama ve ayakta kalma mücadelesi açısından incelenmiştir. Öykülerde ebeveyn olarak yalnız olan anne ile kızlarının ilişkisine odaklanılmıştır. Maddi zorluklar içinde geçen yaşam mücadelesinde anne ile kız arasındaki ilişkiler, çeşitli yönlerden ele alınmıştır. Eserlerde anne ile kızın refahlarının artması, daha iyi sosyal ve ekonomik koşulları hayal etmelerinin yanında baba yoksunluğu da incelemeye konu olan diğer bir konudur. Öyküler incelendiğinde anne-kız arasındaki ilişkinin maddi yoksulluk ve çeşitli yoksunluklardan etkilenecek şekillendiği görülmüştür

İpek (2023) tarafından yapılan “Ayfer Tunç’un Öykülerinde Yer Alan Baba-Çocuk İlişkisi” adlı çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılarak adı geçen yazarın otuz altı öyküsü incelenmiştir. Öykülerde baba figürünün sıklıkla yer aldığı, bunda yazarın babasını küçük yaşta kaybetmesinin etkili olduğu vurgulanmıştır. İncelenen öykülerin

çoğunda babaların baskıcı bir tutumla çocuk yetiştirdikleri, çocuklarla aralarında olumsuz ilişkilerin öne çıktığı, bu olumsuz ilişkiler sonucunda çocukların evden kaçtığı, buna rağmen babaların pişman olmadıkları görülmüştür. Çocuklarıyla olumlu ilişkileri olan babalara yer verilse de öykülerde daha çok olumsuz ilişkilerin ön plana çıktığı görülmüştür.

Alan ve Tüylüoğlu (2018) tarafından yapılan çalışmada, Hasan Ali Toptaş'ın “Kuşlar Yasına Gider” adlı romanı, baba-çocuk ilişkisi bağlamında değerlendirmeye alınmıştır. Geleneksel baba figürünün toplumsal değişimle birlikte değiştiği, otoriter babaların yerini demokratik babalara bıraktığı; kuramsal çerçeve kısmında işlenmiştir. Bu yönüyle adı geçen eserde baba figürünün katı anlayışta olmadığı görülmüştür. Ancak anlatıcı oğul, küçük yaşlarda babasının eksikliğini çok fazla hissetmiştir. Babanın yaşlanması ve engelli olmasından sonra bakım görevini oğlu üstlenmiştir. Babanın ihmaline rağmen çocukla aralarında güçlü bir bağın olduğu vurgulanmıştır.

Çıplak (2019) tarafından yapılan çalışmada, sözlü kültürdeki anne-çocuk ilişkisi çeşitli değerler açısından incelenmiştir. Bunun için sözlü kültürde yer alan ve diğer araştırmacılar tarafından derlenen metinlerde anne-kız ilişkisi, çeşitli boyutlarıyla değerlendirilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda sözlü kültürde anne-çocuk ilişkisinin yoğun şekilde işlendiği görülmüştür. Sevgi, özlem, merhamet ve iyilik; anne-kız arasındaki ilişkiyi yansıtan duygulardır. Bu duyguları yansıtan metinlerin çoğunu da ninnilerin oluşturduğu görülmüştür. Genel olarak sözlü kültürde anneye çok değer verildiği; anne-kız arasında sevgiye, şefkate, iyiliğe bağlı olumlu ilişkilerin ön plana çıktığı vurgulanmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ve yorumuna ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1.ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışmada Behiç Ak'a ait yedi hikâye kitabı ve on bir roman, ebeveyn-çocuk ilişkisi bağlamında incelenmiştir.

3.2.ARAŞTIRMANIN İNCELEME NESNELERİ

Araştırmanın inceleme nesneleri, amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme yöntemi, önceden tanımlanmış bir duruma uygun tüm örneklerin kapsamlı bir şekilde incelenmesini içerir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 122).

İnceleme nesneleri belirlenirken aşağıdaki ölçütlerden yararlanılmıştır:

- Çalışma, Behiç Ak'ın çocuklara yönelik yayımlanan yedi hikâye kitabı ve on bir romanından meydana gelmektedir.
- Aile kurumuna ilişkin önemli veriler sunabilen eserler tercih edilmiştir.
- Seçilen eserlerin hem kitapçılarda hem de kütüphanelerde bulunmasına, çalışmanın doğrulanması için kaynaklara kolayca erişilmesine özen gösterilmiştir.
- Günümüzde eser veren ve çok okunan bir çocuk edebiyatı yazarı olmasına dikkat edilmiştir.
- Seçilen eserlerin olağanüstü olaylar içermemesine özen gösterilmiştir.

Tablo 1: Araştırmanın İnceleme Nesneleri

Ak, B. (2020a). Altı Kırk Dört Dalgası (1. Baskı). İstanbul: Güneşli Kitaplığı.
___, ___. (2017). Bebek Annem (3. Baskı). İstanbul: Güneşli Kitaplığı.
___, ___. (2022a). Berberdeki Papağan (1. Baskı). İstanbul: Güneşli Kitaplığı.
___, ___. (2020b). Bulutlara Şiir Yazan Çocuk (9. Baskı). İstanbul: Güneşli Kitaplığı.
___, ___. (2012). Buzdolabındaki Köpek (1. Baskı). İstanbul: Güneşli Kitaplığı.
___, ___. (2016a). Çatıdaki Gezegen (2. Baskı). İstanbul: Güneşli Kitaplığı.
___, ___. (2019a). Eve Giden Küçük Tren (12. Baskı). İstanbul: Güneşli Kitaplığı.
___, ___. (2019b). Galata' nın Tembel Martısı (37. Baskı). İstanbul: Güneşli Kitaplığı.
___, ___. (2018). Geçmişe Tırmanan Merdiven (18. Baskı). İstanbul: Güneşli Kitaplığı.
___, ___. (2022c). Havada Asılı Kalan Top (2. Baskı). İstanbul: Güneşli Kitaplığı.
___, ___. (2021). Havva ile Kaplumbağa (23. Baskı). İstanbul: Güneşli Kitaplığı.
___, ___. (2020c). Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi (4. Baskı). İstanbul: Güneşli Kitaplığı.
___, ___. (2016b). Kedilerin Kaybolma Mevsimi (26. Baskı). İstanbul: Güneşli Kitaplığı.
___, ___. (2014). Pat Karikatür Okulu (14. Baskı). İstanbul: Güneşli Kitaplığı.
___, ___. (2019c). Postayla Gelen Deniz Kabuğu (20. Baskı). İstanbul: Güneşli Kitaplığı.
___, ___. (2019d). Tavşan Dişli Bir Gözlemcinin Notları (2. Baskı). İstanbul: Güneşli Kitaplığı.
___, ___. (2020ç). Vapurları Seven Çocuk (43. Baskı). İstanbul: Güneşli Kitaplığı.
___, ___. (2020d). Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği (31. Baskı). İstanbul: Güneşli Kitaplığı.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi; araştırmanın amacına yönelik olarak kaynak bulma, okuma, not alma ve değerlendirme aşamalarını kapsar (Karasar, 2005: 183). Çalışmada ebeveyn-çocuk ilişkisi ile ilgili alanyazın taraması yapılmış; çocuk edebiyatı, Türkçe eğitimi, psikoloji ve sosyoloji alanında yapılmış araştırmalar, yazılmış tezler, makaleler, kitaplar incelenmiştir.

Ebeveyn-çocuk ilişkisi hakkında kapsamlı bir alanyazın taraması yapılması, kitaplarda incelenecek kriterlerin belirlenmesinde temel teşkil etmiştir. Bu kriterlerin belirlenmesinde kapsamlı bir yaklaşım sağlamak için çeşitli kaynakların analizi yapılmıştır. Kriterlerin belirlenme sürecinde, kaynaklarda yer alan ortak özelliklerin tespit edilmesine özen gösterilmiştir. Uzman görüşleri bu aşamada önemli bir rol oynamış, kriterlerin iyileştirilmesi ve seçilmesine önemli katkı sağlamıştır.

Günüşiği Kitaplığından temin edilen Behiç Ak'ın hikâye ve romanlarında ebeveyn-çocuk ilişkisinin olduğu bölümler saptanıp fişleme tekniği kullanılarak kaydedilmiştir. Belirlenen kitaplar incelendikten sonra, kitaplarda belirlenen ebeveyn-çocuk ilişkisine ait yorumlara bulgular kısmında yer verilmiştir. Sonuç bölümünde ise bu bulgulara elde edilen verilerin yorumları yer almıştır.

Ebeveyn tutumlarının tasnifi ilk olarak Baumrind ile başlar, Maccoby ve Martin ile tutumların kapsamı artarak devam eder. Bu çalışmadaki ebeveyn tutumlarının tasnifinde, Türk aile yapısı ve inceleme nesneleri de göz önünde bulundurularak Yavuzer (2007)'in tasnifi esas alınmıştır. Ebeveyn tutumları; demokratik (destekleyici), baskıcı (otoriter), izin verici (aşırı hoşgörölü, ihmalkâr), dengesiz (kararsız) tutum olarak belirlenmiştir. Behiç Ak'ın öykü ve romanlarında dengesiz (kararsız) ebeveyn tutumuna yer verilmediği için bulgular bölümünde bu başlığa yer verilmemiştir. Ayrıca araştırma; aile ilişkilerinin incelenmesi, anne-çocuk ilişkisi, baba-çocuk ilişkisi, anne-baba ilişkisi de dâhil olmak üzere çeşitli aile bağlarını ayrıntılarıyla incelemeye kadar uzanmıştır.

3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Bu araştırmada elde edilen veriler, betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir.

“Bu yaklaşıma göre elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar da dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır [189].”

Verilerin analizinde, “Behiç Ak’ın öykü ve romanlarında ebeveyn tutumları, ebeveyn-çocuk ilişkisi ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların gelişimine etkisi” gibi konularda içerik çözümlemesi yapılmıştır. Seçilen on sekiz kitabın ebeveyn-çocuk ilişkisi bağlamında incelenebileceği saptanmıştır. Elde edilen veriler, önceden belirlenen sorular ışığında yorumlanmıştır.

4. BULGULAR

4.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME AİT BULGULAR

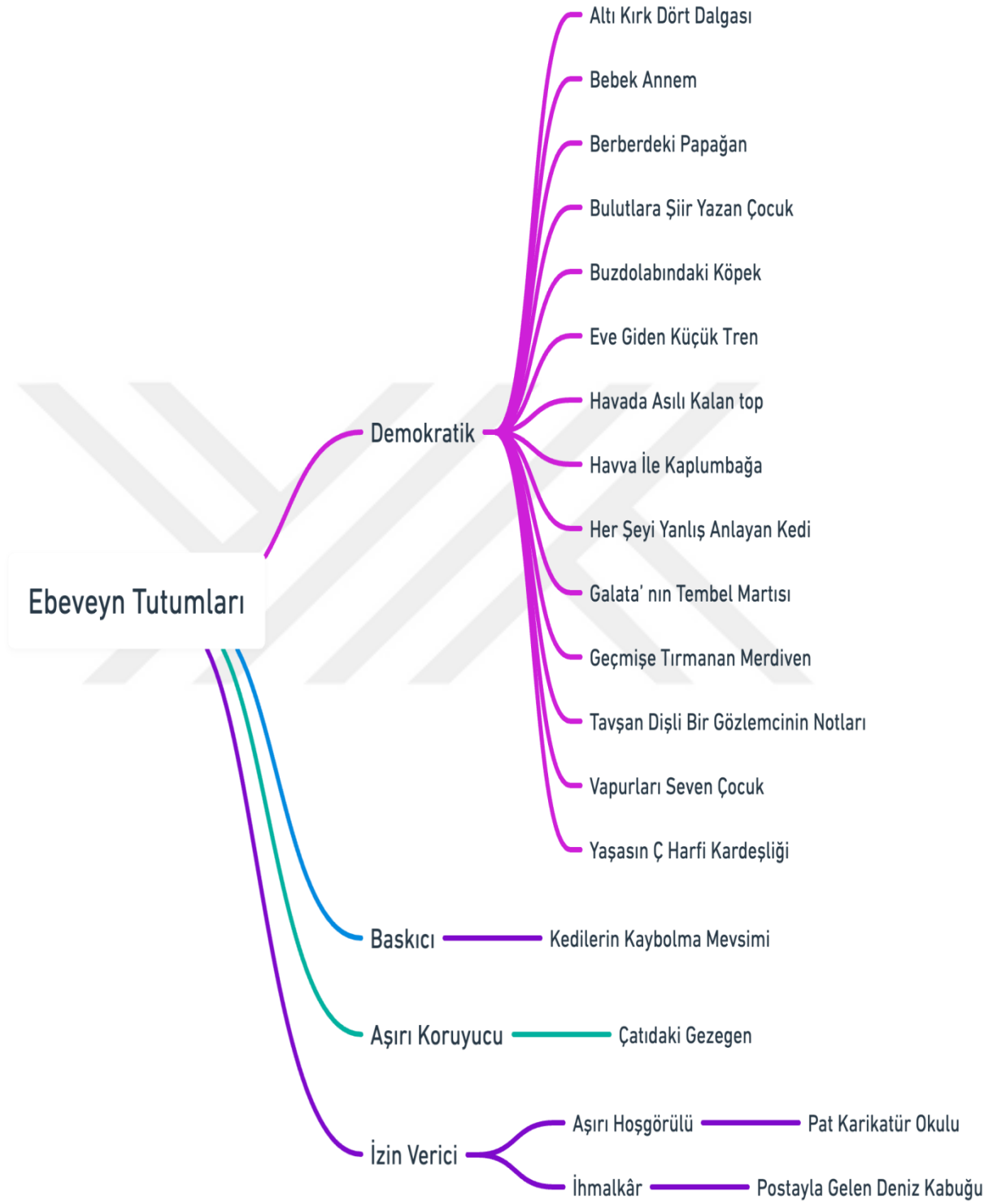
Araştırmanın bu bölümünde “Behiç Ak’ın öykü ve romanlarında ebeveyn tutumları nelerdir, nasıl tasvir edilebilir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Behiç Ak’ın öykü ve romanlarındaki ebeveyn tutumları incelenerek kategorilere ayrılmış ve ilgili bulgular tespit edilerek yorumlanmıştır. Tutumlar; demokratik, otoriter, aşırı koruyucu, izin verici tutum olarak sıralanmıştır.

Ebeveyn-çocuk ilişkisinin tasvirinin doğru yapılabilmesi için Behiç Ak’ın romanlarındaki ebeveyn tutumlarının ve ebeveynlerin birbirlerine karşı tutumlarının bilinmesi gerekir. Zira ebeveynle çocuk arasındaki ilişkiyi belirleyen başat faktör, ebeveyn tutumları ve ebeveynlerin birbirlerine karşı olan davranışlarıdır.

Behiç Ak’ın incelenen 14 eserinde demokratik ebeveyn tutumuna yer verilirken 1 eserinde baskıcı, 1 eserinde aşırı koruyucu, 1 eserinde aşırı hoşgörölü, 1 eserinde de ihmalkâr ebeveyn tutumuna yer verildiği görölmüştür. “Postayla Gelen Deniz Kabuğu” adlı eserde ebeveynler sıklıkla aşırı hoşgörölü ebeveyn tutumu benimser, bunun neticesinde ekran bağımlısı olan ve kolayca yalan söyleme alışkanlığı kazanan Sude’yi bu durumdan kurtarmak için romanın son bölümlerinde demokratik bir tutum benimserler. “Altı Kırk Dört Dalgası, Bebek Annem, Berberdeki Papağan, Bulutlara Şiir Yazan Çocuk, Buzdolabındaki Köpek, Eve Giden Küçük Tren, Galata’nın Tembel Martısı, Geçmişe Tırmanan Merdiven, Havada Asılı Kalan Top, Havva ile Kaplumbağa, Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi, Tavşan Dişli Bir Gözlemcinin Notları, Vapurları Seven Çocuk, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği” adlı kitaplarda demokratik ebeveyn tutumlarına yer verilmiştir. “Kedilerin Kaybolma Mevsimi” adlı öyküde baskıcı, “Çatıdaki Gezegen” romanında aşırı koruyucu, “Postayla Gelen Deniz Kabuğu” romanında aşırı hoşgörölü, “Pat Karikatür Okulu” öyküsünde ise ihmalkâr ebeveyn tutumuna yer verilmiştir.

Tablo 2: Behiç Ak'ın Öykü ve Romanlarında Ebeveyn Tutumları

Behiç Ak'ın Ebeveyn-Çocuk İlişkisini İçeren Öykü ve Romanları	Ebeveyn Tutumları				
	Demokratik	Baskıcı	Aşırı Koruyucu	İzin Verici	
				Aşırı Hoşgörülü	İhmalkâr
Altı Kırk Dört Dalgası	✓				
Bebek Annem	✓				
Berberdeki Papağan	✓				
Bulutlara Şiir Yazan Çocuk	✓				
Çatıdaki Gezegen			✓		
Buzdolabındaki Köpek	✓				
Eve Giden Küçük Tren	✓				
Havada Asılı Kalan Top	✓				
Havva İle Kaplumbağa	✓				
Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi	✓				
Galata'nın Tembel Martısı	✓				
Geçmişe Tırmanan Merdiven	✓				
Kedilerin Kaybolma Mevsimi		✓			
Pat Karikatür Okulu					✓
Postayla Gelen Deniz Kabuğu				✓	

Şekil 1: Behiç Ak'ın Öykü ve Romanlarında Ebeveyn Tutumları

a. Demokratik (Destekleyici Tutum)

“Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi” romanında baba Önder Bey’in yaşadıkları şehri değiştirme önerisi, ev halkının oylamasına sunulur. Anne ve baba, farklı tercihlerde bulundukları için Oktay’ın kararı aile için çok önemli hale gelir.

Konuşma bitince, Mimar Baba aniden, "Şimdi bir karar vermemiz lazım," dedi.

"Nasıl yani?"

"Yani, oylama yapacağız. Üç kişi olduğumuza göre, ikiye bulan kazanacak!"

Oktay, "Vayy, çok büyük bir sorumluluk bu!" dedi. "Siz ikiniz karşıt fikirlerde olduğunuza göre, sonucu benim kararım belirleyecek."

"Tam üstüne bastın," dedi babası. (HYAK: 46)

Oktay’ın vereceği kararın belirleyici olması, ebeveynlerin demokratik bir tutum benimsediklerini gösterir. Bu tutumla ebeveynlerin karar alma süreçlerine çocuklarını da dâhil ettikleri görülür. Bu ortak kararın alınması, sorumluluğun da çocukla beraber paylaşılması anlamına gelir.

“Havva ile Kaplumbağa” adlı öyküde Ayşegül Hanım’ın kızı Elif’in sorularını sabırla, içtenlikle cevaplamasıyla Elif’in merakı giderek artar ve Elif, yeni sorular sorar. Anne, bu öğrenme sürecinde Elif’in duygularını anlamaya çalışarak kızının kendini güvende hissetmesini sağlamaya çalışır. Anne, cevaplarıyla Elif’in merakını ve öğrenme isteğini pekiştirir.

Hava güzel olduğunda, Ayşegül Hanım ve Erdem Bey, kuşları incelemeye Elif’i de götürürlerdi. Küçük Elif, kuşların havada çılgık çılgıca uçuşmalarını merakla izlerdi. Neden her mevsim göç ettiklerini bir türlü anlamazdı. Her seferinde annesinin suratına ilgiyle bakar ve tek kelimeyle, "Neden?" diye sorardı.

Ayşegül Hanım da bıkmadan, "Kuzeyde kış başlayınca, besin bulmaları zorlaşıyor. O yüzden güneye, daha sıcak bölgelere göç ediyorlar," diye açıklardı. (HİK:11-13)

Ebeveynlerin araştırmalarıyla gezilerine Elif’i de dâhil edip ona yeni deneyimler sunmaları, duygusal ve zihinsel olarak da bu deneyimleri zenginleştirmeleri; demokratik ebeveyn tutumu ile bağdaşır.

“Havada Asılı Kalan Top” romanında Selami Bey’in oğlu Serkan’ın resmi bir törende görev alacak olmasına sevinmesi, çocuğuna duyduğu güveni gösterir. Bu görevle beraber Serkan’ın öz güveninin ve yaratıcılığının ebeveynleri tarafından desteklendiği görülür.

Çocuk Bayramı'nda Serkan'ın görev alacağı haberine de çok sevinmişti. Günün ağırlığına uygun, ceket gibi ceket olmalıydı. İnternette TERZİ adlı uygulamayı indirmiş, Serkan'a öğretmekte de gecikmemişti. Bu ceket, oğlu kendi tasarlamalıydı. (HAKT: 39-41)

Mühendis olan babanın dijital bir uygulamayı Serkan’a öğretmesi ve bu uygulamayla Serkan’dan bir tasarım yapmasını istemesi, onun yaratıcılığını ve bağımsızlığını desteklediğini gösterir. Babanın bu uygulama için oğluna zaman ayırması ve kendi tasarımını yapmak için Serkan’a sorumluluk vermesi, demokratik ebeveynlik tutumuyla açıklanabilir.

“Berberdeki Papağan” adlı romanda şehir değişikliği gibi çok önemli bir kararın alınmasında Haluk’a fikrinin sorulması, ebeveynlerin demokratik tutuma sahip olduklarını gösterir.

Neyse ki, Haluk'a durumu anlatmaları bekledikleri kadar zor olmamıştı. Gitme fikrini kafasında evirip çevirmiş, hemen kararını vermişti.

"Buradaki arkadaşlarımdan ayrılmamda sorun yok. İnternette hepsiyle konuşabilirim," demiş, sonra da merakla kasabanın ismini sormuştu. (BP: 12)

Bir sabah, Sadi Bey aynada kendisine bakıp, "Bugün berbere gideceğim. Benim de saçlarım uzadı," dedi. Sonra oğluna dönerek, "Sen berberden memnun kalmış mıydın?" diye sordu.

"Evet," dedi Haluk gözleri ışıldayarak. "Makası olağanüstü. (BP: 51)

Haluk’un günlük yaşam deneyimlerine babası tarafından değer verilmesi, Haluk’un duygu ve düşüncelerinin babası tarafından önemsendiğini gösterir. Duygu, düşünce ve deneyimleri önemsenen Haluk; değerli olduğunu hisseder. Bu değer, aile içi ilişkileri ve ebeveyn-çocuk ilişkisini olumlu yönde etkiler.

“Bulutlara Şiir Yazan Çocuk” romanında Rezzan Hanım’ın kızı Sevgican’ı yazdığı şiiirden ve inceliğinden dolayı takdir etmesi, ona geri bildirimde bulunması; destekleyici ebeveynliğin göstergesidir.

Rezzan Hanım’ın gözleri yaşarmıştı. İki şiiri de çok beğenmişti. Kime ya da neye yazılırsa yazılsın, mısraların içinde sahici duygular gizliydi.

İri gözlerini açmış kıpırdamadan duran kızına döndü.

Kızım olduğu için söylemiyorum, Sevgican çok ince ruhludur.

“Ayrıca tepkini sürdürmeyip arkadaşlarına mektup yazman da harika Sevgican!” dedi ve kızının başını okşadı. (BŞYÇ: 72)

Rezzan Hanım’ın kızının yazdığı şiiirden dolayı ağlaması, onun duygularını anladığını ve hissettiğini gösterir. Rezzan Hanım’ın kızıyla göz teması kurması, onunla gurur duyduğunu belirten ifadeleri arkadaşlarının yanında Sevgican’a ifade etmesi; kızıyla aralarında güçlü ve samimi bir ilişkinin varlığını ortaya koyar.

“Size bugün anlatacağım masalı uydurmak için çok zorlanmadım, diye söze başladı.

“Çünkü Sevgican’ın yazdığı bir şiiirden yola çıktım. BULUT şiiirinden.” (BŞYÇ: 81)

Baba figürünün Sevgican’ın şiirlerini beğenip masallarını bu şiirlerden ilham alarak oluşturması, babanın Sevgican’ın yeteneklerine olan inancını gösterir. Babanın masallarını Sevgican’ın yazdığı şiirlerden esinlenerek oluşturması, çocuğun düşüncelerini ve yaratıcılığını desteklediğini gösterir. Demokratik tutumu benimseyen ebeveynler, çocuklarının yeteneklerini ve ilgi alanlarını önemser.

“Buzdolabındaki Köpek” adlı öyküde Afacan adlı köpeği kaybolan Cem’in yardımına babası koşar. Cem, babasıyla iş birliği yaparak Afacan’ı aramaya başlar. Cem’in babasının onun duygusal endişelerini gidermek adına oğluya iş birliği yapması ve onun kaygılarını azaltmaya çalışması, babanın demokratik ebeveyn tutumuna sahip olduğunu gösterir.

Cem acıklı gözlerle babasına baktı. “Belki kendini serin sulara atmış, sonra da boğulmuştur dedi. “Onu aramak istiyorum.”

“Denize girdiğini sanmıyorum,” dedi, “ama iş birliğine hazırım. Hemen araştırmalara başlayalım.”

Cem, günler boyunca babasıyla birlikte mavi denizin derinliklerine daldı. Tuhaftı. Babasının dünyasıyla ilk defa tanışıyordu. Demek, Afacan kaybolmasaydı, denizi tanımak için hiç çaba sarf etmeyecekti. (BK: 60, 61)

Cem'in bu zor süreçte babasından yardım isteyebilmesi ve babanın koşulsuz şekilde Cem'e yardım etmesi, babanın Cem'in duygusal ihtiyaçlarını önemseydiğini gösterir. Baba-çocuk arasındaki bu iş birliği ve yardımlaşma, ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkilerini daha derin boyutlara taşır.

“Galata'nın Tembel Martısı” adlı romanda Rafet Bey'in oğlu Emre'nin sorularına sabırla cevap vermesi, Emre'nin öğrenme ihtiyaçlarına ve merakına duyarlı olduğunu gösterir.

Emre'nin soruları eksik olmazdı. "Yerçekimi nedir?" "Uçaklar nasıl havada kalıyor?" "Karadelik her şeyi yutar mı?" "Evrenin sonu var mı?" Böyle sorularının ardı arkası kesilmezdi.

Rafet Bey'se, bıkmadan usanmadan, bütün soruları tek tek cevaplardı. (Gal. TM: 10,11)

Rafet Bey'in destekleyici tutumundan dolayı Emre, aklına gelen soruları rahatça babasına sorar. Rafet Bey de bu soruları cevaplayarak ona öğrenme sürecinde rehberlik eder ve kendi potansiyelini ortaya çıkarması için Emre'yi destekler.

“Geçmişe Tırmanan Merdiven” adlı öyküde Sezin Hanım'ın oğlu Doğaç'ın yazara yolladığı hikâyeleri takip etmesi, oğlunun başını okşaması, ona gülümsemesi; Doğaç'ın yazar olmak için verdiği çabayı desteklediğini ve onu bu yolda teşvik ettiğini gösterir.

Annesine, "Yazara okuması için bir hikâye yazıp gönderdim. Almadı mı acaba?" diye sordu.

Sezin Hanım durumdan haberdar gibi güldü ve oğlunun başını okşadı. "Aldığını ve okuduğunu sanıyorum," dedi. "Senin zarfını masasının üstünde gördüm." (GTM: 60)

Sultan Doğaç'ın yazdıklarını okuyunca hem şaşırdı hem de kahkahalarla güldü. Gerçekten Doğaç büyük bir yazar olmuştu. (GTM: 91)

Eşinin yokluğunda evi tek başına geçindirmek zorunda olan Sezin Hanım'ın bunca zorluğa rağmen oğlunun duygusal ihtiyaçlarını da önemsemesi, anne-çocuk arasında olumlu ilişkilerin ve destekleyici tavrın bulunduğunu gösterir.

“Tavşan Dişli Bir Gözlemcinin Notları” romanında babanın çocuğuna olan inancı ve onun yeteneklerini ortaya çıkarmaya çalışması, sakarlıklarını hoşgörüyü karşılaması, ona kızmaması; babanın destekleyici tutumunun sonucudur.

Babam ısrarlıydı. Tavana bakarak “Senin gibi birçok konuda beceriksiz çocuklar, sadece tek konuda gelişip dahi olabiliyorlar,” dedi. “Örneğin, ünlü fizikçi Einstein geç konuştu, okumayı çok zor öğrendi ama sonunda gelmiş geçmiş en zor fizik problemlerini o çözdü. Senin için de bu kural geçerli olabilir. Belki, sen de dâhisin.” (TDBGN: 24)

Babamın, sakarlıklarımdan gizli gizli hoşlandığını bilmiyordum. Oysa o, bana beceri kazandırabilmek için elinden gelen her şeyi yapıyordu. Özellikle annem seyahatleyken beni zorlar, çaktırmadan yeteneklerimin sınırlarını genişletmeye çalışırdı. (TDBGN: 123)

Baba, oğluna bilim dünyasından örnekler vererek onun güçlü yönlerini ortaya çıkarmaya çalışır. Babanın çocuğun yetenek alanını genişletmeye çalışması ve onu desteklemek adına elinden geleni yapması, aralarındaki sağlıklı ilişkilerin göstergesi olarak kabul edilebilir.

“Vapurları Seven Çocuk” adlı öyküde Aysel Hanım'ın geceleri çocuklarına masal anlatması, çocuklarını önemseyişini gösterir.

Gece mutlaka, Aysel Hanım'ın oracıkta uydurduğu bir masalı anlatmasıyla noktalanırdı. Olağanüstü bir masal anlatıcısıydı Fırat'ın annesi Aysel Hanım. (VSÇ: 9)

Aysel Hanım, oğlu Fırat'ın “Boğaz vapuru”nu yapma sürecini küçümsemek istemez. Aysel Hanım, oğlunun çabasının değerli olduğunu farkındadır.

Okullar kapanmış ama tekne yerinden kıpırdamamıştı. Salonun ortasında öylece duruyordu.

Aysel Hanım iyice küçülmüş evde yaşamaktan çok sıkılmıştı. Öte yandan, Fırat'ın bu olağanüstü çabasını da küçümsemek istemiyordu. (VSÇ: 75)

Aysel Hanım, “Boğaz vapuru”nun yapım sürecinde oğlunu desteklemek ve çabalarının sonucunu görebilmek adına kendi yaşam alanından feragat eder. Annesinin destekleyici tutumu ve inancı sayesinde Fırat, “Boğaz vapuru”nu tamamlamayı başarır.

“Yaşasın Ç Harfî Kardeşliği” romanında Ali’nin soyadını değiştirme nedenini Rıza Bey’in dinleyip anlamaya çalışması ve sonuçta Ali’nin tercihinə saygı duyması, Ali’nin belirli bir özgürlük alanı olduğunu gösterir.

Ali geldi, elleriyle dilekçe kâğıdının üstünü örttü.

“Soyadımı değiştirmeni istemiyorum,” dedi.

“Hepimizin soyadı Hoşgörü’yken Seninki Hoşgörüç mü olacak? Oyunbozanlık mı yapıyorsun yani?”

“Evet,” dedi Ali kararlı bir ifadeyle. (YÇK: 21-23)

Rıza Bey’in şaşkınlığını açıkça dile getirmesi ve konuyu tartışmaya açması, farklı görüşlerin ifade edilmesine olanak sağlaması; destekleyici ebeveyn tutumunun sonucu olarak görülebilir. Ali’nin düşüncelerini özgürce ve kararlılıkla savunabilmesi de ebeveynlerin demokratik tutumlarının olumlu sonucu olarak görülebilir.

“Altı Kırk Dört Dalgası” adlı romanda matematik profesörü olan baba; Doğan’ın sorduğu sorulara sabırla, anlayışla ve içtenlikle cevap verir. Bu durum, ebeveynlerin demokratik bir tutum benimsediklerini gösterir. Bu yaklaşımda çocuğun öğrenme ihtiyacı giderilir, düşünceleri önemsenir.

“Sorabilirsin tabii. Ama bu, benim sana tam olarak anlatabileceğim anlamına gelmez,” diyerek gülümsedi. “Onun için büyümen yetmez ne yazık ki. Matematiği yalayıp yutmuş olman gerekir.” (AKKD: 35)

Önder Bey, “Bir karar aldım,” dedi, “şu Muzaffer Bey var ya...hani o tuhaf horoz. Bu yaz tatilinde onu Şehrazat’ın annesinin köyüne götürsek diyorum. Hem de bu yolculuğu, Gezici Kütüphane’yle yaparız. Köy çocuklarına kitap götürürüz. Ne dersiniz?”

“Nigar Hanım’ın gözleri parladı.

“Ben varım!” dedi. “Harika bir fikir. Babası izin verirse Şehrazat’ı da alırsınız.”

Doğan, “Ben de varım! dedi. (AKKD: 76- 78)

Ebeveynler plan yaparken Doğan’ın fikirlerini önemser ve ona da fikirlerini sorarlar. Ebeveynlerin çocuklarla birlikte plan yapmaları, çocukları da bu sürece dâhil etmeleri; onların sorumluluk duygusu kazanmaları ve kendilerini değerli hissetmeleri adına atılan önemli bir adımdır.

b. Baskıcı (Otoriter Tutum)

“Kedilerin Kaybolma Mevsimi” adlı öyküde ebeveyn-çocuk diyaloglarından ebeveyn tutumları net olarak belirlenememekle beraber; ebeveynlerin mükemmeliyetçi tavrının Sevgi adlı karakterin öz güvenini, öz saygısını ve sosyal uyumunu olumsuz yönde etkilediği görülmektedir.

Dizi başlayınca, Melahat Hanım, “Aa, bunlar resmen benim kızımın da hayat hikâyesini çalmış!” deyip, öfkelenir gibi oldu.

Sevgi utancından kıpkırmızıydı. (KKM: 63)

Sevgi içe kapanık bir çocuktü.

Çekingendi. Yeni birileriyle tanışmaktan ödü patlardı. Kalabalıklardan uzak durur, evlerine misafir geldiğinde kaçacak delik arardı. Sabahları sınıfa girdiğinde utancından kıpkırmızı olurdu. Bu yüzden, arkadaşları ona "Soba Ya-nak" ismini takmışlardı. (KKM: 9,10)

Eleştirel ev ortamında yetişen çocuklar, hata yapmaktan korkar ve suçluluk duygusuyla yaşarlar. Sevgi’nin okula giderken yüzünün kıpkırmızı olması ve eve misafir geldiğinde dolaba saklanması, eleştirilme ya da hata yapma korkusundan kaynaklanabilir.

c. Aşırı Koruyucu Tutum

“Çatıdaki Gezegen” romanında Serdar’ın ebeveynleri, onu tek başına sokağa çıkarmayarak tehlikelerden koruduklarını düşünürler. Okula ve kursa sürekli olarak ebeveynleriyle gidip gelen Serdar’ın tek özgürlük alanı, çatı katı olarak görünür.

Bizim evde sokağa çıkma yasağı hüküm sürer. Bu yüzden, doğduğumdan beri kendi başıma sokağa çıkmadım ben. Elim kolumu sallayarak kapıyı açıp, “Şöyle bir tur atıp geliyorum,” diyemem. (ÇG: 21)

“Çocukluğunda kazandığın en büyük tecrübe nedir?” diye sorarlarsa, vereceğim cevap tektir:

"İyi bir 'paket' nasıl olunur, onu öğrendim. Rahat taşınan, mızırdanmayan, alınması gereken yerde ve saatte hazır bulunan, hafif bir paket.” (ÇG: 26)

Serdar’ın doğduğundan beri sokağa tek başına çıkamadığını ifade etmesi, ebeveynlerin tutumunun onu rahatsız ettiğini ve kişiliğini zedelediğini ortaya koyar. Serdar; kendisini duyguları olmayan, hiçbir şeye itiraz etmeyen, taşınabilen bir eşya gibi hissetmektedir. Ebeveynlerin aşırı koruyucu tutumu, Serdar için son derece rahatsız edici bir boyuttur.

d. İzin Verici (Gevşek) Tutum

1. İhmalkâr Tutum

“Pat Karikatür Okulu” adlı öyküde Patates (Yılmaz), okulda yazdığı kompozisyonlarda babasının öldüğünden söz eder. Bunun sebebi, babasının onunla yeterince ilgilenmemesidir. Daha sonra arkadaşına, babasının yaşadığını ve kendisi için bir şeyler yapmak istediğini söyler.

Sesini kısıp, sağa sola bakındı. Onları kimsenin dinlemediğinden emin olunca, cebinden bir mektup çıkardı. Mektup, İsviçre’de işçi olarak çalışan babasından geliyordu. Babası mektubunda, onu uzun yıllar ihmal ettiği için kendini suçlu hissettiğinden söz ediyordu. Biraz para biriktirdiğini, oğlu için bir şeyler yapmak istediğini belirtiyordu. (PKO: 67)

Patates’in annesi de yoğun iş yaşamından dolayı eve ve oğluna yeterince zaman ayıramaz. Babanın Patates’e yazmış olduğu bu mektup da babanın yaşadığı suçluluk duygusunun ve vicdan azabının belirtisi olarak görülebilir.

2. Aşırı Hoşgörülü Tutum

“Postayla Gelen Deniz Kabuğu” adlı romanda ebeveynler, roman genelinde yoğun iş yaşamlarından dolayı Sude’yi ihmal eder; Sude’nin bu durumdan şikâyet etmemesi için onun bütün isteklerine onay verirler.

"Bizim evdeki duruma alıştım ben," dedi Sude. "Artık şikâyet etmiyorum. Sadece anne ve babamı özliyorum. Sanırım, onlar da bu duruma üzüliyorlar ama bir çözüm

yolu bulamıyorlar. Benim her istediğimi karşılayarak kendilerini affettirmeye çalışıyorlar. Yine de yalnızlıktan sıkılıyorum.” (PGDK: 16)

Sude’nin ebeveynlerini özlemesi ve çaresizlik içinde olması, onun duygusal ihtiyaçlarının ebeveynler tarafından yeterince önemsenmediğini ya da görülmediğini ortaya koyar.

“Evet,” dedi Sude. “Bizim evde internete girme konusunda kısıtlama yok. Özgürce, istediğim saatte internete girmeye başladım. Karışım yok.”

Fikret, “Çok şanslısın,” dedi gülererek. “Bazı arkadaşlarımın günde en fazla yirmi dakika internete girme hakkı var.” (PGDK: 20)

Ebeveynler, Sude’nin sınırsız özgürlükle yaşamasına ses çıkarmazlar; ona herhangi bir kısıtlama getirmezler. Bu davranışlar, ebeveynlerin aşırı hoşgörülü tutuma sahip olduklarını gösterir.

4.2. İKİNCİ ALT PROBLEME AİT BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde “Behiç Ak’ın öykü ve romanlarında ebeveyn-çocuk ilişkileri nasıl tasvir edilebilir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu bölümde Behiç Ak’ın öykü ve romanlarında ebeveyn-çocuk ilişkisinin bulgularına yer verilmiş; bu bulgular anne-çocuk, baba-çocuk, anne-baba ilişkisi esas alınarak yorumlanmıştır. İncelenen eserlerde iki olumsuz anne-çocuk, iki olumsuz baba-çocuk ilişkisi saptanmıştır. Eserlerde sıklıkla olumlu baba-çocuk ve anne-çocuk ilişkileri tespit edilmiştir. Bu bölümde “Bebek Annem, Berberdeki Papağan, Bulutlara Şiir Yazan Çocuk, Buzdolabındaki Köpek, Çatıdaki Gezegen, Eve Giden Küçük Tren, Galata’nın Tembel Martısı, Geçmişe Tırmanan Merdiven, Havada Asılı Kalan Top, Havva İle Kaplumbağa, Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi, Tavşan Dışlı Bir Gözlemcinin Notları, Pat Karikatür Okulu, Vapurları Seven Çocuk” gibi kitaplarla ilgili bulgulara yer verilmiştir.

A. Anne-Çocuk İlişkisi

Araştırmanın bu bölümünde “Anne-çocuk ilişkisi nasıldır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Behiç Ak’ın “Altı Kırk Dört Dalgası, Bebek Annem, Havada Asılı Kalan Top, Havva ile Kaplumbağa, Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi, Pat Karikatür Okulu,

Geçmişe Tırmanan Merdiven, Tavşan Dişli Bir Gözlemcinin Notları, Vapurları Seven Çocuk ve Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği” gibi romanlarında anne-çocuk arasında sağlıklı ve olumlu ilişkiler bulunmuştur.

“Vapurları Seven Çocuk” adlı öyküde Fırat’ın annesi ile sağlıklı bir ilişkisi vardır. Bu ilişki, karşılıklı güvene ve sevgiye dayanır. Aysel Hanım, Fırat’ın küçük Boğaz vapurunu inşa etmesi için ona destek olur. Fırat da planlarını ve başarılarını annesiyle paylaşır.

“Bak, minik Boğaz vapuruna benzeterek inşa edeceğim teknenin parçaları onlar.”

Aysel Hanım, Fırat’ın kafasına koyduğunu yapan sanatkâr bir çocuk olduğunu biliyordu.

“Gemi mi inşa edeceksin yoksa?” diye merakla sordu.

“Evet,” diye gülümsedi Fırat. “Boğaz vapurunun küçücük bir kopyasını.” (VSÇ: 69)

Fırat, tatil günlerinde Boğaz vapuruna binip karşıya geçer ve balon satardı. (VSÇ: 9)

Annenin Fırat’ın planları dinlemesi ve düşüncelerine değer vermesi, çocuğun kendine olan inancını ve öz güvenini artırır. Fırat’ın hayallerini gerçekleştirmesinde ve babasının yokluğunda ev ekonomisine katkı sağlayan bir figür olmasında annesi ile arasındaki sağlıklı ilişkinin payı büyüktür.

“Bebek Annem” adlı romanda Ziya’nın annesinin zor işlerin altından kalkması, sorunlara pratik çözümler üretmesi; çocuğun annesine olan saygısını ve hayranlığını artırmıştır.

"O zaman," dedi Ziya, "sınıftaki arkadaşları eve yemeğe davet edeyim."

"Annem bayılır. Zaten evimiz annemin verdiği örgü kursu yüzünden dolup taşıyor." o kadar insana yemek yapmakta zorlanmaz mı?

Ziya kahkaha attı. "Biz böyle büyük yemeklere çok alışığızdır. Hem merak etme, annemin bulduğu harika çözümler vardır böyle durumlarda," dedi. (BA: 50- 51)

Ziya’nın duygu dünyasını annesine açması da aralarındaki ilişkinin samimiyete ve anlayışa dayalı olduğunu gösterir.

Ziya’ nın nedense koltukları kabarmıştı. Bóbürlenerek “Şule benim sıra arkadaşım,” dedi annesine. (BA: 69)

Ziya, annesi ile güçlü iletişimi ve iş birliği olan bir çocuktur. Annesinin zor işlerin altından kalkabilmesi, sorunlara pratik çözümler üretmesi; Ziya'nın annesine duyduğu güveni ve saygıyı artırır. Bu, anne-çocuk arasında güvene ve desteğe dayalı bir ilişki bulunduğunu gösterir.

“Havva ile Kaplumbağa” adlı öyküde anne, çocuğunun merakını ve duygusal ihtiyaçlarını önemser. Bu durum, annenin çocuğuna karşı anlayışlı ve sevecen olduğunu gösterir. Elif'in annesinin yüzüne ilgiyle bakması; annesine karşı duyduğu sevgi, saygı ve minnetin ifadesi olarak görülebilir.

Ayşegül Hanım da bıkmadan, "Kuzeyde kış başlayınca, besin bulmaları zorlaşıyor. O yüzden güneşe, daha sıcak bölgelere göç ediyorlar," diye açıklardı.

Annesinin suratına ilgiyle bakar ve tek kelimeyle, "Neden?" diye sorardı

Ayşegül Hanım da bıkmadan, "Kuzeyde kış başlayınca, besin bulmaları zorlaşıyor. O yüzden güneşe, daha sıcak bölgelere göç ediyorlar," diye açıklardı.

Küçük Elif bazen kendini kuşların yerine koyardı. Onlarla birlikte el ele tutuşup uçtuğunu, Afrika'dan Rusya'ya, dünyayı baştan aşağı kat ettiğini düşlerdi. (HİK: 13)

Ayşegül Hanım'ın küçük Elif'in sorularına sabırla cevap vermesi ve Elif'in öğrenme isteğine rehberlik etmesi, aralarındaki ilişkinin sağlıklı olduğunu gösterir. Anne, çocuğunun merakını karşılarken onun öğrenme sürecine aktif bir şekilde katkıda bulunur ve ilişkilerinde sağlıklı bir temel oluşturur.

“Bulutlara Şiir Yazan Çocuk” adlı romanda, Sevgican'ın annesi ve babası ile sağlıklı bir ilişkisi vardır. Anne aynı zamanda Sevgican'ın öğretmenidir, buna rağmen kızıyla ilişkisinde rol çatışması yaşamaz ve onu diğer öğrencilerden ayırmaz. Anne, kızının duygusal hassasiyetini takdir ederek onu över ve onun başını okşar. Bu davranış, çocuğun duygusal ihtiyaçlarını anlamak ve onaylamak için önemli bir adımdır.

Kızım olduğu için söylemiyorum, Sevgican çok ince ruhludur.

“Ayrıca tepkini sürdürmeyip arkadaşlarına mektup yazman da harika Sevgican!” dedi ve kızının başını okşadı. (BŞYÇ: 72)

Ebeveynleri tarafından onaylanmak çocuklar için çok önemlidir. Yazdığı şiirlerden dolayı annenin Sevgican'a hak ettiği değeri vermesi, başarılarına geri bildirimde

bulunması; çocuğun kendine ve annesine güven duymasını sağlar. Bu durum, anne-çocuk ilişkisinde olumlu bir ortamın oluşmasını sağlar.

“Galata’nın Tembel Martısı” adlı öyküde Sevgi Hanım, çocuklarına karşı şefkatli ve ilgili bir annedir. Hülya’nın hayvanlara olan sevgisi ve merakı, annesinin mesleğinden kaynaklanır. Hülya’nın hayvanlara karşı bu denli ilgili olması, annesine ve yaptığı işe hayranlık duymasının sonucu olarak görülebilir. Hülya, annesine ve yaptığı işe saygı duymaktadır.

Martı annesini çağırıyor!" "Köpek acıkmış!" "Serçeler birbirini kıskanıyor!" "Galata'nın tembel martısı horulduyor!"

Yattığı yerden, Boğaz'daki yelkovan kuşlarının kanatlarının suya değişini bile duyardı o!

Kuşkusuz, Hülya'nın bu merakında, veteriner hekim olan annesi Sevgi Hanım'ın da büyük payı vardı. (Gal. TM: 14)

Muayenehane; şeker hastası kediler, kanadı kırık yavru martılar, yaralı balıklar, kalbi kırılmış köpeklerle doluydu. Çoğu, küçük Hülya' nın sokaktan topladığı hayvanlardı. Sevgi Hanım bu durumdan şikâyetçi değildi. Hülya'nın getirdiği sokak hayvanlarının hepsini tedavi etmeye çalışırdı. Rafet Bey'se, yaralı hayvanların görüntüsüne dayanamadığından, Sevgi Hanım'ın kliniğine pek uğramazdı. (Gal. TM: 14)

Sevgi Hanım, kızı Hülya’nın yolda bulup getirdiği yaralı hayvanları veteriner kliniğinde tedavi eder; kızının hayvanlara karşı duyarlılığını destekler. Anne-çocuk arasındaki bu ortak duyarlılık ve iş birliği, aralarında güçlü bağların oluşmasını sağlar.

“Geçmişe Tırmanan Merdiven” adlı öyküde, Doğan ile annesi Sezin Hanım arasında güçlü duygusal bağlar vardır. Anne, Doğan’a baba eksikliğini hissettirmemek için elinden geleni yapar. Tek başına hayat mücadelesi veren anne, buna rağmen Doğan’a gülümsemeyi ve onun başını okşamayı ihmal etmez.

Annesine, "Yazara okuması için bir hikâye yazıp gönderdim. Almadı mı acaba?" diye sordu.

Sezin Hanım durumdan haberdar gibi güldü ve oğlunun başını okşadı. "Aldığını ve okuduğunu sanıyorum," dedi. "Senin zarfını masasının üstünde gördüm." (GTM: 60)

Anne Sezin Hanım, Doğaç'ın endişelerini ve duygusal durumunu anlar. Onu rahatlatmaya çalışır. Annenin Doğaç'ın yazdığı şiirle ilgilenmesi, Doğaç'ı bu konuda dinleyip ona geri bildirimde bulunması; Doğaç'ın kendine olan güvenini artırır. Doğaç, yazarlık yolculuğuna annesinin sevgisi ve ilgisiyle daha güçlü şekilde devam eder.

"Havada Asılı Kalan Top" romanında Anne Melahat Hanım, Serkan'ı tiyatro çalışmaları hakkında bilgilendirir; onun sorduğu sorulara içtenlikle cevap verir. Anne Melahat Hanım'ın rol aldığı oyundan bazı sahneleri uygulamalı olarak Serkan'a göstermesi, annenin çocuğun ilgi ve merakına duyarlı olduğunu gösterir.

Serkan o an annesine baktı. Tiyatroyu anlatırken gözünde beliren pırıltıyı fark etti. Her şeyi aşmış gibiydi.

"Nasıl konuşmalardı?" diye sordu merakla.

"Bak sana göstereyim," dedi Melahat Hanım ve salonun ortasında topaç gibi dönmeye başladı. Sonra da oyunun kısa bir bölümünü canlandırarak, anlatmaya koyuldu.

Serkan, sağa sola savrulan, aynı anda hem zürafa hem kukla hem de suaygırı olmaya çalışan annesini hayranlıkla izledi. (HAKT: 78, 79)

Anne ile çocuğun eğlenerek paylaşımında bulunması, Serkan'ın annesinin yeteneğine hayranlık duyması, annenin Serkan'ın merakını anlaması ve ona ilgiyle yaklaşması; aralarındaki olumlu ilişkilerin sonucudur.

"Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi" romanında anne-çocuk arasında sağlıklı bir ilişki vardır. Annenin çocuğun daha özgür bir ortamda yaşaması için şehir değiştirmesi ve bu durumu kendi aralarında konuşarak değerlendirmeleri, aralarındaki ilişkinin derinliğini gösterir.

Oktay annesine baktı. Hiç de üzölmüş gibi görünmüyordu. Hatta sevinmişti sanki. "Üzölmedin mi?" diye sordu merakla.

"Deli misin?!" dedi annesi. "Üzölür müyüm hiç! Hele seni küçücük bir odada top oynamaya mahkûm ettiğimizi fark ettikten sonra."

"O halde," dedi Önder Bey, "bir an önce buradan göç etmeliyiz." (HYAK: 65)

Anne, yaşadıkları şehirde oğlunun hareket alanının kısıtlı olduğunu farkındadır. Annenin çocuğu merkeze alan bir yaklaşımın içinde olması, ebeveynlerde taşınma fikrinin oluşmasında etkili olmuştur.

Oktay sevinçle kapıya yöneldi. Tam çıkarken, annesi cebine bir kâğıt ve biraz da para tıktırdı.

"Alışveriş listesini cebine koydum. Gelirken, yazdıklarımı al," dedi.

'Hayatımda ilk defa ev için bir şeyler satın alacağım. (HYAK: 88)

Annenin evin alışverişi için Oktay'a sorumluluk vermesi, ona duyduğu güveninin işaretidir. Bu sorumluluk duygusu, çocuğun ailedeki işlere katılımını teşvik eder; anne-çocuk arasındaki ilişkiyi ve iş birliğini geliştirir.

"Pat Karikatür Okulu" adlı öyküde babanın yokluğunu hissettirmemeye çalışan anne, ideal annelik tanımının dışında kalsa da fedakârlıklarından dolayı Patates'in kahramanıdır. Patates'in yazdığı kompozisyonlarda annesini kusursuz olarak görmesi, annesine saygı ve hayranlık duyması; anne ile çocuğun güçlü duygusal bağlarla birbirlerine bağlı olduklarını göstermesi açısından önemlidir.

"Bazen, olaylar gerçek, ama anlatılan duygular hakiki olmayabiliyor. Bazen de, olaylar gerçek dışı, ama duygular çok hakiki olabiliyor. Anne ve babasının ayrı olması onu çok üzüyor. Bu ayrılık, babasının ölmesi' kadar etkiliyor onu. O yüzden, babasının öldüğünü anlatan bir öykü yazdı... Annesi birçok işin altından tek başına kalkmak zorunda, insanüstü çaba gösteriyor. Patates de, annesine olan sevgi ve hayranlık duygularını anlatmak için, "Benim Annem' öyküsünü yazdı. Bütün yazdıklarında, duygular son derece gerçek." (PKO: 64)

Patates'in annesinin duygu dünyasını anlaması, annesi için bir öykü yazması; aralarında sevgiye ve hoşgörüye dayalı samimi bir ilişkinin varlığını gösterir.

"Çatıdaki Gezegen" adlı romanda, Serdar'ın annesiyle sağlıklı bir ilişkisi yoktur. Serdar'ın evden dışarıya tek başına çıkamaması onu derinden etkiler. Bu da çocuğun annesiyle olan ilişkisine zarar verir.

Bizim evde sokağa çıkma yasağı hüküm sürer. Bu yüzden, doğduğumdan beri kendi başıma sokağa çıkmadım ben. Elimi kolumu sallayarak kapıyı açıp, "Şöyle bir tur atıp geliyorum," diyemem.

Annem iri gözlerini açarak, endişeyle, "Sokağa mı? Deli misin!?" der. "Ancak bizimle dışarıya çıkabilirsin."

"Yavrum onlar dar gelirli ailelerin çocukları. Onları kimse kaçırmaz ki!" (ÇG: 21)

Annenin Serdar'ın duygularını anlamak yerine kendi kaygılarını daha fazla önemseydiği görülmektedir. Annenin çocuğunu koruma içgüdüsüyle onun etrafına duvar örmesi, aslında anne-çocuk arasına da bir duvarın örülmesi anlamına gelir. Anlaşılmadığını, duygusal ihtiyaçlarının önemsenmediğini düşünen Serdar; annesiyle olumlu ilişkiler geliştiremez.

B. Baba-Çocuk İlişkisi

Araştırmanın bu bölümünde "Baba-çocuk ilişkisi nasıldır?" sorusuna yanıt aranmıştır. Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde ebeveyn-çocuk ilişkisi, sıklıkla babaların çocuklarıyla kurduğu ilişkiler üzerinden işlenmiştir. "Bebek Annem, Berberdeki Papağan, Bulutlara Şiir Yazan Çocuk, Buzdolabındaki Köpek, Eve Giden Küçük Tren, Galata'nın Tembel Martısı, Havada Asılı Kalan Top, Tavşan Dişli Bir Gözlemcinin Notları" gibi eserlerde ebeveyn-çocuk ilişkisinde baba figürü daha baskındır. Bu eserlerde babaların çocuklarıyla olumlu ilişkiler kurdukları görülmüştür.

"Berberdeki Papağan" adlı romanda Sadi Bey ve Haluk arasında samimi, mizaha dayalı sıcak bir ilişki vardır. Sadi Bey'in berbere gitme isteğine Haluk'un esprili bir şekilde yaklaşması, aralarındaki ilişkinin kalitesini yansıtır. Baba-çocuk arasındaki bu sıcak ilişki, evdeki aile ortamını da olumlu yönde etkiler.

Sadi Bey sabah kalktığında, nedense saçlarının bir tarafının daha uzun olduğunu hissetti.

"Saçlarım kesinlikle asimetric!" diye tutturdu. Evdekiler, şaşkınlıkla Sadi Bey'e baktılar.

Ferhunde Hanım, "Bana hiç öyle gelmedi," dedi. "Zaten kafanda pek az saç var artık."

Haluk'sa, "Evet, kesinlikle simetrik," diyerek annesini destekledi. "Hatta iki tarafı bu kadar eşit saç modeli görmedim şimdiye kadar. Çünkü iki tarafta da saç namına bir şey kalmamış." (BP: 118)

Bir sabah, Sadi Bey aynada kendisine bakıp, "Bugün berbere gideceğim. Benim de saçlarım uzadı," dedi. Sonra oğluna dönerek, "Sen berberden memnun kalmış mıydın?" diye sordu.

"Evet," dedi Haluk gözleri ışıldayarak. "Makası olağanüstü. (BP: 51)

Sadi Bey'in oğlu Haluk'un düşüncelerine ve günlük yaşam deneyimlerine değer vermesi, oğluna duyduğu güvenin işareti olarak görülebilir. Kendisine güven duyulan ve deneyimleri babası tarafından onaylanan Haluk, değerli olduğunu hissederek; bu da aralarındaki ilişkiye olumlu şekilde yansır.

"Bulutlara Şiir Yazan Çocuk" romanında Sevgican, baba ile daha derin ilişkiler kurmuştur. Sevgican'ın yazdığı şiirlerden esinlenen baba, çocuklara anlatmak için masallar uydurur. Bu etkileşim, baba ve çocuk arasındaki duygusal bağı güçlendirir.

Babasının boynuna sarıldı. "Çok üzücü bu," diye mızırdandı. "Ama bana fikir verdin. Bu kuşa şiir yazabilirim... Zaten yazmalıyım!" (BŞYÇ: 62)

Öğleden sonra dükkâna gelen çocuklar, Akın Bey'in etrafında çember oluşturdular. Yeni masal bekliyorlardı. Son anda onlara Sevgican da katıldı. Babasının masallarına bayılırdı.

"Size bugün anlatacağım masalı uydurmak için çok zorlanmadım, diye söze başladı.

"Çünkü Sevgican'ın yazdığı bir şiirden yola çıktım. BULUT şiirinden." (BŞYÇ: 81)

Sevgican'ın babasının uydurduğu masalları beğenmesi, baba ve çocuğun birbirlerini dinlemesi, birlikte zaman geçirmesi; aralarındaki ilişkiyi geliştirir. Babayla çocuk birbirlerinin ilgi alanlarını besler ve bu ortak zevkler sayesinde ilişkilerini daha ileri boyutlara taşır.

"Bebek Annem" romanında Ziya'nın bir yanlış anlaşılmayı babasıyla paylaşmak istemesi, baba ile aralarındaki ilişkinin ve paylaşımların güçlü olduğunu gösterir. Aynı zamanda Ziya'nın babasının mizah anlayışını bilmesi, babasını yeterince tanıdığını gösterir.

Ziya güldü. "Harika!" diye bağırdı. "Gerçekten mi? Babama bunu söyleyeyim. Çok gülecek. Bu tür yanlış anlaşılmalara onu çok eğlendirir." (BA: 50, 51)

Babası bu tür oyuncaklı işlere bayılırdı. Balon işinde Ziya'ya yardım etti. Bir pazar sabahı, çarşaf ve balonları yüklenip Şuleler'in evinin geldiler. Balığın içini uçan balonlarla doldurdular ve havaya saldılar. (BA: 133)

Oğlunun sınıf arkadaşının annesinin iyileşmesi için yapılan bu etkinlikte babanın Ziya'ya yardım etmesi, onun endişelerini anlaması; baba-çocuk arasında anlayışa, sevgiye ve iş birliğine dayalı olumlu ilişkilerin bulunduğunu gösterir.

"Buzdolabındaki Köpek" adlı öyküde Cem'in babasına duyduğu hayranlık, babasına olan sevgi ve saygısının doğal bir sonucudur. Bu durum, baba ve çocuk arasında sağlıklı bir ilişkinin varlığını ortaya koyar.

Cem, sahile vuran babasının başında öylece bekler, çakılların üstünde gülümseyen bir yüzle uyumasını hayranlıkla seyrederdi.

Cem, babasının yavaş ve mutlu haline hayrandı. "Üzüm üzüme baka baka kararır" derler. (BK: 21, 22)

Cem, günler boyunca babasıyla birlikte mavi denizin derinliklerine daldı. Tuhaftı. Babasının dünyasıyla ilk defa tanışıyordu. Demek, Afacan kaybolmasaydı, denizi tanımak için hiç çaba sarf etmeyecekti. (BK: 61)

Baba Dalgın Bey'in oğlunun duygusal ihtiyaçlarını dikkate alması, oğluna zaman ayırması, oğluyla kaybolan köpeğini araması; baba ile çocuk arasındaki ilişkinin daha da güçlü hale gelmesine katkı sağlar.

"Eve Giden Küçük Tren" adlı romanda Meltem'in babasıyla sağlıklı ve ölçülü bir ilişkisi vardır. Meltem'in hayal dünyasını öğrenmek isteyen Rıza Bey, onunla sohbet ederken sorular sorar ve Meltem'in kendisini ifade etmesini sağlar.

Meltem, "Bazı kokuların ne olduğunu kestiremiyor," diye devam etti. "Bu, kendini yaşlı hissetmesine neden oluyor. Bu da onu çok üzüyor. Üzülünce de uluyor."

Rıza Bey, "Kokuları ayırt edememek mi?" diye güldü. "İhtiyar'ın burnu müthiştir, kilometrelerce ötedeki kokuları alır. Komşu köydeki Nuriye Hanım'ın bezelye yemeği yaptığını bile bilir. Evinden yükselen limon kolonyası kokusundan, Ayla Hanım'ın hastalandığını anlayabilir." (EGKT: 10)

Meltem, kendisini ifade ederken çok hayali hikâyeler anlatmaktan kaçınır; babasının ölçü tanımını iyi bilir. Meltem, babasıyla ilişkisinde sınırlarını bilmektedir. Bu sınırlar, babayla çocuğun birbirlerini ve birbirlerinin kişilik özelliklerini yeterince tanıdığını gösterir.

Bu hikâyeleri sevenler, bir hayranlar kulübü oluşturmuşlardı. Ama Rıza Bey'in bu uydurma hikâyelerden etkilenmesi beklenemezdi. Meltem de bunu bildiğinden, babasıyla ilişkisinde ölçüyü kaçırmazdı. Ona küçük hikâyeler anlatmakla yetinirdi. (EGKT: 33)

Rıza Bey, Tarzan gibi direklere tırmandı. Elektrik tellerini birbirine bağlayarak sağlamlaştırdı. Kavak ağaçlarına uzun demir çiviler çakarak telleri gerdi. Direkler elektrik telleriyle de bağlanınca iyice güçlenmişti.

Meltem babasına hayran kalmıştı doğrusu. Demek ki o, aynı zamanda çok usta bir elektrikçiydi. Hatta kendi çapında Tarzan bile sayılabilirdi. İhtiyar'ın, babasının ayağının dibinden hiç ayrılmamasından belliydi zaten. Demek ki, doğru yoldaydı. (EGKT: 105)

Köyde yapılacak bir tren projesi için babası Rıza Bey'in yeteneklerini gören Meltem, babasına hayranlık duyar. İkilinin arasında karşılıklı sevgi, saygı ve ölçüye dayalı bir baba-çocuk ilişkisi göze çarpar.

“Galata'nın Tembel Martısı” adlı öyküde Hülya ve Emre adındaki iki kardeşin ebeveynleri ile sağlıklı ilişkiler kurdukları görülür. Rafet Bey; sürekli kitap okuyan ve çocuklarına hoşgörü ile yaklaşan, hayata olumlu bakan, iyimser bir kitap kurdudur. Bu yönüyle çocuklarına da iyi bir rol model olur.

Emre'nin soruları eksik olmazdı. "Yerçekimi nedir?" "Uçaklar nasıl havada kalıyor?" "Karadelik her şeyi yutar mı?" "Evrenin sonu var mı?" Böyle sorularının ardı arkası kesilmezdi.

Rafet Bey'se, bıkmadan usanmadan, bütün soruları tek tek cevaplardı. (Gal. TM: 10,11)

Rafet Bey'in oğlu Emre, çok soru soran afacan bir mucittir. Rafet Bey, Emre'nin bitip tükenmek bilmeyen sorularına hep sabırla cevap verir; çocuklarının merakını önemser ve onların öğrenme süreçlerine rehberlik eder.

Hülya'nın suskunluğu yine bozulmayınca, babası dayanamadı.

"Hülya'cığım, sence de öyle değil mi?"

"Ne yazık ki, kulenin tamiri beni o kadar çok sevindirmiyor!" dedi Hülya.

"Gamlı baykuş!" diye fısıldadı Emre. Rafet Bey meraklanmıştı.

"Nedenmiş o? Galata Kulesi hep böyle eski püskü mü kalsın istiyorsun?" diye sordu.
(Gal. TM: 20)

"Pek kaygılılar," dedi Hülya, "özellikle de, çepeçevre kuleyi kuşatacak inşaat iskelesinden ve onun da çevresine asılacak olan perdeden."

Babası, Hülya'nın boş konuşan bir çocuk olmadığını biliyordu. Mutlaka, düşündüğü bir şeyler olmalıydı. (Gal. TM: 22)

Hülya'nın Galata Kulesi'nin etrafındaki doğal yaşamı önemseydiğini bilen Rafet Bey, kızı Hülya'nın mutsuz olduğu zamanlarda ya da onunla iletişim kurmak istediği zamanlarda sözü buradaki bir canlıya getirir ve iletişimi başlatır. Rafet Bey, kızının duygusal durumunu ve onunla nasıl iletişim kurması gerektiğini bilen ilgili bir baba figürüdür. Baba Rafet Bey'in çocuklarıyla olumlu ve örnek bir ilişkisi vardır.

"Havada Asılı Kalan Top" adlı romanda baba Selami Bey'in Serkan'la arasında sağlıklı bir baba-çocuk ilişkisi vardır. Baba, Serkan'ın varlığından dolayı çok mutludur ve Selami Bey'in mesleğindeki yenilikleri takip etmesinde oğlunun büyük payı vardır.

İyi ki Serkan vardı. Selami Bey'i mühendisliğe bağlayan tek kişi oydu. Zaman zaman, oğlunun bilgisayarına indirdiği yeni programlarla oyalanmaktan zevk alıyordu.
"Senin için mühendis olmuşum," derdi kıkırdarak.

Günün ağırlığına uygun, ceket gibi ceket olmalıydı. İnternette TERZİ adlı uygulamayı indirmiş, Serkan'a öğretmekte de gecikmemişti. Bu ceket, oğlu kendi tasarlamalıydı. (HAKT: 39-41)

Selami Bey'le Serkan arasında iş birliği de söz konusudur. Baba ve çocuk bazı uygulamaları birlikte öğrenir, tasarımlar yapar. Birlikte yapılan tasarımlar, baba-çocuk ilişkisinin sağlıklı olduğunu gösterir.

Çocuk Bayramı'nda Serkan'ın görev alacağı haberine de çok sevinmişti.

Koltuğu terk edip, izleyicilerin arasına karışırken, babası Selami Bey yanına yaklaştı. Üstünde o alışılmadık harika gömleği vardı.

"Konuşmanı çok sevdim," dedi. "Yazılı metnini de istiyorum. Çok özlü şeyler söyledin, takip etmek- te zorlandım."

"Yazılı olarak yok ki," dedi Serkan. "Heyecandan, aklıma geleni söyleyiverdim."
(HAKT: 164)

Selami Bey, Serkan'ı destekler ve ona güven duyar. Serkan'ın 23 Nisan töreninde yaptığı konuşmaları kayıt altına almaya çalışır. Bu da Selami Bey'in oğluyla gurur duyduğunu gösteren bir çabadır.

"Havva ile Kaplumbağa" adlı öyküde, Elif'in babasıyla sağlıklı bir ilişki içinde olduğu görülür. Elif'in ebeveynleri yanındayken sırtlanlardan korkmaması ve ebeveynlerine güven duyması, aralarındaki güçlü bağı gösterir.

Gelmesinler!" dedi küçük Elif. Öyle deme," dedi Erdem Bey gülerek. "Biz onların evine geldik, onlar bizim evimize değil. Bu kumsal onların beslenme alanları, tabii gelecekler."

Elif sırtlanların gölgelerine bu sefer korkmadan baktı. Anne ve babası bu kadar sakin olduklarına göre, demek ki korkmasına gerek yoktu. (HİK: 61)

Ebeveynlerin verdikleri bir karar sonrasında hatalı olduklarını anlamaları, bunu çocuğa ifade etmeleri; çocuğun bazı erdemleri kazanması ve ebeveynlerini olumlu rol model olarak görmesi açısından önemlidir.

Sen haklıydın," dedi Erdem Bey kızına, "Havva'yı almadan taşınmamız hataydı."

"Havva da, biz gidince orada yalnız kalmış," diye ekledi Ayşegül Hanım. (HİK: 85)

Anne ve babanın Elif'i anlamaya çalışmaları, ondan özür dilemeleri; aralarındaki duygusal bağın gücünü gösterir. Yapılan bir hatayı kabul etmek, bir yanlıştan dönmek, özür dilemek gibi erdemlerin baba tarafından yerine getirilmesi; çocuğun babasına olan güven duygusunu artırır. Aralarındaki ilişkiyi geliştirir.

"Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi" adlı romanda Oktay ve babasının oturdukları evin mimari yapısıyla ilgili sohbet etmeleri, babanın mesleği ile ilgili detayları Oktay'a anlatması; aralarındaki sağlıklı ilişkiyi gösterir.

Bu ne olabilir?" diye sordu Oktay.

Babası gülerek, "Orası lamba yeri olmalı..." diye cevap verdi. Lambayı bu ahşap çıkıntıya koyarlarmış. Beyaz içbükey yüzeyden de, ışığın yansıyarak çoğalması sağlanırmış. "Ne büyük bir incelik," dedi Oktay, dolabın kapaklarını açarken. "Her şey el işçiliği burada." "Evet, o zamanın ahşap ustaları bu işleri iyi bilirmiş ." (HYAK: 78)

Oktay, arkadaşlarıyla yaptığı bir sohbet sırasında babasının önemli bir mimar olduğunu vurgular. Oktay'ın babasını diğer mimarlarla karşılaştırarak öne çıkarması, babasına ve mesleğine olan saygısından kaynaklanmaktadır.

Babam bu işin uzmanıdır. Zebra ile eşeği ayıramayan mimarlardan değildir o. (HYAK: 78)

Ama olumsuz şeyler düşünmenin zamanı değildi şimdi. 'Babam da ne müthiş bir mimarmış!' diye böbürlenerek koltuklarını kabarttı. Arada karşılaştığı arkadaşlarına da hava atmayı ihmal etmedi. (HYAK: 136)

Oktay'ın babasıyla gurur duyması, babasının yaptığı işlerle övünmesi de babayla çocuk arasında olumlu ilişkilerin varlığını gösterir.

“Pat Karikatür Okulu” adlı öyküde, Patates'in babasıyla sağlıklı bir ilişkisi yoktur. Baba ve anne birbirinden ayrılmış, baba yurt dışına yerleşmiştir. Patates, babası tarafından çok uzun süre ihmal edilince kompozisyonlarında onun öldüğünü anlatmıştır.

Konuşmalardan, arkadaşının babasının da ölmemiş olduğunu öğrendi. Yalnızca annesiyle babası yıllar önce ayrılmıştı, hepsi o. Üstelik Patates değil köyde doğmak, hayatında hiç köye gitmemişti. İçinden gürül gürül nehir akan köy de uydurmaydı. (PKO: 61)

Sesini kısıp, sağa sola bakındı. Onları kimsenin dinlemediğinden emin olunca, cebinden bir mektup çıkardı. Mektup, İsviçre'de işçi olarak çalışan babasından geliyordu. Babası mektubunda, onu uzun yıllar ihmal ettiği için kendini suçlu hissettiğinden söz ediyordu. Biraz para biriktirdiğini, oğlu için bir şeyler yapmak istediğini belirtiyordu. (PKO: 67)

Patates'in babası, uzun bir ayrılık döneminden sonra oğluyla yeniden ilişki kurma çabası içindedir. Patates'in bu durumu arkadaşına anlatırken tedirgin olması, içindeki duygusal boşluğun ve baba eksikliğinden kaynaklanan öz güven kaybının işareti olarak görülebilir. Babanın da babalığın gereklerini yerine getirememesi, vicdan azabını maddi unsurlarla telafi etmeye çalışması; baba-çocuk arasındaki ilişkinin çarpıklığını göstermesi açısından önemlidir.

“Tavşan Dişli Bir Gözlemcinin Notları” adlı romanda baba-çocuk ilişkisi, çocuğa beceri kazandırmaya ve hoşgörüye dayalı bir ilişkidir. Baba, çocuğunu herhangi bir alanda yetenekli olduğuna dair ikna etmeye çalışarak ona öz güven kazandırmaya çalışır.

Annem evde yoksa hep tedirginlik hissederim. Nedeni giysilerimin kırıksıklığı değildir. Babamın bıkıp usanmadan ev işlerini bana öğretme çabasıdır.

Bunu el becerilerimi geliştirmek için yaptığının farkındayım. (TDBGN: 18, 19)

Babanın çocuğuna inanması, onun hatalarını hoş görmesi; aralarında sağlıklı bir baba-çocuk ilişkisinin varlığını gösterir. Çocuğun da babasının bu gayretinin farkında olması, babasına karşı olumlu duygular beslemesi; aralarındaki karşılıklı sevginin ve anlayışın sonucu olarak görülebilir.

“Çatıdaki Gezegen” adlı romanda, Serdar'ın babasıyla sağlıklı bir ilişkisi yoktur. Serdar'ın evden dışarıya tek başına çıkamaması, Serdar'ın taktığı şapkanın baba tarafından kabul görmemesi; farklı görüşlerin dikkate alınmadığı bir iletişim ortamının varlığını işaret eder.

Ertesi gün şapkayı kafama takıp, babamın arabasına bindim. Babam küçümseyerek bana baktı.

“Sen kafayı mı üşüttün? Bu saçmalığı nereden buldun?”

“Kafamda taşıdığım şeyin ne olduğunu biliyorum,” diye bağırdım. “Ama ben bunu giyiyorum işte, tamam mı?”

“İyi, benim için fark etmez,” dedi babam. “Nasıl olsa, sokakta yan yana yürümüyoruz. Yürüseydik, elimde, bu çocuk benim arkadaşım değil! Yazılı bir pankart taşırdım.” (ÇG: 86)

Babanın Serdar'ı küçümsemesi ve ona sokakta sahip çıkmaması, Serdar'ı incitir. Duygusal anlamda incinen Serdar'ın roman boyunca babasıyla sağlıklı bir iletişim kuramadığı görülür. Kısıtlanan çocuğun bir de baba tarafından eleştirilmesi, Serdar'da roman genelinde görülen öz güven kaybının nedeni olabilir.

C. Anne-Baba İlişkisi

Araştırmanın bu bölümünde “Anne-baba ilişkisi nasıldır?” sorusuna yanıt aranmıştır.

“Havva ile Kaplumbağa” adlı romanda ebeveynlerin hayatı birlikte yaşayıp bundan keyif almaları, ebeveynlerin kendi aralarında olumlu ilişkilere sahip olduklarını gösterir. Her iki ebeveynin de akademisyen olması ve aynı konuda çalışması, aralarında ortak bir ilgi alanı oluşturur. Bu ortaklık, ebeveynlerin birbiriyle olan ilişkisine olumlu biçimde yansır.

Elif'in annesi Ayşegül Hanım ve babası Erdem Bey üniversitede öğretim üyesiydiler. Bazı geceler geç saatlere kadar bilgisayarın başında çalışırlar, kuşların yaşamı üzerine uzun uzun konuşurlardı. Hiç boş zamanları yoktu, hep çok meşguldüler. Birbirlerinin ayrılmaz parçasıydılar. Birlikte çalışır, yemekleri birlikte yapar, birlikte kitap okur, birlikte dolaşırlardı. (HİK:11-13)

Ebeveynlerin birlikte vakit geçirme alışkanlıkları, ilişkilerinin sağlamlığını ve birbirlerine duydukları güveni gösterir. Hem iş birliği içinde çalışmak hem de kişisel zevkleri paylaşmak, ebeveynlerin birbirlerinin destekçisi olduklarını ve ortak bir yaşam tarzı geliştirdiklerini gösterir.

“Bebek Annem” adlı romanda ebeveynler birbiriyle iyi anlaşır ve uyumlu görünürler. Anne ve babanın eşya kavramına bakış açıları, sık sık şehir değiştirmeleri, benzer yaşam felsefelerine sahip olmaları; iyi anlaşmalarını sağlar. Bu anlaşma, Ziya için de mutlu ve güvenli bir ortam oluşturur. Ziya'nın arkadaşlarına ebeveynlerinin uyumundan bahsetmesi, bu durumu doğrular niteliktedir.

Ziya güldü. "Alışkanlık galiba. Bizim aile böyledir. Annemle babam aynı kafadandır. Nerde eşyamız yoktur. Her şehirden alınan küçük anı nesneleri dışında.” (BA: 55)

Hayata dair görüşleri ve yaşam tarzları birbirine benzeyen eşler, birlikte bir örgü kursu organize ederler. Bu kursta ve diğer etkinliklerinde yaratıcılık, geri dönüşüm ve özgünlük vurgusu yapılır. Eşler, birbirlerinin fikirlerini desteklerler.

Ziya'nın babası arada söze giriyor; "Hayat böyle olsa, ne iyi olur," diyordu. "Otomobillerden uçak, uçaklardan çamaşır makinesi, dış fırçalarından deniz gözlüğü, sandalyelerden kapı kulpu, kiremitlerden saksı yapılsa... İnsanlar hem hiç çöp biriktirmez, hem de etrafa zarar verip durmazdı."

Eşi Dilara Hanım da onu destekliyordu. "Saydıkların yünden yapılsaydı, inan, çok kolay olurdu. Yünden uçakları söküp, yünden otobüsler, çamaşır makineleri örerdik. Daha sonra onları da söküp trenler, apartmanlar yapardık. Ama yün ihtiyacımızı karşılamak için kaç milyar koyun beslememiz gerektiğini bilemiyorum."

Ziya'nın babası onu şiddetle destekliyor, yıllardır hazır pantolon almadığından övgüyle söz ediyordu. (BA: 44)

Ebeveynler; tüketim alışkanlıkları, çevreye duyarlılık, geri dönüşüm, sürdürülebilir bir dünya görüşü çerçevesinde birleşirler. Bu fikirlerin düşünülmesi, dile getirilmesi ve ebeveynlerin birbirlerinin düşüncelerini desteklemesi; aralarındaki olumlu ilişkilerin sonucu olarak görülebilir.

"Bulutlara Şiir Yazan Çocuk" adlı romanda öğretmen anne ve fotoğrafçı baba arasında sağlıklı bir ilişki söz konusudur. Birbiriyle iyi anlaşılan ebeveynler, evde sevgi iklimi oluşturmuşlardır.

Rezzan Hanım, "Yetenekli canım kızım," diyerek, Sevgican' ın alnına kocaman bir öpücük kondurdu. "Gökyüzünde bunlardan daha çok varmış," dedi Akın Bey sevinçle. "Mahallemizi meşhur ettin. Herkesin gözü üzerimizde." (BŞYÇ: 148)

Anne, yaratıcılık talebi olan bir öğretmendir. Baba, her duruma uygun masal üretme yeteneğiyle annenin beğenisini kazanır. Bu beğeni sonucunda Rezzan Hanım, öğrencilerinin de üretme faaliyetlerini destekler.

Akın Bey güldü. "Canı sıkılan Kral masalını bilir misin?"

"Nereden bileyim? Mutlaka şu anda sen uydurmuşsundur."

"Evet, annen benim sürekli, her duruma uygun masallar yaratmama bayılır. Belki de bu yüzden o da öğrencilerinden bir yeni fikirler bulmalarını istiyor." (BŞYÇ: 33)

Ebeveynlerin ortak ilgi alanları, aile içinde yaratıcılığa dayalı olumlu etkileşimlerin varlığını gösterir. Bu etkileşimler ve sıcak ortam, ebeveynlerin aralarındaki bağları

güçlendirir. Bu olumlu anne-baba ilişkisi, çocuklara örnek olması açısından son derece önemlidir.

“Çatıdaki Gezegen” adlı romanda temizlik günlerinde ebeveynler arasındaki gerginlik ve huzursuzluk, Serdar’ı üzer. Ebeveynlerin birbirlerine karşı olan nezaketsiz tutumu ve direktifleri, Serdar’ın kendisini evde gereksiz bir eşya gibi görmesine neden olur.

Pazar günlerine ait bu kabalıklar yok mu, nasıl ruhumu yaralar bir bilseniz! Annemle babam sadece bana değil, evdeki tüm eşyaya karşı kibarlıklarını kaybederler.

Annemle babamın ilişkileri de tamamen farklılaşır. Karşılıklı nezaketten vazgeçilir. (ÇG: 11, 12)

Serdar’ın ifade ettiği duygu, aile içindeki olumsuz etkileşimlerin kendisine ve evdeki diğer eşyalara yönelik kabalıkların ruhunu nasıl yaraladığını gösterir. Bu durum, aile içindeki gerginliklerden ve stresten çocuğun duygularının olumsuz yönde etkilendiğini göstermektedir.

“Galata’nın Tembel Martısı” adlı romanda Sevgi Hanım ve Rafet Bey, birbiriyle iyi anlaşılan ve çözüm odaklı iki ebeveyn görünümündedir. Baba, çocuklarının duygusal ihtiyaçları için çözüm arayışındadır; anne de bu konuda babaya yardım etmekte ve çocuklarını rahatlatmaya çalışmaktadır.

Rafet Bey, sorunu çözebilme umuduyla söylene söylene bir taksiye atlayıp belediyeye gitti.

Sevgi Hanım, Hülya’ ya, “Merak etme!” dedi. “Baban halleder. Bu arada açlıktan aşağıya düşen yavrular olursa da onları tedavi etmeye çalışırız.” (Gal. TM: 76)

Birkaç gün içinde sevgi Hanım’ın baktığı kuşlar da iyileşmişti. Yuvalarına dönmemeleri için hiçbir neden kalmamıştı. Her şey yolunda gittiği için en çok sevinen Rafet Bey oldu. Eski tas, eski hamam. Koltuğuna rahatça kurulabileceğim,” dedi ve derin bir oh çekti. (Gal. TM: 53)

Çocuklarının duygularını önemseyen ebeveynler, onları anlamaya çalışır ve çocukların karşılaştıkları problemleri birbirlerine destek olarak çözerler.

“Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi” romanında ebeveynlerin birbirlerini desteklediği sıcak bir aile ortamı vardır. Mimar olan baba, tasarladığı “hayvanat bahçesi” projesini

eşinin ve oğlunun desteğiyle tamamladığını ifade eder. Bu sıcak ilişki, ev içinde güven ortamını oluşturur.

Anne ve baba ise bu arada tuhaf bir mutluluk yaşıyordu. Dans eder gibi odadan odaya koşuyor, şarkı söyler gibi konuşmaya özen gösteriyorlardı.

Önder Bey eşine sarıldı. “Sayenizde,” dedi. “Tüm uğraşlarımızın sonunda, başardık galiba. (HŞYAK: 71)

Önder Bey'in eşine sarılarak ona teşekkür etmesi, aile içindeki iş birliğinin sonucudur. Bu durum, aile içinde anneyle babanın güçlü bir destek kültürünü benimsediklerini ve yardımlaşıklarını gösterir.

“Postayla Gelen Deniz Kabuğu” adlı romanı iki bölüm halinde ve iki farklı ebeveyn ilişkisiyle değerlendirmek daha doğru olur. İlk bölümde ebeveynler hem birbirlerine hem de çocuklarına yeterince zaman ayıramazlar.

Rıfkı Bey ve Sevda Hanım işlerini o kadar çok seviyorlardı ki, birbirlerine çok az vakit ayırabiliyorlardı. Sude de çaresizlik içinde aileyi bilgisayarının ekranında bir araya getirmeye çalışıyordu. Her şey mükemmel değildi tabii. Bu kadar fazla bilgisayar kullanmanın bazı yan etkileri olacaktı. (PGDK: 34)

Gerek anne gerek babanın işleri çok yoğundur. Baba sıklıkla yurt dışına seyahat eder. Ebeveynler birbirlerini çok az gördükleri için de aralarında sağlıklı bir ilişki yoktur. Bu da aile içi etkileşimi ve ebeveynlerin çocuklarıyla olan duygusal bağlarını zayıflatır.

Sevda Hanım, “Benim için biraz zor olacak ama,” dedi, “madem başladık, işlerimi ona göre ayarlayabilirim.”

Rıfkı Bey de, “Ben de yapmam gereken bir yolculuğu ertelemek zorundayım. Ama olsun. Bu hepsinden önemli,” dedi.

Hep beraber, “Harika bir fikir! Anlaştık!” diye bağıldılar. (PGDK: 136-138)

Sude'nin kontrolden çıkıp ekran bağımlısı olmasından sonra anne ile baba el ele vererek bu durumu düzeltmeye çalışır. Böylece anne ile babanın arasındaki ilişki de düzelir, ebeveynler çocuklarıyla daha fazla ilgilenerek yeniden mutlu bir aile ortamı oluşturmayı başarırlar.

4.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME AİT BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde “Behiç Ak’ın öykü ve romanlarında ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların gelişimine etkileri nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu bağlamda “Bebek Annem, Berberdeki Papağan, Bulutlara Şiir Yazan Çocuk, Çatıdaki Gezegen, Galata’nın Tembel Martısı, Geçmişe Tırmanan Merdiven, Havada Asılı Kalan Top, Havva İle Kaplumbağa, Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi, Kedilerin Kaybolma Mevsimi, Tavşan Dışlı Bir Gözlemcinin Notları, Pat Karikatür Okulu, Vapurları Seven Çocuk, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği” gibi kitaplarla ilgili bulgulara yer verilmiştir.

“Bebek Annem” adlı romanda ebeveyn-çocuk ilişkileri iş birliğine, güvene ve aile içindeki paylaşıma dayalı olarak betimlenir. Ziya’nın ilgi ve yetenekleri, ebeveynleri tarafından desteklenir; takdir edilir.

Ziya, kendinden o kadar emindi ki her defasında sorunun cevabını eksiksiz veriyordu.

Öğretmenin ona olan güveni giderek artmıştı.

Bu konuda olağanüstü yetenekliydi. Onlarca resim arasından Ziya’ nın yaptıkları hemen fark ediliyordu.

Ziya da sonraki derse evden mandolinini getirmiş, “Ben mandolinle katılabilirim,” demişti. (BA: 20-22)

Ama Seyfi Bey, beklemediği bir cevap verdi: "Hayır, benim müziğe karşı yeteneğim yok. Bizim evde o işler Ziya'dan sorulur. Hem resimde, hem de müzikte iyidir.” (BA: 76)

Ebeveynler, Ziya’nın ilgi alanlarını destekleyerek kendisini gerçekleştirmesine katkıda bulunurlar. Bu durum; Ziya’nın öz güveni, okuldaki akademik başarısı, resim ve müzik yeteneğiyle arkadaşları arasında ön plana çıkan bir öğrenci olmasını sağlar.

“Berberdeki Papağan” adlı romanda ebeveynler, çocuğun fikirlerine saygı duyar; çocukla birlikte aynı tiyatro sahnesini paylaşmaktan keyif alır, ekip ruhunu ve iş birliğini önemserler.

Evet!" diye muzipçe şakıdı Haluk. "Gerçekten de öyle. Sanat, büyük icat! Sanat yapmadan yaşama katılamıyorsun burada. Durgun kasabası beni çizgi filmci, annemi oyuncu, babamı da hem oyuncu hem de yazar yaptı!" (BP: 158)

Aile içinde mizahın ve sanat tutkusunun önemli bir yeri vardır. Bu da aile içinde sevgi, saygı, güven ve karşılıklı hoşgörünün hâkim olduğunu gösterir. Başka bir şehre taşınma fikrinin Haluk'a sorulması, onun fikirlerinin önemsenmesi; çocukta sorumluluk duygusunun gelişmesine ve karar alma mekanizmasının sağlıklı olarak işlemesine yardımcı olur. Bu olumlu ilişki, Haluk'un gelişimine katkıda bulunur.

Neyse ki, Haluk'a durumu anlatmaları bekledikleri kadar zor olmamıştı. Gitme fikrini kafasında evirip çevirmiş, hemen kararını vermişti.

"Buradaki arkadaşlarımdan ayrılmamda sorun yok. İnternette hepsiyle konuşabilirim," demiş, sonra da merakla kasabanın ismini sormuştu. (BP: 12)

Haluk'un içe kapanık olmaması, yeni sınıfına çabuk uyum sağlaması; sosyal uyumunun yüksek olduğunu göstermektedir.

Haluk'un yeni okulu, evlerine çok yakındı. Bir sınıfa sonradan katılmak sinir bozucudur. Herkes kaynaşmışken yeni arkadaşlar edinmek de zordur. Neyse ki Haluk, o içekapanık çocuklardan değildi.

Okul kapısından girerken, hiç gerginlik hissetmedi. Sınıfa girdiğinde de... ön sıralardan birine ilişiverdi. Kimse onu yadırgamamıştı. (BP: 15)

Haluk'un ayrıca film atölyesine katılıp tiyatro sahnesinde boy göstermesi, yeteneklerinin ebeveynleri tarafından desteklendiğini ve bunun da Haluk'un öz güvenini artırdığı söylenebilir.

"Film atölyesine bu yüzden katıldım. Güzel filmler yapacağım." ve tabii ki berbere gitmeye devam edeceğim. (BP: 69)

Genel anlamda Haluk; arkadaşları tarafından sevilen, bilişsel ve sosyal gelişimini sağlıklı şekilde tamamlamış bir çocuktur. Haluk'un tiyatrodaki ve çizgi film atölyesinde yeteneklerini sergilemesi, ebeveynleriyle kurduğu olumlu ilişkilerin yansıması olarak görülebilir.

“Bulutlara Şiir Yazan Çocuk” adlı romanda ebeveyn-çocuk ilişkisi; sağlıklı bir aile ortamında çocuğun desteklendiği, yaratıcılığının ön plana çıkarıldığı bir ilişki olarak betimlenebilir.

“Elbette, dedi babası. “Şiiri en çok onlar hak ediyor.”

“Onlar da bizim güzel şarkılar hak ettiğimizi düşünüyor,” dedi Sevgican.

Aklına gelen mısraları ardı arkasına sıralayarak ARAPBÜLBÜLÜ adlı şiiri yazdı.”
(BŞYÇ: 62)

Rezzan Hanım, “Yetenekli canım kızım,” diyerek, Sevgican’ın alnına kocaman bir öpücük kondurdu.” Gökyüzünde bunlardan daha çok varmış,” dedi Akın Bey sevinçle.
“Mahallemizi meşhur ettin. Herkesin gözü üzerimizde.” (BŞYÇ: 148)

Rezzan Hanım, aynı zamanda kızı Sevgican’ın öğretmenidir. Rezzan Hanım’ın yaratıcılığa önem vermesi, Sevgican’ın özgün projeler üretmesini sağlamıştır. Yazdığı şiirleri genel ağda paylaşan Sevgican, artık tanınan bir genel ağ şairidir.

Akın Bey, “Suriye’ deki savaştan kaçtılar,” dedi. Tıpkı insanlar gibi...

Sevgican’ ın içine hüznün çöktü. (BŞYÇ: 61)

Son anda onlara Sevgican da katıldı, babasının masallarına bayılırdı.

“Size bugün anlatacağım masalı uydurmak için çok zorlanmadım,” diye söze başladı.” Çünkü Sevgican’ ın yazdığı bir şiirden yola çıktım. Bulut şiirinden.”
(BŞYÇ: 81)

Babasından dinlediği hikâyeler, Sevgican’ın mültecilere karşı olan duyarlılığını artırmıştır. Babasının masallarını Sevgican’dan esinlenerek oluşturması, ebeveynlerin çocuklarının gelişimini ve başarılarını takdir ederek desteklediklerini gösterir. Böylesine güvenli bir ortamda büyüyen Sevgican, özgün fikirlerinin yanı sıra üretken ve tanınan bir şair olur.

“Çatıdaki Gezegen” adlı romanda ebeveyn-çocuk ilişkisi; ebeveynlerin çocuğun özgürlük alanını kısıtladıkları, onun sosyal çevresini tanımasına olanak vermedikleri, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını önemsemedikleri bir ilişki olarak tasvir edilebilir. Tek başına sokağa çıkamayan Serdar’ın bu durumla başa çıkabilmesi için kendi kendine oyunlar üretmesi gerekir.

Sürekli evde yaşayan tek çocuk olmanın getirdiği yaratıcılıklarım fazlasıyla gelişmiştir. Çoğu zaman, annem ve babam benimle konuşma isteğiyle yanıp tutuşmazlar. Karşılıklı laflayacak birilerine hep ihtiyaç duyarım. (ÇG: 21-22)

Dokuz metrekairelik odamda, bin kişilik orduya karşı at koşturabilirim. Yatak örtüm uçsuz bucaksız bir ova, yastığım kocaman bir dağ olabilir. Plastik kılıcımla, düşman kuvvetlerini üç beş darbeye haklayabilirim. (ÇG: 23)

Serdar'ın evde sürekli yalnız olması, her ne kadar Serdar'ın yaratıcılığını geliştirse de sosyal ilişkilerini ve bazı fiziksel becerilerini olumsuz yönde etkiler. Bu durum, sokağa ilk çıkış deneyiminde kendini gösterir. Serdar, sokakta tanıştığı çocuklarla top oynarken acemice sakarlıklar yapar ve dönüş yolunda evinin yolunu bulamaz.

Sakarlıklarımı bağırp, çağırarak perdelemeye çalıştım.

Dizimi kanattım. Kafamı bir çocuğun kafasıyla tokuşturdum. (ÇG: 113)

Sahi, sizin ev nerede?

“Bilmiyorum,” dedim

Utanarak yere baktım. Yüzümün kızardığını hissedebiliyordum. (ÇG: 116)

Serdar'ın ilgi ve ihtiyaçlarının önemsenmemesi, ebeveynlerle çocuklar arasındaki duygusal bağın oluşmasına engel olur. Öyle ki Serdar, ebeveynlerinin evde olmadığı zamanlarda kendisini daha mutlu hisseder.

Bir süredir, annemle babamın evde olmadığı günlerin diğerlerinden çok farklı olduğunu söyleyebilirdim... Kendimi gerçekten özgür hissediyordum. Artık yapabileceğim bir şey vardı: Çatıya çıkmak! Ne heyecan verici, değil mi? (ÇG: 72)

Genel anlamda ebeveynleriyle aralarında olumsuz ilişkiler bulunan Serdar, kendi çabalarıyla çevresini tanımaya ve sosyal ilişkiler oluşturmaya çalışır. Serdar'ın kendini yeniden keşfetme sürecinde bocalaması, ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocuğun gelişimine olumsuz etkileri arasında gösterilebilir.

“Galata'nın Tembel Martısı” adlı romanda ebeveynlerle çocuklar arasında yardımlaşmaya, öğrenmeye ve paylaşmaya dayalı olumlu ilişkiler bulunur. Öğretmen olan baba, çocukların sorularını cevaplar ve yaşadıkları zorlukları aşmaları için onları destekler. Rafet Bey'in oğlu Emre'nin sorularına sabırla cevap vermesi, onun

öğrenme sürecine rehberlik etmesi; Emre' nin meraklı, araştırmacı ve üretken bir çocuk olmasını sağlar.

Emre'nin soruları eksik olmazdı. "Yerçekimi nedir?" "Uçaklar nasıl havada kalıyor?" "Karadelik her şeyi yutar mı?" "Evrenin sonu var mı?" Böyle sorularının ardı arkası kesilmezdi.

Rafet Bey'se, bıkmadan usanmadan, bütün soruları tek tek cevaplardı.

Oğlu Emre ise afacandı. Meraklıydı. Mucitti. Telden arabalar yapardı. Uzaktan kumandalı model uçaklar, oyuncak tren ve otomobiller, en büyük meraklıydı. (Gal. TM: 10, 11)

Ondan sonraki günler, Emre'nin model uçaklardan biri üstünde çalışmasıyla geçti. Emre, Rafet Bey'e bir sürü hesap yaptırıp, uçağın altına iki mekanik el ekletmişti. Eller uzaktan kumanda ile çalışıyordu. (Gal. TM: 84, 85)

Anne Sevgi Hanım, çocukların duyarlılığını onlarla birlikte paylaşır; yaralı hayvanları çocukları vesilesiyle tedavi eder. Sevgi Hanım'ın çocuklarıyla kurduğu olumlu ilişkiler neticesinde çocuklar, hayvanlara karşı duyarlı bireyler haline gelirler.

Kuşkusuz, Hülya'nın bu merakında, veteriner hekim olan annesi Sevgi Hanım'ın da büyük payı vardı. (Gal. TM: 14)

Muayenehane; şeker hastası kediler, kanadı kırık yavru martılar, yaralı balıklar, kalbi kırılmış köpeklerle doluydu. Çoğu, küçük Hülya' nın sokaktan topladığı hayvanlardı. Sevgi Hanım bu durumdan şikâyetçi değildi. Hülya'nın getirdiği sokak hayvanlarının hepsini tedavi etmeye çalışırdı. Rafet Bey'se, yaralı hayvanların görüntüsüne dayanamadığından, Sevgi Hanım'ın kliniğine pek uğramazdı. (Gal. TM: 14)

Ebeveynlerin çocuklarıyla iletişim kanallarını açık tutması, onların sorunlarını dinleyip sorunlara onlarla birlikte çözüm bulmaya çalışması; Hülya'nın ve Emre'nin gelişimine katkı sağlamıştır. Bu katkı; onların duyarlı, çözüm odaklı, kendilerini kararlılıkla ifade eden ve sorunlara pratik çözümler bulabilen çocuklar olmalarını sağlamıştır.

"Bu tülü kaldırmam için dilekçe yazıp izin almam gerekir," diye mızırdandı mimar.

"Ama o kadar bekleyemeyiz," diye ısrar etti Hülya, "hemen şimdi kaldırılmalı!"

Mimarı ikna etmek imkânsızdı. Mimar Osman Bey karşlarına çatdı. (Gal. TM: 31)

Hülya çok üzölmüştü. Düşündü, düşündü...

Sonra aniden Oktay Bey'e dönerek "Galiba bir yol biliyorum," dedi.

"Mademki martıların güçlü bir iletişim var, Murteza sizinle ilgili bütün olumlu şeyleri diğer markaları anlatacaktır. En azından hissettirecektir. Böylece hem o kurtulacak hem de siz." (Gal. TM: 81, 82)

Hülya'nın mimarı ikna etme çabası, çocuğun problem çözme becerilerinin ve yaratıcılığının geliştiğini gösterir. Çocuk, karşılaştığı zorlukların üstesinden gelmek için gerek mimara gerek Oktay Bey'e farklı çözüm önerileri sunar.

"Geçmişe Tırmanan Merdiven" adlı öyküde Doğaç, bir öykü yarışmasına katılarak yazdığı öyküyü değerlendirmesi için yazara göndermiştir. Doğaç'ın yazarın evinde çalışan annesinden bu durum hakkında bilgi almak istemesi ve annesinin de onun endişesini anlayarak onu rahatlatmaya çalışması, Doğaç'ın kendisine olan güvenini artırır.

Annesine, "Yazara okuması için bir hikâye yazıp gönderdim. Almadı mı acaba?" diye sordu.

Sezin Hanım durumdan haberdar gibi güldü ve oğlunun başını okşadı. "Aldığını ve okuduğunu sanıyorum," dedi. "Senin zarfını masasının üstünde gördüm." (GTM: 60)

Sultan doğaç'ın yazdıklarını okuyunca hem şaşırdı hem de kahkahalarla güldü. Gerçekten Doğaç büyük bir yazar olmuştu. (GTM: 96)

Anne, çocuğun ilgi ve yeteneklerini destekler; onu anladığını hissettirerek üzerindeki yükü azaltmaya çalışır. Bu olumlu ilişki ve annesinden aldığı güven sayesinde Doğaç, yazdıklarıyla kendini daha da geliştirerek adından söz ettiren bir yazar olur.

"Havada Asılı Kalan Top" adlı romanda, Serkan'la ebeveynleri arasında karşılıklı anlayış ve sevgiye dayalı bir ilişki söz konusudur. Evde sıcak, güvenli ve destekleyici bir aile ortamı vardır. Serkan'ın annesiyle ve babasıyla sağlıklı bir ilişkisi vardır.

Babası, Çocuk Bayramı'nda Serkan'ın görev alacağı haberine de çok sevinmişti. Günün ağırlığına uygun, ceket gibi ceket olmalıydı. İnternette TERZİ adlı

uygulamayı indirmiş, Serkan'a öğretmekte de gecikmemişti. Bu ceket, oğlu kendi tasarlamalıydı. (HAKT: 39-41)

Serkan'ın elinden her iş gelir. İhlamur ağacından kalınca bir tahtayı oymaya başlamıştır bile. Onu zımparalayacak, sonra da üstüne kapak olarak, lastik bantla çerçevelenmiş cam oturtacaktır. (HAKT: 13)

Serkan bu öz güven sayesinde okulda, matematikte ve diğer derslerde başarılı olur. Ayrıca Serkan, dalgıçlık yaparak denizin altında kalan kasabanın eski değerlerini gün yüzüne çıkarır.

Gerçi Serkan da kendi çapında matematik dehası sayılırdı. (HAKT: 59)

Serkan, kendi çapında bir dalgıç sayılırdı. Denizin dibinde ne var ne yok bilirdi. Gözlüğünü, paletlerini kuşanıp derinlere dalmak kadar onu mutlu eden bir şey yoktu. (HAKT: 9)

Babanın mühendis olması, Serkan'a bazı uygulamaları öğretip tasarımlar yaptırmaması; Serkan'ın öz güvenini, sayısal becerilerini ve üretkenliğini artırır.

“Havva ile Kaplumbağa” adlı öyküde ebeveynlerle çocuk arasında sevgiye dayalı, destekleyici bir ilişki söz konusudur. Ebeveynler ve Elif; birlikte zaman geçiren, hayvanlara yardım eden, ekip ruhuyla hareket eden bir ailedir.

Ayşegül Hanım ve Erdem Bey, küçük Elif'i hiç yalnız bırakmadılar. Birlikte çevreyi gezdiler. Muhallebicilerde dondurmali sütlaç yediler, limonata içtiler. Balonculardan balon alıp, çocuk parkına gittiler. Kâğıthelvası yediler. Elif'i komşu çocuklarıyla tanıştırdılar. Saatlerce tahterevalliye binip, salıncaklarda sallandılar. Geceleri bir birlerine sarılarak uyudular. (HİK: 43)

Elif, Erdem Bey ve Ayşegül Hanım artık tam bir ekip olmuşlardı. Her sabah erkenden kalkıp, araştırmacıların çalışmalarına katılıyorlardı. Küçük Elif çok mutlu görünüyordu. Yeni yaşantısını benimsemişti. O bir kaplumbağa kurtarıcısıydı artık. (HİK: 69, 70)

Ayşegül Hanım'ın küçük Elif'in sorularına sabırla cevap vermesi ve hayvanlara ilgisinden dolayı onun bu yönünü geliştirecek bilgiler vermesi, Elif'i hayvanlara karşı daha duyarlı hale getirir.

Annesinin suratına ilgiyle bakar ve tek kelimeyle, "Neden?" diye sorardı

Ayşegül Hanım da bıkmadan, "Kuzeyde kış başlayınca, besin bulmaları zorlaşıyor. O yüzden güneye, daha sıcak bölgelere göç ediyorlar," diye açıklardı.

Küçük Elif bazen kendini kuşların yerine koyardı. Onlarla birlikte el ele tutuşup uçtuğunu, Afrika'dan Rusya'ya, dünyayı baştan aşağı kat ettiğini düşlerdi. (HİK: 13)

Elif'in bu tepkisi anne ve babasını rahatlamıştı. Taşınma işini benimsediğini düşünüp sevindiler. Neşeyle, "Çok güzel, yakında onlarla karşılaşacaksın," deyip Elif'e sarıldılar. "Küçük yavruların yumurtadan çıkmasına yardımcı olacaksın, denize ulaşmalarını gözleyeceksin..." (HİK: 30)

Elif, anne ve babasının desteğiyle sahile yumurtalarını bırakan bir kaplumbağanın yavrusunu kurtarır. Bu deneyimler sonucunda Elif'in öz güveni artar ve hayal dünyası zenginleşir.

"Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi" adlı romanda ebeveynlerle çocuk arasında sağlıklı bir ilişki bulunur. Ebeveynlerin birbiriyle olan muhabbetleri, Önder Bey'in anne ve çocuk tarafından desteklenmesi; aile içindeki birlikteliği gösterir.

Anne ve baba ise bu arada tuhaf bir mutluluk yaşıyordu. Dans eder gibi odadan odaya koşuyor, şarkı söyler gibi konuşmaya özen gösteriyorlardı. (HŞYAK: 71)

Önder Bey, eşine sarıldı. "Sayenizde," dedi. "Tüm uğraşlarımızın sonunda, başardık galiba. (HŞYAK: 136)

"Babamı çok destekledik. Buranın her taşında bizim de fikirlerimiz var. Annemle ben de birçok ayrıntıyı ince ince düşündük," gibi şeyler söylüyordu. (HŞYAK: 138)

Romanda aile için alınacak önemli bir karar için oylama yapılması ve bu oylamaya Oktay'ın da katılması; Oktay'ın kendisini değerli hissetmesine, sorumluluk almasına katkı sağlar.

Konuşma bitince, Mimar Baba aniden, "Şimdi bir karar vermemiz lazım," dedi.

"Nasıl yani?"

"Yani, oylama yapacağız. Üç kişi olduğumuza göre, ikiye bulan kazanacak!" (HŞYAK: 46)

Ebeveynleriyle aralarındaki olumlu ilişkiler, Oktay'ın yaratıcılığını da olumlu anlamda etkiler. Öğretmenin verdiği şiir yazma ödevini özenmeden yapan Oktay, buna rağmen öğretmeni tarafından yetenekli bulunur.

Sınıf sessizce ve dikkatle onu dinliyordu. Konuşmasını bitirince bir alkış koptu.

Öğretmeni de ellerini çırparak, "Bravo, bravo Oktay!" dedi. "Harika bir şiir. Başyapıt!" (HŞYAK: 102)

Annenin Oktay'ın gelişimi için taşınma fikrini kabul etmesi ve aralarındaki sağlıklı ilişkiler; Oktay'ın ne istediğini bilen, kendi isteklerini net bir şekilde ifade edebilen bir çocuk olmasını sağlar.

Oktay annesine baktı. Hiç de üzülmiş gibi görünmüyordu. Hatta sevinmişti sanki.

"Üzülmedin mi?" diye sordu merakla.

"Deli misin?!" dedi annesi. "Üzülür müyüm hiç! Hele seni küçücük bir odada top oynamaya mahkûm ettiğimizi fark ettikten sonra."

"O halde," dedi Önder Bey, "bir an önce buradan göç etmeliyiz." (HŞYAK: 65)

Hayır, kesinlikle babasının işini devam ettiren biri olmak niyetinde değildi. Mimarlık çekici gelse de, Oktay babasından farklıydı. İş de farklı olmalıydı

"Kimse bana hayvanat bahçesi falan tasarlatamaz!" diye homurdandı. (HŞYAK: 117)

"Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi" adlı roman, genel anlamda çocuk merkezlidir. Ebeveynler çocuğun gelişimi adına onu destekler, ellerinden geleni yaparlar. Karar alma sürecinden sorumluluk duygusunun gelişimine, birlikte plan yapmaktan iş birliğine kadar uzanan bu süreçte, çocuğun kendisine duyduğu güven artar.

"Kedilerin Kaybolma Mevsimi" adlı öyküde ebeveynlerin bir televizyon dizisini yüksek perdeden eleştirmeleri, kızlarına benzeyen karaktere yeterince süre verilmediğini düşünmeleri; eleştirel ve kolay beğenmeyen bir yapıda olduklarını gösterir. Bu eleştirel yaklaşım neticesinde Sevgi; öz güveni düşük, utangaç ve sürekli suçluluk duygusuyla yaşayan bir kız çocuğu görünümündedir.

Kendisini dünyada olup biten her şeyden sorumlu hissederdi Afrika'da savaş çıksa,

"Çıkar tabii, ödevimin ilk satırındaki virgülü koymayı unutmuşum," deyip, kendini suçlayabilirdi. (KKM: 9)

Sevgi utancından kıpkırmızıydı.

Dizi başlayınca, Melahat Hanım, "Aa, bunlar resmen benim kızımın da hayat hikâyesini çalmış!" deyip, öfkelenir gibi oldu.

Sonunda Melahat Hanım, "Hiç de fena değil," dedi. "Ama bu kadar kısa sürmeyebilirdi. Sevgi'ciğim daha fazlasını hak ediyor."

Dizideki kızın da adı Sevgi'ydi. Öyle utangaçtı ki, insanlardan kaçıyordu. Yeni birileriyle tanışmamak için kuyulara gizleniyor, ağaçlara tırmanıyordu. (KKM: 63)

Sevgi'nin bu tür olumsuz davranışları sergilemesinde ebeveynlerinin tutum ve davranışlarının önemli bir rolü vardır. Mükemmeliyetçi ailelerin çocukları, hata yapmaktan korkar ve sosyal ilişkilerini geliştiremez.

"Pat Karikatür Okulu" adlı öyküde Patates'in babasıyla sağlıklı bir ilişkisi yokken annesi ile aralarında duygusal ve güçlü bağlar bulunur. Patates, babasının kendisini ihmal etmesi sonucunda babasına olan duygularını yazdığı kompozisyonlarla ifade eder.

Patates gülümsedi. Yaratıcılıkta sınır tanıımıyordu.

Bir başka gün ise, "Benim Annem" adlı bir hikâye yazarak annesini anlattı.

"Benim Annem" adlı kompozisyon, öğrenciler tarafından çok beğenildi. Pat Karikatür Okulunun klasikleri arasına girdi. (PKO: 59)

Patates, annesini sever ve ona hayranlık duyar. Bu hayranlığı da kalemine yansır ve yazdıklarıyla okulda ön plana çıkar. Öğretmeninin takdirini kazanır. Anne ile çocuk arasındaki güçlü bağ, Patates'in duygusal zekâsının gelişimine ve duygularını anlatma becerisine katkı sağlar. Yaratıcılığını geliştiren Patates, kendi adıyla bir karikatür okulu kurar.

"Postayla Gelen Deniz Kabuğu" adlı romanda ebeveynlerle çocuk arasındaki ilişki iki farklı şekilde değerlendirilebilir. Romanın giriş kısmında ve sıklıkla ebeveynlerin çocuklarına yeteri kadar zaman ayırmadıkları, çocuğun duygusal ihtiyaçlarını önemsemedikleri görülür.

Annesi Sevda Hanım ve babası Rıfki Bey, Sude'ye çok vakit ayıramadıkları için kızlarının kendini oyalama yöntemlerine ses çıkaramıyorlardı. Sude kimi zaman

dışarıya çıkıp oynuyor, kimi zaman evdeki yastıkları insan yerine koyup, oyunlar icat ediyordu. Bazen da saatlerce internette dolaşıyordu. (PGDK: 21)

Ailesiyle birlikte olamayan Sude, duygusal ihtiyaçlarını sanal âlemde karşılamaya çalışır ve bir süre sonra da ekran bağımlısı olur. Sağlıksız ebeveyn-çocuk ilişkisinin olumsuz sonucu olarak Sude, genel ağ ortamında çok rahat yalan söyler ve kendisini her defasında farklı biri olarak tanıtır.

Sık sık paylaşım sitelerine giriyordu. Sanal ortamda istediği zaman kimlik değiştirebilme olanağı, kendisini özgür hissetmesine neden oluyordu. Kılıktan kılığa giriyor, yeni tanıştığı insanlara her türlü palavrayı sıkmaktan çekinmiyordu.

Sude, sanal dünyada, isteyip de yapamadıklarını sanki yapmış gibi yaşayabiliyordu. Gerçek hayatın yüklerinden kurtulmuştu. (PGDK: 23)

Sonunda yanlışlarını fark eden aile, ekran bağımlısı olan kızlarını kurtarmak amacıyla birbirlerine daha fazla vakit ayırmaya ve Sude'yi bu bağımlılıktan kurtarmaya çalışır. İkinci bölümde ise sevgiye, birlikteliğe vurgu yapılan bir ebeveyn-çocuk ilişkisi görülür.

Sevda Hanım, “Benim için biraz zor olacak ama,” dedi, “madem başladık, işlerimi ona göre ayarlayabilirim.”

Rıfkı Bey de, “Ben de yapmam gereken bir yolculuğu ertelemek zorundayım. Ama olsun. Bu hepsinden önemli,” dedi.

Hep beraber, “Harika bir fikir! Anlaştık!” diye bağıldılar. (PGDK: 136-138)

Uluslararası üne sahip pantomimci baba, evde pantomim yaparken Sude de babasından sahne sanatlarının inceliklerini öğrenir. Babanın evde provalar yapması ve işini çok sevmesi, Sude'nin dikkatini çeker.

Fikret şaşkınlıkla Sude'ye baktı. “İnanamıyorum,” dedi. “Gerçekten masa, sandalye ve tabak varmış gibi... Neredeyse gerçekten yemek yediğine inanacağım.”

Sude gülerek, “Babamın numaralarından,” dedi. (PGDK: 13)

Babanın turnelere çıkarken kızını yalnız bırakması, Sude'yi ekran bağımlısı yaparken evde yaptığı çalışmalar da kızının pantomim yeteneğini geliştirir. Kısacası ebeveynler, çocuklarının gelişimini hem olumlu hem de olumsuz anlamda etkilerler.

“Tavşan Dişli Bir Gözlemcinin Notları” adlı romanda ebeveynlerle çocuk arasındaki ilişki; koşulsuz sevgi, destek ve anlayışa dayanır. Ebeveynler; çocuğun öz güven kazanması, yeteneklerini keşfetmesi ve kendisini gerçekleştirmesine yardımcı olmak için ellerinden geleni yaparlar.

Babam yumurtaların üstüne oturmamı, makarnaları kevgire boşaltırken tezgâha dökmememi, eti yere düşürmekle yetinmeyip üstüne basıp kaymamı hep hoş karşılar. (TDBGN: 19)

Babam ısrarlıydı. Tavana bakarak “Senin gibi birçok konuda beceriksiz çocuklar, sadece tek konuda gelişip dahi olabiliyorlar,” dedi. “Örneğin, ünlü fizikçi Einstein geç konuştu, okumayı çok zor öğrendi ama sonunda gelmiş geçmiş en zor fizik problemlerini o çözdü. Senin için de bu kural geçerli olabilir. Belki, sen de dâhisin.” (TDBGN: 24)

Babanın çocuğunun potansiyeline inanması, ona dâhi olabileceği inancını aktarması; çocuğun kendine duyduğu güveni artırır ve onu motive eder. Baba, çocuğa başarı yolunda engellerle karşılaşmanın normal olduğunu ve hataların da başarının bir parçası olduğunu öğretir. Bu yaklaşım, çocuğun cesaretini artırır ve ona daha büyük hedeflere yönelme cesareti verir.

Metin bitince Arkadaşlarımın hepsi ayağa kalkıp alkışladı.

Tek oturan ben kalmıştım. Ben de ayağa kalkmalı mıydım? Çocuklar alkışı kesmeyince mecburen ayağa kalktım... Hatta tiyatro oyuncularını gibi başımı eğip onlara selam vermek zorunda kaldım. (TDBGN: 161)

Ayşe’ye göz attım. O da bana sevinçle bakıyordu.

Eve dönerken,” Yazdıklarından çok etkilendim,” dedi.

“Şimdiye kadar dinlediğim en güzel hikâye!” diye devam etti Ayşe. “ Keşke ben de senin gibi hayaller kurabilseydim.” (TDBGN: 163)

Ebeveynleriyle kurduğu sağlıklı ilişkiler neticesinde Serdar, ilgi alanını ve yetenekli olduğu alanları fark etmeyi başarır. Yazdığı öyküyle Ayşe’nin ve tüm sınıf arkadaşlarının beğenisini kazanır.

“Vapurları Seven Çocuk” adlı öyküde Aysel Hanım, oğlu Fırat’la kurduğu olumlu ilişkiler sonucunda Fırat’ın kendi kendisine yetebilen ve tuttuğunu koparan bir çocuk olmasına katkıda bulunur.

Aysel Hanım, Fırat’ın kendi kendine yeten bir çocuk olduğunu biliyordu. Bu yüzden gözü arkada kalmazdı. Üstelik aklına koyduğunu yapan inatçı bir çocuktü. Israr etmedi.

“Peki, o zaman,” dedi. (VSÇ: 76)

Fırat’ın yaşadığı bir sorunda Aysel Hanım’ın bu soruna birlikte çözüm üretme teklifi sunması; Fırat’ın annesiyle güvene dayalı, sağlıklı bir ilişki içinde olduğunu gösterir.

Fırat, tatil günlerinde Boğaz vapuruna binip karşıya geçer ve balon satardı.

(VSÇ: 9)

“Boşuna zaman kaybetme,” dedi. “Bizimle gel. Döndüğümüzde bir çözüm buluruz.”

Ancak Fırat kararlıydı. “Döndüğünüzde bu vapur suda yüziyor olacak,” diye diretti,

(VSÇ: 76)

“Bu, Fırat Abimin yaptığı tekne!” diye sevinçle el çırpı Emre.

Evin salonunu kaplayan devasa tekne salonun ortasında minicik görünüyordu.

Fırat, başında bir kaptan şapkası ustalıkla küçük tekneyi kullanıyordu. (VSÇ: 88, 89)

Bu güvenle sevgiye dayalı ilişkide anne, Fırat’ın güçlü yönlerini destekler ve onun yeteneklerini takdir eder. Bu olumlu ilişkiler neticesinde Fırat; evin geçimine katkı sağlayan, kendi kendisine yetebilen, sosyal uyumu yüksek, yaratıcı bir çocuk olur.

“Yaşasın Ç Harfî Kardeşliği” adlı romanda ebeveynlerle çocuk arasındaki ilişki; bireysel seçimlere, öğrenme isteğine, bağımsızlığa dayalıdır. Ali meraklı bir çocuktur, annesine sorduğu tüm sorulara cevap alır. Ali’nin sorduğu sorulara annesinin sabırla ve içtenlikle cevap vermesi, çocuğun öğrenme isteğini pekiştirir.

Her gün eline kâğıt kalem alarak annesinin peşinde dolaşıyor, Ayla Hanım’ı soru bombardımanına tutuyordu.

Annesi Ayla Hanım, her soruyu büyük bir keyifle cevap veriyordu. Suskun Ayla Hanım gitmiş yerine bambaşka birisi gelmişti.

Rıza Bey Mutluluktan ne yapacağını şaşırmıştı. Ödevini daha kolay yapması için eski dizüstü bilgisayarına Ali'ye hediye ediverdi. Ali sevinçten havalara uçtu. (YÇHK: 15)

Cevaplarıyla oğlunun öğrenme sürecine rehberlik eden anne, çocuğun çevresini anlaması için ona fırsat verir. Bu sorulardan memnuniyet duyan baba, oğluna bir bilgisayar hediye ederek onun merakını ve öğrenme isteğini ödüllendirir.

“Okulda bize sadece soruları cevap vermeyi öğretiyorlar. Oysa ben soru da sormak istiyorum, ” diye tutturmuştu.

Ali'nin aklına o kadar çok soru geliyor ki! Kafasındaki sorular çeşitlendikçe düşüncelerinde yeni kapılar açılıyordu. (YÇHK: 13)

Merakının olumlu şekilde karşılanması ve öğrenme ihtiyacının giderilmesiyle Ali, soru sorma alışkanlığını okulda da devam ettirir. Bu alışkanlığın kazanılmasıyla ufuk açıcı sorular sormaya başlayan Ali'nin düşünme ve anlama kapasitesinin de geliştiği görülür.

Ali geldi, elleriyle dilekçe kâğıdının üstünü örttü.

“Soyadımı değiştirmeni istemiyorum,” dedi. (YÇHK: 21)

Bir yanlışlık sonucunda nüfus dairesinde Ali'nin soyadı yanlış yazılır; Ali, soyadının böyle kalmasını ister. Baba, Ali'nin soyadının kendi soyadlarından farklı olmasına razı olmasa da bu durumu kabullenir. Ali'nin soyadını değiştirmek için ona baskı kurmaz fakat bir yemek organizasyonu ile Ali'nin doğru yolu bulmasını sağlar. Evde oluşan güven ikliminden dolayı Ali, çekinmeden soru sorabilir ve soyadını değiştirme fikrini kararlılıkla savunur.

“Altı Kırk Dört Dalgası” adlı romanda ebeveynlerle çocuk arasında birlikteliğe, fikir alışverişine, iş birliğine dayalı bir ilişki söz konusudur. Nigar Hanım'ın projesinin eşi tarafından desteklenmesi ve çocuklarının da fikirlerinin alınması, ailedeki “ortak karar” kültürünün geliştiğini gösterir.

Önder Bey, “Bir karar aldım,” dedi, “şu Muzaffer Bey var ya...hani o tuhaf horoz. Bu yaz tatilinde onu Şehrazat' ın annesinin köyüne götürsek diyorum. Hem de bu yolculuğu, Gezici Kütüphane'yle yaparız. Köy çocuklarına kitap götürürüz. Ne dersiniz?

”Nigar Hanım' ın gözleri parladı.

“Ben varım!” dedi. “Harika bir fikir. Babası izin verirse Şehrazat’ ı da alırsınız.”

Doğan, “Ben de varım! dedi. (AKKD: 76- 78)

Annenin hayalini gerçekleştirmesinde aile bireylerinin desteği, ebeveynlerle çocuk arasındaki güçlü bağları gösterir. Nigar Hanım, kitap okuma kültürünü Anadolu’da yaygınlaştırmak için oğlu ve eşi ile beraber Gezici Kütüphaneyi kurar. Kütüphanede çocukların evlerindeki gibi rahat etmelerini ister. Nigar Hanım’ın kitapları gerçek yaşamın içine bu kadar sokması, Doğan’da kitap okuma kültürünü geliştirir.

“Tam istediğim oldu,” dedi.” Kütüphanelerin hayatın içine girmesini istedim hep. Çocuklar bizi, köylerine sirk gelmiş gibi yadırgamasınlar, doğal karşılasınlar. Kütüphanedeyken kendilerini evlerinde hissetsinler...”

Doğan ve Şehrazat da bu durumdan çok etkilendi. İkisi de birer kitap alıp çınar altı kahvesinde okumaya başladılar. (AKDD: 96)

Kitaplarla tanışan Doğan’ın dünyayı keşfetmesi, hayal gücünü geliştirmesi, kendini daha rahat ifade etmesi; onun gelişimine katkı sağlar. Bununla birlikte Doğan’ın kitabını alarak bir çınarın altında okuması, onu bu sosyal projenin öncülerinden ve örneklerinden biri yapar.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde çalışmadan elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan sonuçlar sunulmuştur. Araştırmanın alt problemleri doğrultusunda sonuçlar da farklı başlıklar altında ele alınmıştır.

Behiç Ak'ın Öykü ve Romanlarında Ebeveyn-Çocuk İlişkisi adlı çalışmada incelenen on sekiz eserde ebeveyn-çocuk ilişkisi tespit edilmiştir. Eserler; ebeveyn tutumları, ebeveyn-çocuk ilişkisi (anne-çocuk, baba çocuk, anne-baba ilişkisi), ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların gelişimine etkisi olmak üzere üç ana başlık ve ikinci alt problemle ilgili üç alt başlıkta incelenmiştir.

5.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın bu bölümünde “Behiç Ak'ın öykü ve romanlarında ebeveyn tutumları nelerdir, nasıl tasvir edilebilir?” sorusunun sonucu yer almaktadır.

Behiç Ak'ın öykü ve romanları incelendiğinde ebeveyn tutumlarının ebeveyn-çocuk ilişkisinde belirleyici rol oynadığı görülür. Bu ilişkiler, çocukların hayatlarında önemli izler bırakır. Günday (2023), ebeveynlerin çocuklarla aralarındaki yakınlığı artırmasının çocukların kişisel ve sosyal gelişimlerine katkı sağladığını vurgulamıştır.

Yardım, Yücelşen, Okur ve Dhahi (2021), baskıcı ebeveyn tutumlarının işlendiği romanlarda çocukların bu tutumdan olumsuz etkilendiğini ve bu etkilerin yıkıcı olabileceğini belirtmişlerdir. Bu tutumla yetişen çocukların kişiliklerinin içe dönüklük, yalnızlık ve saldırganlık gibi özellikler gösterdiği belirtilmiştir (Zvara ve ark., 2018). Bu tespit, “Kedilerin Kaybolma Mevsimi” adlı öyküdeki Sevgi'nin kişilik özellikleriyle örtüşmektedir. Sevgi, sınıfa girer girmez utancından kıpkırmızı olmakta ve eve misafir geldiğinde odasındaki dolaba saklanmaktadır. Eserde ebeveynlerin eleştirel yaklaşımları ön plana çıkar. Eleştirel ebeveynlere sahip olan çocuklar, yaşadığı durumları kişiselleştirerek utanma duygusuyla kendilerini yer, bitirirler (Popov ve Ilesanmi, 2015: 255; Cori, 2015: 130).

Bazı ebeveynler çocuklarına duydukları sevgiden dolayı onlarla dünya arasına bir duvar örerek çocukların deneyim kazanmalarına ve olgunlaşmalarına engel olurlar (Cüceloğlu, 2020b: 47). Hayatında ilk defa tek başına sokağa çıkan Serdar'ın evinin yolunu bulmakta zorlanması, “Çatıdaki Gezegen” adlı romandaki ebeveyn tutumunun olumsuz sonuçları arasında gösterilebilir. Ayrıca Serdar'ın sokakta futbol oynarken de sakarlıklar yapması, bu olumsuz sonuçlara örnek gösterilebilir.

Yılmaz (2007), aşırı hoşgörülle yetiştirilen çocukların şımarık davranışlarda bulunduğunu ve bu durumun ailenin yetersizliğini gösterdiğini belirtmiştir. Bu görüş, “Postayla Gelen Deniz Kabuğu” romanındaki Sude karakterinin özelliklerini yansıtır. Ebeveynlerin yoğun iş yaşamlarından dolayı kendilerini rahat bırakması için Sude'nin bütün isteklerini gerçekleştirmeleri, bu görüşü kanıtlar niteliktedir.

Nitzch ve Schelling (2004), çocuğu için ayıracak zamanları olmayan ihmalkâr ebeveynlerin çocuklarıyla paylaşımlarının sınırlı olduğunu, onlar için çocuğun hayatından çok kendi hayatlarının önemli olduğunu ve ebeveynlerin bu eksikliklerini maddi değerlerle kapatmaya çalıştıklarını belirtir. Bu görüş, “Pat Karikatür Okulu” adlı öyküdeki ebeveyn-çocuk ilişkisi ile benzerlik gösterir. Öyküde Patates lakabıyla bilinen Yılmaz'ın babası, yıllarca yurt dışında çalışarak onunla ilgilenmemiş; sonrasında yazdığı bir mektupla hatalarını telafi etmek istediğini söyleyerek Yılmaz'a bir miktar para göndermiştir.

Çocuklar, ebeveynleriyle kuracağı sağlıklı ve olumlu ilişkiler sayesinde gelişimleri için uygun ortamı bulmuş olurlar. Bu ilişkilerin de olumlu olması ebeveyn tutumlarıyla doğrudan ilişkilidir. Çocuklar, ebeveynlerinden gördükleri olumlu davranışları çevrelerine de yansıtıp yaşadıkları mutlulukları tekrar etmek isterler (Kulaksızoğlu, 2005: 83). Çocuklar; değerli olmayı, iyi hissetmeyi, sevgiyi ilk olarak anne-babalarından öğrenir. Ailenin çocuğa karşı tutumu olumsuzsa çocuk, bu davranışların tersini de yine ebeveynlerinden öğrenir (Yılmaz Dursun, 2022: 158, 159). Bu anlamda çocukların olumlu ebeveyn-çocuk ilişkilerini çocuk kitaplarında görmeleri, onların gelişimi ve kişiliği üzerinde son derece etkilidir. Çocuklar için kaleme alınan eserler, çocukların gelişimlerine katkı sağladığından dolayı bu eserlerdeki ebeveyn-çocuk ilişkileri ideal şekilde işlenmelidir; bu eserlerde ebeveynler, örnek davranışlar sergilemelidir (Koşkunlu, 2008: 66). Behiç Ak'ın incelemeye konu olan kitaplarında sıklıkla demokratik ebeveyn tutumlarına ve

olumlu ebeveyn-çocuk ilişkilerine yer verildiği görülmüştür. Namazcı (2020) da yaptığı araştırmada, çocuk kitaplarında daha çok demokratik ebeveyn tutumlarına yer verildiğini saptamıştır.

5.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın bu bölümünde “Behiç Ak’ın öykü ve romanlarında ebeveyn-çocuk ilişkisi nasıl tasvir edilebilir?” sorusunun sonucu yer almaktadır.

A. Anne-Çocuk ilişkisi

Çocuk yaşama anlam yüklemeyi, insanlarla ve olaylarla ilişkisini annesinin öğütleri ya da davranışları sayesinde öğrenir (Dönmezer, 1999). Behiç Ak’ın eserlerinde, anneler ve çocuklar arasında sıklıkla sağlıklı ilişkiler bulunur. Bu romanlarda anne; çocuğun ihtiyaçlarını ve fikirlerini önemseyen, gelişimini destekleyen, öğrenme ihtiyaçlarını ve merakını teşvik eden bir figür olarak görünür. “Havada Asılı Kalan Top” romanında Serkan’ın annesinin tiyatro yeteneğine hayranlık duyması, “Pat Karikatür Okulu”nda Patates’in annesini kahramanı olarak görmesi, “Bebek Annem” romanında Ziya’nın annesinin her işin altından kolaylıkla kalkabileceğini düşünmesi; çocukların annelerine olan saygılarını ve sevgilerini gösterir.

“Çatıdaki Gezegen” adlı romanda anne, çocuğu kısıtladığı ve tek başına sokağa çıkarmadığı için anne-çocuk arasında sağlıklı bir ilişkiden bahsedilemez. “Eve Giden Küçük Tren” romanında ise anne karakterinden hiç söz edilmez.

B. Baba-Çocuk ilişkisi

Aile üyelerinin tamamının çocukla aynı düzeyde etkileşimi yoktur, ailedeki bireylerin çocuk üzerinde etkili olabilmeleri için çocukla aralarında duygusal bir bağın olması gerekir (Yörükoğlu, 2007; Yavuzer, 2008). Baba figürünün çocukla arasında duygusal bağ bulunması, çocuğun babayı rol model olarak almasını sağlar. Baba, olumlu bir model olursa çocuğun hayat karşısında bocalamadan yoluna devam etmesini sağlar (Akkan, 2020: 214).

Yaşam alanlarının genişlemesi, cinsiyet rolleri arasındaki sınırların kalkması, kadının toplum içindeki konumuna bakışın değişmesi; babalık kavramını da yeniden şekillendirmiştir (Zeybekoğlu, 2013). Toplumsal alandaki bu değişim, edebi eserlerde de kendisine yer bulmuştur. Bu yapıtlarda baba figürünün geleneksel anlayıştan

uzaklaşarak çocukla zaman geçirdiği, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını önemseydiği görülür (Özkul ve Özgün: 2019). Behiç Ak'ın eserlerinde baba figürünün ön planda olması, değişen toplumsal koşulların yazarın eserlerine de yansıdığını gösterir.

Babanın çocuğa zaman ayırması, çocukla birlikte etkinlikler yapması, çocuğa kendini ifade etme fırsatı vermesi; çocuğun zihinsel gelişimini destekler (Erdal, 2017). Roman ve öykülerde baba; iletişim kuran, dinleyen, problemlerin çözümüne katkı sunan, güven veren, empati kuran, çocukların yaratıcılıklarını geliştiren bir aktör konumundadır. Behiç Ak'ın öykü ve romanlarındaki olumlu baba figürünün akademik olarak başarılı, sosyal uyumu ve öz güveni yüksek çocukların yetişmesine katkıda bulunduğu söylenebilir.

Çocuk kitaplarında yer alan kahramanlar, çocukların kendileriyle özdeşim kurmasına ve bazı değerleri içselleştirmelerine yardımcı olur (Kangal, Aslan ve Karaaslan: 2017). "Buzdolabındaki Köpek" öyküsünde Cem'in babasına hayranlığı, "Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi" romanında Serdar'ın babasının mesleğiyle gurur duyması, "Eve Giden Küçük Tren" romanında da babanın el becerileriyle kızını büyülemesi; bu düşünceyi destekler. Baba ile çocuk arasındaki ilişkinin çocuklara kattıkları düşünüldüğünde çocuk edebiyatında baba figürünün daha nitelikli eserlerle çocuklara tanıtılması, çocuklar için son derece önemlidir.

Babanın olmayışı ya da baba ile çocuk arasında olumlu ilişkilerin bulunmaması; çocuğun güvensizlik hissi yaşamasına, bazı uyum ve davranış bozukluklarına neden olabilir (Yavuzer vd., 1995: 118). Behiç Ak'ın öykü ve romanlarında baba-çocuk ilişkisine yer vermeyen ya da bu ilişkinin sağlıklı olmadığı örnekler, az sayıda da olsa vardır. "Çatıdaki Gezegen" romanında oğlunun sokağa çıkmasına izin vermeyen baba ile çocuk arasında sağlıklı bir ilişki yoktur. "Vapurları Seven Çocuk" romanında ise baba, yaşamını yitirmiştir. "Pat Karikatür Okulu" öyküsünde, baba-çocuk ilişkisi kopma noktasındadır. Yurt dışında çalışan baba, oğlunu ihmal eder. Her ebeveynin çocukların hayatlarına eşsiz katkıları vardır. Bu ebeveynlerin eksikliğini başkaları kapatmaya çalışsa da hiç kimse yeterince başarılı olamaz, gerçek bir anne-babanın yerini hiç kimse dolduramaz (Ericson, 2004: 46).

C. Anne-Baba İlişkisi

Aile, insanların oluşturduğu özel bir kurumdur; taşıyıcı ve köprü konumundadır (Şirin,2015: 163). Çocukları dünyaya getiren ebeveynler, onların yetişmesinde ve gelişmesinde çok önemli bir rol üstlenir (Günday, 2022). Huzurlu ve iyi hissettiren bir ailede üyeler, birbirlerine dostça yaklaşır ve birbirlerinin ihtiyaçlarını önemserler; böyle bir ortamda çocuklar da öncelikli olduklarının farkındadır (Fincham, 1998; Cori, 2015: 83).

Çocukların kişilik gelişiminin sağlıklı bir şekilde tamamlanabilmesi için ebeveynler arasında sevgi ve saygıya dayalı bir ilişki bulunması ön koşuldur (Tang ve ark., 2023; Namazcı, 2020: 377). Aile içindeki bu ilişkiler, çocuklara olumlu bir model sunar ve çocukların bu olumlu davranışları benimseyip sosyal ilişkilerine de yansıtmasını sağlar. Çocukların sağlıklı bir şekilde gelişimi için ebeveynlerin her ikisi de örnek davranışlarla çocuğa model olmalıdır (İşyar, 2020). “Altı Kırk Dört Dalgası” romanında matematik profesörü olan babanın “Gezici Kütüphane” hayalini gerçekleştirmek için eşine destek olması, “Havva ile Kaplumbağa” adlı öyküde anne ve babanın aynı proje üzerinde birlikte çalışması, “Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi” romanında mimar olan babanın eşi tarafından desteklenmesi, “Bebek Annem” romanında eşlerin birlikte örgü kursu organize etmesi, ”Berberdeki Papağan” ve “Havada Asılı kalan Top” romanında eşlerin aynı tiyatro sahnesini paylaşması; bu örneklerden bazılarıdır. Bu güven ve sevgi iklimini oluşturan eşlerin birbirlerine yaklaşımları, çocuklara olumlu örnekler sunması bakımından son derece önemlidir.

Ebeveynlerin kendi aralarındaki ilişki ve bu ilişkinin niteliği, çocukların da karakter gelişiminde belirleyici rol oynar; bu ilişkinin olumlu katkıları olabileceği gibi olumsuz sonuçları da olabilir (Korkut, 2012; Erdoğan, 2018: 69). Behiç Ak’ın öykü ve romanlarında ebeveynler birbirlerini destekleyen, birbirlerine hoşgörü ile yaklaşan, çözüm odaklı, yaratıcı, renkli kişiliklere sahip, nazik ve anlayışlı çiftler olarak görülürler. Ebeveynlerle çocuklar arasındaki ilişkinin temelini, anne ve babanın birbirine karşı olumlu tutumu oluşturur; ebeveynlerin sevgi ve anlayışla sürdürdükleri ilişkiler, ailenin genel havasının olumlu yönde etkiler (Yörükoğlu, 2016: 127).

Bilinçli ebeveynler; evliliklerini, sorumlulukları ve zevkleri paylaşarak sürdürürler (Cüceloğlu, 2020b: 107). Ebeveynlerin birbirlerine karşı çözüm odaklı olmaları, çocuklardaki problem çözme kabiliyetini artırır. Ebeveynlerin birbirlerine karşı nazik

ve anlayışlı olmaları; çocukların çevrelerindeki insanların duygularını anlamalarına, onlarla empati kurmalarına olanak sağlar. Çocuk böylelikle akranlarına yardım eder, onlarla iş birliği içinde olur, paylaşımda bulunur, sırasını takip eder, nazik davranışlar sergiler (Akbaş, 2019). Bu davranışlar, çocukların sosyal ilişkilerini güçlendirir. Behiç Ak'ın öykü ve romanlarında çocuk karakterlerin sosyal uyumlarının ve duyarlılıklarının yüksek olması, bu görüşü destekler. Behiç Ak'ın öykü ve romanlarında ebeveyn-çocuk ilişkisi genel olarak sevgi, saygı ve karşılıklı anlayış esasına dayanır. Çocuklar, ebeveynleri tarafından dinlenir ve önemsenir; çocuk, bu ilişkinin merkezinde yer alır.

5.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın bu bölümünde “Behiç Ak'ın öykü ve romanlarında ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların gelişimine etkileri nelerdir?” sorusunun sonucuna yer verilmiştir.

Ebeveynlerin çocukta var olan potansiyeli ortaya çıkarabilmek amacıyla uygun şartları ve ortamı, çocukluğun erken yaşlarından itibaren oluşturmaları gerekir (Basit, 2020). Mutlu bir aile ortamında iktidar mücadeleleri, geçimsizlikler olmaz; çocuklar kendilerini rahat hisseder ve özgürce ifade ederler (Cüceloğlu, 2020b; Cori, 2015). Bu yaklaşım, çocukların gelişimine olumlu katkı sağlarken ebeveyn-çocuk ilişkisini ve aile üyeleri arasındaki bağları da güçlendirir.

Günalp (2007), çalışmasında çocuklarını destekleyen anne-babaların çocukların öz güvenlerini olumlu anlamda etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Ebeveynlerin hayata bakış açıları, tutum ve davranışları, sosyal uyumları, kültürel özellikleri ve mali durumları; çocukların kişiliğini oluşturma sürecinde önemli bir etkiye sahiptir (Özada ve Duyan, 2018: 51). Ebeveyn-çocuk ilişkisinde olumlu ve destekleyici bir iletişim, çocuğun duygusal ve zihinsel gelişimi üzerinde olumlu etki yaratır. Bu derin sevgi ve saygı ortamından dolayı da aile bağları güçlenir. Fikrilerinin dinlendiğini, kendisinin önemsendiğini hisseden çocuklar; değerli olduklarını düşünür. Değerli olduklarını hisseden ve ebeveynlerinin desteğini gören çocuklar, kendilerini gerçekleştirmek için gerekli ortamı bulurlar (Aslan ve Harput, 2017). “Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi” ve “Berberdeki Papağan” romanlarında şehir değiştirme oylamasına çocukların da katılması, çocukların düşüncelerine değer verildiğini gösterir. Öykü ve romanlardaki

olumlu ebeveyn-çocuk ilişkilerinden dolayı çocukların öz güvenli, çözüm odaklı, sosyal, duyarlı, yaratıcı ve başarılı bireyler oldukları görülür (Şahin ve Aral, 2012). Kuşkusuz bu özelliklerin kazanılmasında ebeveyn-çocuk ilişkisinin payı çok büyüktür.

Öykü ve romanlardaki çocuk karakterler, özgün fikirleri ve kendilerine has yetenekleriyle ön plana çıkarlar. Bu yetenekler, ebeveynler tarafından takdir edilir ve desteklenir. Yetenekli olduğu bir alanda başarılı olan çocuk, kendisine daha fazla güvenir ve ebeveynleriyle arasındaki ilişkiyi geliştirir (Tang ve ark., 2023; Yavuzer, 2005: 21). Bununla birlikte ebeveynlerin çocuklarla ilişkisi ya kendi meslekleriyle ya da ortak ilgi alanları sayesinde daha da gelişir. Bu eserlerde ebeveynlerin ve çocukların mutlaka bir sanat dalıyla ilgili oldukları görülür. Birlikte ortak zevkleri ve beğenileri paylaşan ebeveynlerle çocuklar arasında özel bir bağ oluşur. ”Berberdeki Papağan” romanında aile üyelerinin birlikte tiyatro sahnesini paylaşması, ”Bebek Annem” romanında ailenin birlikte örgü kursu organize etmesi, ”Bulutlara Şiir Yazan Çocuk” romanında ailenin yazarlık becerilerini paylaşması, ”Buzdolabındaki Köpek” öyküsünde baba ve oğulun deniz sevgisi; bu ortak zevklere örnek gösterilebilir. Kuşkusuz, çocukların gelişimini destekleyen bu özelliklerin oluşmasında ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları olumlu ilişkiler ve ebeveynlerin çocuklar için oluşturduğu güven ortamı son derece etkilidir.

Ebeveynlerin aile içinde alınan kararlarda çocuklara söz hakkı vermemesi ya da çocukların kendilerini rahatça ifade etmeleri için gerekli ortamı sağlayamamaları, çocukların bağımlı kişilik geliştirmesine ve kendilerini gerçekleştirememelerine neden olur (Popov ve Ilesanmi, 2015: 255; Koşkunlu, 2008: 64-70). Behiç Ak’ın ”Çatıdaki Gezegen, Postayla Gelen Deniz Kabuğu, Pat Karikatür Okulu, Kedilerin Kaybolma Mevsimi” gibi eserlerinde sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkileri görülür. Bu sağlıklı ilişkiler sonucunda ”Çatıdaki Gezegen, Postayla Gelen Deniz Kabuğu, Kedilerin Kaybolma Mevsimi” gibi eserlerde, ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların gelişimini olumsuz etkilediği söylenebilir. Bu etkiler neticesinde ”Çatıdaki Gezegen” romanındaki Serdar’ın öz güven kaybı, sakarlıkları ve düşük görsel zekâsı; ”Postayla Gelen Deniz Kabuğu” romanındaki Sude’nin ekran bağımlılığı ve yalan söyleme alışkanlığı; ”Kedilerin Kaybolma Mevsimi” adlı öyküdeki Sevgi’nin ise utangaçlığı

ve sosyal uyum problemleri; ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların gelişimi üzerindeki olumsuz etkilerine örnek olarak gösterilebilir.

Özetle Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde sıklıkla demokratik ebeveyn tutumlarına yer verildiği görülmüştür. Erginbay (2014), ebeveyn tutumları ve çocukların başarısı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, destekleyici tutumları benimseyen ebeveynlerin çocuklarının daha başarılı; otoriter yaklaşım sahibi ebeveynlerin çocuklarının ise başarısız olduğunu ortaya koymuştur. Demokratik yaklaşım sayesinde ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları olumlu ilişkilerin çocukların kişiliğine, bilişsel zekâsına, sosyal becerilerine katkı sağladığı görülmüştür. Bununla beraber incelenen eserlerde az sayıda da olsa sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkisi örnekleri de bulunur. Sağlıklı ilişkiler ve olumsuz tutumlarla yetiştirilen çocukların bilişsel, ruhsal, sosyal gelişimlerinin yeterli düzeyde olmadığı saptanmıştır. "Postayla Gelen Deniz Kabuğu, Kedilerin Kaybolma Mevsimi, Çatıdaki Gezegen" gibi kitaplarda ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların gelişimini olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkilerinin olduğu eserlerde, çocukların bu açığı yaratıcılıkları ile kapatmaya çalıştığı görülür. Çocuklar, ebeveynleriyle yaşayamadıkları şeyleri hayal dünyalarına taşırlar. Ebeveynleriyle sağlıklı ilişkileri olduğu halde yalnızca "Pat Karikatür Okulu"ndaki Patates'in kendisiyle barışık, yaratıcı ve sosyal bir çocuk olduğu söylenebilir. Bu kitaplarda sevgiden, güvenli bir ortamdan yoksun olarak büyüyen çocukların; içe kapanık, öz güvensiz, dıştan denetimli kişilik yapısına sahip oldukları ve sosyal uyumlarının düşük olduğu söylenebilir.

5.4. ÖNERİLER

Yapılacak Çalışmalara Öneriler

- Bu çalışmada sadece Behiç Ak'ın eserleri ele alınmıştır. Gelecekte farklı yazarların eserleri de dâhil edilerek karşılaştırmalı bir ebeveyn-çocuk ilişkisi analizi yapılabilir.
- Kitaplardaki resimlerin ebeveyn-çocuk ilişkisine katkısı ayrı bir çalışma konusu olabilir.
- Çalışmamızda 9-12 yaş grubuna hitap eden Behiç Ak'ın eserleri incelenmiştir; yazarın daha küçük yaş gruplarını ilgilendiren mevcut resimli kitapları, ebeveyn-çocuk ilişkisi kapsamında incelenebilir.
- Ebeveyn-çocuk ilişkisi özellikle baba çocuk ilişkisi, kültürel değişimlerle beraber eserlerde daha fazla yer bulmaya başlamıştır. Konuyla ilgili dönem araştırması yapılabilir ya da 2000 öncesi veya sonrasında ebeveyn-çocuk ilişkileri, karşılaştırmalı olarak çalışılabilir.
- Öğretmen tutumları ve çocuk ilişkisi araştırılabilir.
- Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde yer alan ebeveyn-çocuk ilişkisi incelenebilir.

Yapılacak Uygulamalara Yönelik Öneriler

- Çocuklar için bu konunun önemi düşünüldüğünde çocuk edebiyatında gerçeklik olgusuna zarar vermeden ebeveynlerle-çocukların ilişkisinin demokratik biçimde işlenmesi adına, yazarlar ve yayınevlerine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Okullarda okuma saatlerinde, çocuklara olumlu örnekler teşkil edebilecek kitaplar tavsiye edilebilir.
- Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerde, olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi örneklerine yer verilmesi için gerekli çalışmalar yapılabilir.

6. KAYNAKLAR

- Ak, B. (2014). *Pat Karikatür Okulu* (14. Baskı). İstanbul: Güneş Kitaplığı.
- _____. (2016a). *Çatıdaki Gezegen* (2. Baskı). İstanbul: Güneş Kitaplığı.
- _____. (2016b). *Kedilerin Kaybolma Mevsimi* (26. Baskı). İstanbul: Güneş Kitaplığı.
- _____. (2017). *Bebek Annem* (3. Baskı). İstanbul: Güneş Kitaplığı.
- _____. (2018). *Geçmişe Tırmanan Merdiven* (18. Baskı). İstanbul: Güneş Kitaplığı.
- _____. (2019a). *Eve Giden Küçük Tren* (12. Baskı). İstanbul: Güneş Kitaplığı.
- _____. (2019b). *Galata' nın Tembel Martısı* (37. Baskı). İstanbul: Güneş Kitaplığı.
- _____. (2019c). *Postayla Gelen Deniz Kabuğu* (20. Baskı). İstanbul: Güneş Kitaplığı.
- _____. (2019d). *Tavşan Dışlı Bir Gözlemcinin Notları* (2. Baskı). İstanbul: Güneş Kitaplığı.
- _____. (2020a). *Altı Kırk Dört Dalgası* (1. Baskı). İstanbul: Güneş Kitaplığı.
- _____. (2020b). *Bulutlara Şiir Yazan Çocuk* (9. Baskı). İstanbul: Güneş Kitaplığı.
- _____. (2020c). *Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi* (4. Baskı). İstanbul: Güneş Kitaplığı.
- _____. (2020ç). *Vapurları Seven Çocuk* (43. Baskı). İstanbul: Güneş Kitaplığı.
- _____. (2020d). *Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği* (31. Baskı). İstanbul: Güneş Kitaplığı.
- _____. (2021). *Havva ile Kaplumbağa* (23. Baskı). İstanbul: Güneş Kitaplığı.
- _____. (2022a). *Berberdeki Papağan* (1. Baskı). İstanbul: Güneş Kitaplığı.
- _____. (2022c). *Havada Asılı Kalan Top* (2. Baskı). İstanbul: Güneş Kitaplığı.
- Ak, B. (2012). *Buzdolabındaki Köpek* (1.Baskı). İstanbul: Güneş Kitaplığı.
- Akbaş, Ş. (2019). Okul öncesi dönemde sosyal beceriler. *Göller Bölgesi Aylık Hakemli Ekonomi ve Kültür Dergisi*,7(77): 25-29.
- Akkan, O. (2020). *Tanzimat'tan II. Meşrutiyet'e Türk Hikâye Ve Romanında Ebeveyn-Çocuk İlişkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Aktaş, A. (2013). *Türkçe öğretimi dersi başarı düzeyi ile tutum ve üstbilişsel becerilerin etkileşimi* (Master's thesis, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Aktaş, E. (2015). Çağdaş çocuk ve gençlik edebiyatı yapıtlarında model olarak sunulan çocuk ve ebeveyn tipleri. *Journal of Academic Studies*, 17(67).
- Akyol, M. (2003). *Aile İçi İletişim ve Çocuk Gelişimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Akyol, S. (2003). Babanın çocuk yetiştirmedeki rolü ve önemi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 10(2), 6778.

- Almond, B. (2011). *The monster within: The hidden side of motherhood*. Univ of California Press.
- Altenburger, L. E., & Schoppe-Sullivan, S. J. (2020). New fathers' parenting quality: Personal, contextual, and child precursors. *Journal of Family Psychology*, 34(7), 857.
- Altunbay, M. (2023). Disiplinlerarasılık Bağlamında Edebiyat-Psikoloji İlişkisi ve Çocuk Edebiyatından Psikolojiye Bir Katkı: Peter Pan Sendromu. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 11(4), 127-144.
- Alver, K.(2006). *Edebiyat Sosyolojisi*. Hece Yayınları: Ankara.
- Alston, A. (2008). *The family in English children's literature*. Routledge.
- Amato, P. R. (1994). Fatherchild relations, motherchild relations, and offspring psychological wellbeing in early adulthood. *Journal of Marriage and the Family*, 56(3), 619-630.
- Anthony, L. G., Anthony, B. J., Glanville, D. N., Naiman, D. Q., Waanders, C., & Shaffer, S. (2005). *The relationships between parenting stress, parenting behaviour and preschoolers' social competence and behaviour problems in the classroom*. *Infant and Child Development*, An International Journal of Research and Practice, 14(2), 133- 154.
- Aral, N., & Sağlam, M. (2016). Sensory development in infants. *Current advances in education*. In, 264-277
- Arikan, Y., ve Samur, A. Ö. İ. (2020). Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmesi. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 3(2), 181-202.
- Arslan, A. (2018). *Ebeveyn tutumlarının çocuk gelişimine etkisi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aydoğdu, H., & Alkan, E. (2020). Değerler eğitimi ve Behiç Ak'ın Tavşan Dişli Bir Gözlemcinin Notları'nda sevgi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(226), 185-204.
- Balcı, A. (2019). Eğitimsel araştırmanın eğitimsel sorunların çözümüne uygulanması. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 22(1), 411-420.
- Bakırcıoğlu, A. (2002). *Çocuk ve Ergenlerde Davranış Sorunları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Basit, O. (2020). *Türkiye'de Yapılan Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gelişim Alanlarını Destekleyici Çalışmaların İncelenmesi: Bir meta analiz çalışması* Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887-907.
- Baumrind, D. (2013). Authoritative parenting revisited. *Perspectives on Psychological Science*, 8(4), 351-366.
- Bayraktutan, A. (2005). *Aile ve Çocuk Gelişimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Breit-Smith, A., Kleeck, A., Prendeville, J., & Pan, W. (2016). Preschool children's exposure to story grammar elements during parent-child book reading. *Journal of Research in Reading*, 40(4), 345-364. <https://doi.org/10.1111/1467-9817.12071>
- Bureau, J. F., Martin, J., Yurkowski, K., Schmiedel, S., Quan, J., Moss, E., ... & Pallanca, D. (2017). Correlates of child-father and child-mother attachment in the preschool years. *Attachment & human development*, 19(2), 130-150.
- Bursa Olay Gazetesi, (2015, May.04). İnternet düşkünlüğü büyük bir çılgınlık.
- Büyüköztürk Ş., Kılıç Çakmak E., Akgün Ö.E., Karadeniz Ş., Demirel F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cabrera, N., Tamis-LeMonda, C. S., Bradley, R. H., Hofferth, S., & Lamb, M. E. (2000). Fatherhood in the twenty-first century. *Child development*, 71(1), 127-136.
- Can, Y. (2018). *Edebiyat psikolojisi bağlamında Hikmet Erhan Benerin Kedi ve Ölüm ile Acemiler adlı romanlarındaki savunma mekanizmalarının incelenmesi* (Master's thesis, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü).
- Carrol, D. (2005). *Çocuğunuzun Ruhsal Eğitimi* (Çev. Semra Tuna). Dönüşüm Yayınları: İzmir.
- Ceylan, A. (2017). *Ebeveyn Tutumları ve Çocuk Gelişimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cori, L. J. (2015). *Var Olan Annenin Yokluğu* (Çev. Erhan Akay). İstanbul: Okyanus Yayınları.
- Crnic, K. & Ross, E. (2017). Parenting stress and parental efficacy. *Parental Stress and Early Child Development*, 263-284.
- Cüceloğlu, D. (2007). *İnsan ve Davranışı* (22. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D. (2020a). *İçimizdeki Çocuk* (61. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D. (2020b). *Geliştiren Anne Baba* (29. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağan, K. (2006). Sanat Sosyolojisinin İmkânına ve İnşasına Dair. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi* (2), 11-31.
- Çağdaş, M. (2003). *Ebeveyn Tutumları ve Çocuk Gelişimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Çağdaş, M., & Seçer, İ. (2010). *Aile ve Çocuk Gelişimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Çakıcı, S. (2006). Alt ve Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Ailelerin Aile İşlevlerinin, Anne Çocuk İlişkilerine Etkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çebi, H. (2020). *Ebeveynlik Tutumları ve Çocukların Davranış Sorunları*. İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Çetinkaya, B. (2016). *Çocuk Ruh Sağlığı* (5. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Çetinkaya, M. (2007). *Erken Çocukluk Döneminde Ebeveyn Tutumları ve Çocuk Gelişimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Çetintaş, M. (2010). Edebiyat ve Dilin Toplum Analizinde Kullanılışı: Kemal Karpat'ın Edebiyat ve Toplum Adlı Eseri Üzerine. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 58(1), 213-230.
- Çınar, S.C. (2010). *Gülten Dayıoğlu'nun Eserlerindeki Ebeveyn Çocuk İlişkisinin İletiler Açısından Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Çıplak, F. (2019). *Sözlü Kültürde Anne ve Çocuk İlişkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çiftçi, F. (1991). *Erken Çocukluk Eğitimi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Daniel, E., Madigan, S., & Jenkins, J. M. (2015). Paternal and maternal warmth motivates preschoolers development of prosociality. *Journal of Family Psychology*, 30(1), 114-124.
- Demiriz, N., ve Öğretir, S. (2007). Ebeveyn tutumları ve çocukların davranış özellikleri ile ilişkisi. *Eğitim ve Bilim*, 32(147), 120129.
- Dilidüzgün, S. (2006). Türkiye'de Çocuk Edebiyatına Bakışlar ve Çağdaş Çocuk Edebiyatı. *Çocuk ve İlkgençlik Edebiyatı Kurultayı Bildiriler 11-12 Kasım*, 37-46.
- Döker, N. (2020). İzin verici ebeveynlik tutumunun çocuklar üzerindeki etkileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(60), 504518.
- Dönmezer, İ. (1999). *Ailede İletişim ve Etkileşim* (2. Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Eldeleklioglu, B. (1996). *Çocuğun Ruh Sağlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Elmacioğlu, M. (1998). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eraslan, E. (2019). *Çocukluk Çalışmaları: Kuram, Yöntem ve Uygulamalar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Erbil, Y. (2016). *Çocukluk, Kimlik ve Toplumsal Değişim: Türkiye'de Çocukluk Deneyimlerinin Dönüşümü*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Erdiller Yatmaz, S., Öktem, E., ve Özdemir, F. (2019). Türkiye'de kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet: 2014-2017 dönemi ulusal istatistikleri. *Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Dergisi*, 35(2), 261282.
- Ericson, M.B. (2004). *Baba Özlemi* (Çev. Serpil Demirtaş). İstanbul: Dharma Yayınları.
- Gambin, M., Woźniak-Prus, M., Sekowski, M., Cudo, A., Pisula, E., Kiepusa, E., & Kmita, G. (2020). Factors related to positive experiences in parent-child relationship during the COVID-19 lockdown. The role of empathy, emotion regulation, parenting self-efficacy and social support. *PsyArXiv*, 1-23.
- Gladding, S. (2017). *Aile Terapisi, Tarihi, Kuram ve Uygulamaları* (İ. Keklik ve İ. Yıldırım, Çev. Ed.). Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.
- Gökcan, G. (2007). Aile içi iletişim ve çocukların sosyal gelişimi. *Aile ve Toplum*, 1(1), 112.
- Gökçe, S. (1996). *Aile ve Çocuk*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Grolnick, W. S., & Ryan, R. M. (1989). Parent styles associated with children's self-regulation and competence in school. *Journal of educational psychology*, 81(2), 143.
- Güenalp, S. (2007). *Ebeveynlik Tutumları ve Çocuk Gelişimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Günday, Hilal.(2022). *Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Aile Kurumu (Sevim Ak ve Üzeyir Gündüz Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güngörmüş, M. (2003). Babanın aile içindeki rolü ve değişimi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 10(2), 7990.
- Güngörmüş, O. (1995). Baba-Çocuk İlişkisi. (Editör: Haluk Yavuzer). *Ana Baba Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 241-251.
- Gürşimşek, S., Karaaslan, Y., ve Taşkın, Y. (2007). Babaların eğitim süreçlerine katılımlarının çocuklarının gelişimine etkileri: Bir alan araştırması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 251262.
- Güven, B., & Bal, E. (2002). Anne çocuk etkileşimi ve dil gelişimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 1322.
- Ho, L. L. K., Li, W. H. C., Cheung, A. T., Luo, Y., Xia, W., & Chung, J. O. K. (2022). Impact of poverty on parent–child relationships, parental stress, and parenting practices. *Frontiers in Public Health*, 10, 849408.
- Hortaçsu, N. (2003a). *Çocuklukta İlişkiler Ana Baba Kardeş ve Arkadaşlar* (1. Basım). Ankara: İmge Kitabevi.
- Hortaçsu, N. (2003b). *İnsan İlişkileri* (3. Basım). Ankara: İmge Kitabevi.
- <https://www.edebiyatciyim.com/edebiyat-psikoloji-iliskisi/>
- Işık, C., ve Güven, M. (2007). *Aile ve Çocuk*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Işık, H. Ş. (2019). Çocukluk çalışmalarında yeni yaklaşımlar. *Çocuk Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 119.
- İnan, B. (2022). *Orhan Kemal'in Çukurova Dönemi Romanlarının Edebiyat Sosyolojisi Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.
- İsmet Emre, *Edebiyat ve Psikoloji*. Anı Yayınları. Ankara: 2006.
- Jeynes, W. (2012). A meta-analysis of the efficacy of different types of parental involvement programs for urban students. *Urban education*, 47(4), 706-742.
- Kadıızade, E. D., & Aslan, Y. Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Otoriterliğin Çeşitli Görünümleri: Rıfat Ilgaz ve Christine Nöstlinger Örneği. 12.—*Ankara: Türk Dil Kurumu*, 2022., 51.
- Kadıızade, E. D., & Hüküm, M. (2015). Kemal Tahir romanlarında ebeveynler, çocuk kahramanlar ve eğitim meselesi. *Route Educational and Social Science Journal*, 2(2), 715-724.
- Kaptan, D. (2006). *Mekanın Tiyatrallığı ve Bir Örnek Olarak Behiç Ak Oyunları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kuzu Karadağ, S. (2023). Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Aile Üzerine Bir Araştırma: Aile Tipleri, Aile İçi İletişim ve Tutumlar. *Çocuk Edebiyat Ve Dil Eğitimi Dergisi*, 6(2), 122-145. <https://doi.org/10.47935/ceded.1345620>
- Karadeniz, E., & Özdemir, M. (2018). Behiç Ak'ın çocuk kitaplarında medya ve sosyal medya eleştirisi. *Sakarya University Journal of Education*, 8(4), 250-264.
- Karadoğan, U. C. (2019). "Çocuk ve Çocukluk" Kavramının Tarihsel Süreçte Değerlendirilmesi . *Çocuk ve Medeniyet* , 4 (7) , 195-226.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (15.Basım). Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya, A. , Bozaslan, H. & Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* , (18) , 208-225.
- Kıymaz, M. S., & Altay, E. (2021). Behiç Ak'ın Tavşan Dişli Bir Gözlemcinin Notları adlı çocuk romanı üzerine kök değerler açısından bir inceleme. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 27-61.
- Kirazlı, N. (2018). *Behiç Ak'ın Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Çocuğa Görelik Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Koyuncu Şahin, M. (2021). *Olumlu Ebeveynlik Programı'nın Çocukların Davranış Problemlerine, Ebeveynlerin Disiplin Yöntemlerine Ve Ebeveyn-Çocuk İlişkisine Etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Könezoglu, B. (2006). *Aile ve ailenin korunması* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Kulaksızoglu, A. (2005). *Ergenlik Psikolojisi* (7. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kulaksızoglu, V. (2002). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kohn, A. (2020). *Koşulsuz Ebeveynlik*. (Y. Ataman Çev.). Görünmez Adam Yayıncılık (Orijinal Eserin Yayın Tarihi 2005).
- Lally, J., & ValentineFrench, S. (2019). Authoritarian parenting and child development: A metaanalysis. *Journal of Child and Family Studies*, 28(1), 150165.
- Lang, R. (2020). Authoritarian parenting: A review of the literature. *Journal of Child and Family Studies*, 29(5), 12961311.
- Lanjekar, P. D., Joshi, S. H., Lanjekar, P. D., Wagh, V., & WAGH, V. (2022). The effect of parenting and the parent-Child relationship on a Child's cognitive development: a literature review. *Cureus*, 14(10).
- Larsen, H. (2020). The effects of parenting styles on prosocial lie-telling behaviors in young children. *Family Perspectives*, 2(2), 1.
- Liao, M., Zhou, S., & Ying, R. (2021). The influence of parent-child relationship on the academic pressure of elementary students: a moderated mediation model-based on the survey and analysis of 38,069 elementary students. *Science Insights Education Frontiers*, 9(1), 1161-1182.

- Liu, C. Y., & Kuo, F. Y. (2007). A study of Internet addiction through the lens of the interpersonal theory. *CyberPsychology & Behavior*, 10(6), 799-804.
- Maccoby, E. E. (2002). *The two sexes: Growing up apart, coming together* (Rev. ed.). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- McHale, J. P., Negrini, L., & Sirotkin, Y. (2019). Coparenting.
- Milbrand, R. J., & ValentineFrench, S. (2019). Child neglect: A metaanalysis of the literature. *Child Abuse & Neglect*, 94, 104117.
- Namazcı, M. (2020). *Türk Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Üç Kuşakta Değişen Aile. Yüksek Lisans Tezi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- National Scientific Council On The Developing Child. (2004). *Early brain development: A new synthesis of research*. Washington, DC: National Academies Press.
- Neece, C., Green, S., & Baker, B. (2012). Parenting stress and child behavior problems: a transactional relationship across time. *American Journal on Intellectual and Developmental Disabilities*, 117(1), 48-66.
- Nelsen, J., Lott, L.&Glenn, S. (2003). *Çocuk Eğitiminde A'dan Z'ye Pozitif Disiplin*. (Çev. M. Ersin) Hayat Yayıncılık: İstanbul.
- Nelsen, J. (2019). *Pozitif Disiplin*. (Çev. R. N. Ercan) İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Neppl TK, Jeon S, Diggs O, Donnellan MB: Olumlu ebeveynlik, çaba gerektiren kontrol ve erken çocukluk dönemindeki gelişimsel sonuçlar. *Dev Psychol*. 2020, 56: 444-57.
- Nitzh, C. ve Schelling C.(2004). *Çocuklara Sınır Koymak* (Çev. Tülay Saygılı). İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Oktay, A. (2000). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon.
- Oktay, A. (2002). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi* (12. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Onur, B. (2005). *Türkiye'de Çocukluğun Tarihi: Çocukluğun Sosyokültürel Tarihine Giriş*. İstanbul:İmge Kitabevi.
- Öz, A. (2008). *Aile ve Çocuk Yetiştirme Teorileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özada, A., & Duyan, V. (2018). Ebeveyn-çocuk ilişkisi ve zorbalık. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 12(1), 49-55.
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara :Pegem Yayınları.
- Özgüven, Ö. (2001). *Çocuk gelişimi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Özku, B. & Özgün, S. Y. (2019). Erken çocukluk döneminde çocuk kitapları seçkisinden “elif” serisinin baba imgesi bağlamında incelenmesi . *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)* , 3 (2) , 41-56 .
- Özsoy, H. (1986). Anne çocuk etkileşimi ve dil gelişimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 2735.

- Öztürk, G. (2021). Journey of a psychiatric nurse: growing up with parents with mental illness. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 29(1), 9-13.
- Özyürek, M., & Tezel Şahin, F. (2017). Ebeveyn tutumları ve çocukların davranış sorunları. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 20(1), 18.
- Padilla-Walker, L., Nielson, M., & Day, R. (2016). The role of parental warmth and hostility on adolescents' prosocial behavior toward multiple targets.. *Journal of Family Psychology*, 30(3), 331-340.
- Page, A. E., Thomas, M. G., Smith, D., Dyble, M., Viguier, S., Chaudhary, N., ... & Migliano, A. B. (2019). Why care for someone else's child? Testing adaptive hypotheses in Agta foragers. *Nature human behaviour*, 3(11), 1154.
- Popov, L. M., & Ilesanmi, R. A. (2015). Parent-child relationship: Peculiarities and outcome. *Review of European studies*, 7(5), 253.
- Porumbu, D., & Necşoi, D. V. (2013). Relationship between parental involvement/attitude and children's school achievements. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 76, 706-710.
- Ren, Y. and Liu, S. (2022). The influence of parent-child relationship on pupils' learning motivation: the mediating role of teacher-student relationship. *Journal of Psychological Research*, 4(3).
- Robinson, E.L., J.Stgeorge, E., & Freeman, E. (2021). A Systematic Review Of Father–Child Play Interactions And The Impacts On Child Development. *Children*. 8(5): 389.
- Rohner, Ronald P. 2004. The Parental “Acceptance–Rejection Syndrome”: Universal Correlates Of Perceived Rejection. *American Psychologist*. c.59 s.8: 830-884.
- Samur, A. Ö. İ., & Arıkan, Y. (2018). Behiç Ak'ın çocuk kitaplarındaki çatışmaların mizah ögesi bakımından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27(1), 165-182.
- Sarıçetin, N. (2022). *Toplumcu Gerçekçiliğin Çocuk Edebiyatı Eserlerine Yansıması: Behiç Ak ve Christine Nöstlinger Örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Saygı, D. (2011). *Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması ve Anne-Çocuk İlişkisinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Saygılı, S. ve Çankırılı, A. (2006) *Çocuk Eğitiminde Babanın Rolü* (1.Baskı). İstanbul: Elit Kültür Yayınları.
- Segrin, C. ve Flora, J. (2018). *Family communication*, London, Routledge.
- Seven, K. (2008). *Ebeveyn Tutumları ve Çocuk Gelişimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Sever, S. (2016). *Çocuklar, çizgiler ve kediler üzerine: behiç ak*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları
- Sharma, A. ve Sarna, S. (2018). Is Parental Attachment Transforming Parents to Helicopter Parents? *Global Journal for Research Analysis*, 7(5), 13-15.

- Solter, A. J. (2020). *Çocuğunuza kulak verin.* (Çev. A. Cebeneyon) İstanbul: Doğan Kitap.
- Şahin, S. ve Aral, N. (2012). Aile içi iletişim. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*.1(3), 55-66.
- Şakar, İ. (2023). *İlkokul Öğrencilerinin Ebeveyn Tutumları ile Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Şentürk, S. (2006). Boşanmanın çocuklar üzerindeki etkileri. *Aile ve Toplum*, 1(2), 112.
- Şirin, M. (2006). *Çocuğa Adanmış Konuşmalar* (2. Basım). İstanbul: İz Yayıncılık.
- Şirin, M. (2015). *Televizyon Çocuk ve Aile* (4. Basım).İstanbul: İz Yayıncılık.
- Tang, Y., Li, S., Ma, L., Zheng, Y., & Li, Y. (2023). The effects of mother-father relationships on children's social-emotional competence: The chain mediating model of parental emotional expression and parent-child attachment. *Children and Youth Services Review*, 155, 107227.
- Tayan, E., Gedik, S. D., Morkoyunlu, Z., Sözbilir, M., & Konyalıoğlu, A. C. (2019). Ebeveyn-çocuk ilişkisi konulu makaleler: Tematik içerik analizi çalışması. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 1183-1208.
- TDK. (2023). *TDK Dil Kurumu Sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Tezel Şahin, F., ve Kalburan, Y. (2009). Aile ve çocuk yetiştirme konusundaki bakış açılarının değişimi. *Aile ve Toplum*, 1(1), 6377.
- Tezel Şahin, F., & Özyürek, M. (2008). *Ebeveyn Tutumlarının Çocuk Gelişimine Etkisi.* Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Tezel Şahin, F., & Özyürek, A. (2017). Anne-baba eğitimi ve Türkiye’de uygulanan aile eğitim programları. *Anne baba eğitimi içinde*, 119-140.
- Thiel, E. (2013). *The Fantasy of Family: Nineteenth-Century Children's Literature and the Myth of the Domestic Ideal.* Routledge.
- Üçok, A. (2014). *Ailede Anne-Baba-Çocuk İletişimi Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme.* Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Van Bakel, H. J., & Hall, R. A. (2018). Parent–Child Relationships and Attachment. *In Handbook of parenting and child development across the lifespan* (pp. 47-66). Springer, Cham.
- Vandeleur, C. L., Perrez, M., & Schoebi, D. (2007). Associations between measures of emotion and familial dynamics in normative families with adolescents. *Swiss journal of psychology*, 66(1), 5-16.
- Vilaseca, R., Rivero, M., Ferrer, F., & Bersabé, R. M. (2020). Parenting behaviors of mothers and fathers of young children with intellectual disability evaluated in a natural context. *Plos one*, 15(10), e0240320.
- Winnicott, D. W. (2013). *Oyun ve Gerçeklik.* (Çev. T. Birkan). İstanbul: Metis Yayınları.

- Yardımlı, L., Alpaslan, O., Yücelşen, N., & Dhahi, A. (2021). Parenting Attitudes in Young Adult Novels. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 5(1), 17-30.
- Yaşar, F. G. (2023). *Edebiyat sosyolojisi bağlamında toplumsal değerler ve değerler çatışması: Ahmed Arif, Faik Baysal ve Tarık Buğra örneği* (Master's thesis, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi).
- Yavuzer, H. (1995). *Yaygın Anne-Baba Tutumları*. (Editör: Haluk Yavuzer). Ana Baba Okulu İstanbul: Remzi Kitabevi, 111-127.
- Yavuzer, H. (2005). *Çocuğu Anlamak ve Tanımak* (5. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2007). *Anne Baba ve Çocuk* (19. Basım). İstanbul: Remzi kitabevi.
- Yavuzer, H. (2008). *Çocuk Psikolojisi* (31. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2021). *Çocuk ve Suç* (20. Basım).İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yılmaz Dursun, Y. (2022). *Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Aile Kurumu (Sevim Ak Ve Üzeyir Gündüz Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, H. (2007). *Sevgili Anne-Babacığım Lütfen Bu Kitabı Okur musunuz* (27.Basım). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Yörükoğlu, A. (2007a). *Aile ve Çocuk* (7. Basım). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yörükoğlu, A. (2007b). *Gençlik Çağı* (13Basım). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yörükoğlu, A. (2016). *Çocuk Ruh Sağlığı* (37. Basım). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Zeybekoğlu, Özge. "Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile." *Mediterranean Journal of Humanities* 3.2 (2013): 297-328.
- Zvara BJ, Macfie J, Cox M, Mills-Koonce R: Anne-çocuk rol karmaşası, çocuk uyum sorunları ve çocuk mizacı ile cinsiyetin ılımlaştırıcı rolleri. *Dev Psychol.* 2018, 54:1891-903. 10.1037/dev0000556

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı:

Müjdat ÖZYILDIRIM

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Yüksek Lisans	Türkçe Eğitimi	Düzce Üniversitesi	2024
Lisans	Türkçe Öğretmenliği	Erzincan Üniversitesi	2013
Lise		Atışalanı Anadolu Lisesi	2004